

INLEIDENDE NOTA

van: het Praesidium

aan: de Conventie

nr. vorig doc.: CONV 805

Betreft: **Ontwerp-Grondwet, Volumen II**

- Herziene ontwerp-tekst van de delen II, III en IV

Hierbij gaan voor de leden van de Conventie een herziene versie van de delen II, III en IV van de Grondwet, waarin de bepalingen zijn opgenomen die reeds in document CONV 805/03 staan betreffende:

- de horizontale bepalingen;
- het economisch bestuur;
- de stemming van GBVB-aangelegenheden;
- de artikelen van deel III over de instellingen, die aangepast zijn aan de bepalingen in deel I, alsmede een aantal technische correcties.

Met deze herziene versie wordt niet vooruitgelopen op andere wijzigingen die kunnen worden aangebracht naar aanleiding van schriftelijke amendementen inzake deel III die bepaalde leden van de Conventie hebben ingediend of vóór 23 juni 2003 om 12 uur zouden kunnen indienen. Indien de Europese Raad van Thessaloniki beslist de Conventie een aantal extra weken te geven voor de bijwerking van deel III, zal het Praesidium een herziene versie verspreiden, opdat ten laatste op 11 juli 2003 een definitieve consensus over dit deel van de Grondwet wordt bereikt.

Gememoreerd zij dat amendementen inzake deel III er niet mogen toe strekken de huidige beleidsbepalingen te wijzigen, behalve voor de beleidsgebieden die in de Conventie, de werkgroepen en de plenaire zitting zijn besproken, zoals het buitenlands beleid, het economisch bestuur alsmede vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid.

INHOUD

Blz.

<u>DEEL II: HET HANDVEST VAN DE GRONDRECHTEN VAN DE UNIE</u>	6
PREAMBULE	7
TITEL I - WAARDIGHEID	8
TITEL II - VRIJHEDEN	9
TITEL III - GELIJKHEID	12
TITEL IV - SOLIDARITEIT	14
TITEL V - BURGERSCHAP	17
TITEL VI - RECHTSPLEGING	18
TITEL VII - ALGEMENE BEPALINGEN VOOR DE INTERPRETATIE EN DE TOEPASSING VAN HET HANDVEST	20
<u>DEEL III: BELEID EN WERKING VAN DE UNIE</u>	22
TITEL I - ALGEMENE TOEPASSELIJKE BEPALINGEN	23
TITEL II - NON-DISCRIMINATIE EN BURGERSCHAP	24
TITEL III - INTERN BELEID EN OPTREDEN	26
HOOFDSTUK I - INTERNE MARKT	26
Afdeling 1 - Totstandbrenging van de interne markt	26
Afdeling 2 - Het vrije verkeer van personen en diensten	27
Onderafdeling 1 - Werknemers	27
Onderafdeling 2 - Vrijheid van vestiging	29
Onderafdeling 3 - Vrijheid van dienstverrichting	31
Afdeling 3 - Het vrije verkeer van goederen	34
Onderafdeling 1 - Douane-unie	34
Onderafdeling 2 - Douanesamenwerking	35
Onderafdeling 3 - Verbod op kwantitatieve beperkingen	35

Afdeling 4 - Kapitaal en betalingen	37
Afdeling 5 - Regels betreffende de mededinging	39
Onderafdeling 1 - Regels voor de ondernemingen	39
Onderafdeling 2 - Steunmaatregelen van de lidstaten	42
Afdeling 6 - Bepalingen betreffende belastingen	44
Afdeling 7 - Onderlinge aanpassing van de wetgevingen.....	45
HOOFDSTUK II - ECONOMISCH EN MONETAIR BELEID	48
Afdeling 1 - Economisch beleid.....	48
Afdeling 2 - Monetair beleid.....	53
Afdeling 3 - Institutionele bepalingen	57
Afdeling 3 bis - Specifieke bepalingen voor leden van de eurozone.....	59
Afdeling 4 - Overgangsbepalingen	60
HOOFDSTUK III - BELEID OP ANDERE SPECIFIEKE GEBIEDEN	64
Afdeling 1 - Werkgelegenheid.....	64
Afdeling 2 - Sociaal beleid.....	67
Onderafdeling 1 - Het Europees sociaal fonds	72
Afdeling 3 - Economische, sociale en territoriale samenhang.....	73
Afdeling 4 - Landbouw en visserij.....	75
Afdeling 5 - Milieu	79
Afdeling 6 - Consumentenbescherming.....	82
Afdeling 7 - Vervoer.....	83
Afdeling 8 - Trans-Europese netwerken	86
Afdeling 9 - Onderzoek en technologische ontwikkeling.....	88
Afdeling 10 - Energie.....	92
HOOFDSTUK IV - RUIMTE VAN VRIJHEID, VEILIGHEID EN RECHTVAARDIGHEID.....	93
Afdeling 1 - Algemene bepalingen	93
Afdeling 2 - Beleid inzake grenscontroles, asiel en immigratie	95

Afdeling 3 - Justitiële samenwerking in civiele zaken	98
Afdeling 4 - Justitiële samenwerking in strafzaken	99
Afdeling 5 - Politieke samenwerking	102
HOOFDSTUK V - GEBIEDEN WAAROP DE UNIE KAN BESLUITEN COÖRDINEREND, AANVULLEND OF ONDERSTEUNEND OP TE TREDEN	104
Afdeling 1 - Volksgezondheid	104
Afdeling 2 - Industrie	106
Afdeling 3 - Cultuur	107
Afdeling 4 - Onderwijs, beroepsopleiding, jeugd en sport	108
Afdeling 5 - Civiele bescherming	110
Afdeling 6 - Administratieve samenwerking	111
TITEL IV - DE ASSOCIATIE VAN DE LANDEN EN GEBIEDEN OVERZEE.....	112
TITEL V - HET EXTERNE OPTREDEN VAN DE UNIE	115
HOOFDSTUK I - ALGEMEEN TOEPASSELIJKE BEPALINGEN	115
HOOFDSTUK II - HET GEMEENSCHAPPELIJK BUITENLANDS EN VEILIGHEIDS- BELEID	117
Afdeling 1 - Het gemeenschappelijk buitenlands beleid	117
Afdeling 2 - Het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid	123
Afdeling 3 - Financiële bepalingen	126
HOOFDSTUK III - DE GEMEENSCHAPPELIJKE HANDELSPOLITIEK	127
HOOFDSTUK IV - DE SAMENWERKING MET DERDE LANDEN EN DE HUMANITAIRE HULP	128
Afdeling 1 - De ontwikkelingssamenwerking	128
Afdeling 2 - De economische, financiële en technische samenwerking met derde landen	130
Afdeling 3 - De humanitaire hulp	131
HOOFDSTUK V - BEPERKENDE MAATREGELEN	132
HOOFDSTUK VI - INTERNATIONALE AKKOORDEN	133

HOOFDSTUK VII - BETREKKINGEN MET INTERNATIONALE ORGANISATIES EN DERDE LANDEN EN DELEGATIES VAN DE UNIE	136
HOOFDSTUK VIII - UITVOERING VAN DE SOLIDARITEITSCLAUSULE	137
TITEL VI - DE WERKING VAN DE UNIE	138
HOOFDSTUK I - INSTELLINGEN	138
Afdeling 1 - Instellingen	138
Onderafdeling 1 - Het Europees Parlement	138
Onderafdeling 2 - De Europese Raad	141
Onderafdeling 3 - De Raad	142
Onderafdeling 4 - De Commissie	143
Onderafdeling 5 - Het Hof van Justitie	145
Onderafdeling 6 - De Rekenkamer	154
Afdeling 2 - Consultatieve organen van de Unie	157
Onderafdeling 1 - Het Comité van de Regio's	157
Onderafdeling 2 - Het Economisch en Sociaal Comité	158
Afdeling 3 - De Europese investeringsbank	160
Afdeling 4 - Bepalingen welke de instellingen en organen van de Unie gemeen hebben	161
HOOFDSTUK II - FINANCIËLE BEPALINGEN	165
Afdeling 1 - Het meerjarig financieel kader	165
Afdeling 2 - De jaarlijkse begroting van de Unie	166
Afdeling 3 - De uitvoering van de begroting en de kwijting	169
Afdeling 4 - Gemeenschappelijke bepalingen	171
Afdeling 5 - Fraudebestrijding	173
HOOFDSTUK III - NAUWERE SAMENWERKING	174
TITEL VII - GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN	177
BIJLAGE I: PROTOCOL TOT WIJZIGING VAN HET EURATOM-VERDRAG	181
BIJLAGE II: PROTOCOL BETREFFENDE DE EUROGROEP	183
<u>DEEL IV: ALGEMENE EN SLOTBEPALINGEN</u>	<u>184</u>

* * *

DEEL II

HET HANDVEST VAN DE GRONDRECHTEN VAN DE UNIE

PREAMBULE

De volkeren van Europa zijn vastbesloten een op gemeenschappelijke waarden gegrondveste vreedzame toekomst te delen door onderling een steeds hechter verbond tot stand te brengen.

De Unie, zich bewust van haar geestelijke en morele erfgoed, is gegrondvest op de ondeelbare en universele waarden van menselijke waardigheid en van vrijheid, gelijkheid en solidariteit. Zij berust op het beginsel van de democratie en het beginsel van de rechtsstaat. De Unie stelt de mens centraal in haar optreden, door het burgerschap van de Unie in te stellen en een ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid tot stand te brengen.

De Unie draagt bij tot de instandhouding en de ontwikkeling van deze gemeenschappelijke waarden, met inachtneming van de verscheidenheid van de culturen en tradities van de volkeren van Europa, alsmede van de nationale identiteit van de lidstaten en van hun staatsinrichting op nationaal, regionaal en lokaal niveau. Zij streeft ernaar een evenwichtige en duurzame ontwikkeling te bevorderen en draagt zorg voor het vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal, alsook de vrijheid van vestiging.

Te dien einde moet in het licht van de ontwikkelingen in de maatschappij, de sociale vooruitgang en de wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen de bescherming van de grondrechten worden versterkt door deze rechten beter zichtbaar te maken in een handvest.

Onder inachtneming van de bevoegdheden en taken van de Unie en van het subsidiariteitsbeginsel, bevestigt dit Handvest de rechten die met name voortvloeien uit de gemeenschappelijke constitutionele tradities en internationale verplichtingen van de lidstaten, uit het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, uit de door de Unie en de Raad van Europa aangenomen sociale handvesten, alsook uit de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie en van het Europees Hof voor de rechten van de mens. In dit verband zullen de rechtbanken van de Europese Unie en de lidstaten bij de uitlegging van het Handvest naar behoren rekening houden met de toelichting die is voorbereid op instigatie van het Praesidium van de Conventie die het Handvest heeft opgesteld.

Het genot van deze rechten brengt verantwoordelijkheden en plichten mede jegens de medemens, jegens de mensengemeenschap en de toekomstige generaties.

Derhalve erkent de Unie de hieronder genoemde rechten, vrijheden en beginselen.

TITEL I

WAARDIGHEID

Artikel II-1 Menselijke waardigheid

De menselijke waardigheid is onschendbaar. Zij moet worden geëerbiedigd en beschermd.

Artikel II-2 Recht op leven

1. Eenieder heeft recht op leven.
2. Niemand wordt tot de doodstraf veroordeeld of terechtgesteld.

Artikel II-3 Recht op menselijke integriteit

1. Eenieder heeft recht op lichamelijke en geestelijke integriteit.
2. In het kader van de geneeskunde en de biologie moeten met name worden nageleefd:
 - a) de vrije en geïnformeerde toestemming van de betrokkene, volgens de bij de wet bepaalde regels,
 - b) het verbod van eugenetische praktijken, met name die welke selectie van personen tot doel hebben,
 - c) het verbod om het menselijk lichaam en bestanddelen daarvan als zodanig als bron van financieel voordeel aan te wenden,
 - d) het verbod van het reproductief klonen van mensen.

Artikel II-4 Verbod van foltering en van onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen

Niemand mag worden onderworpen aan foltering en aan onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen.

Artikel II-5 Verbod van slavernij en dwangarbeid

1. Niemand mag in slavernij of dienstbaarheid worden gehouden.
2. Niemand mag gedwongen worden dwangarbeid of verplichte arbeid te verrichten.
3. Mensenhandel is verboden.

TITEL II

VRIJHEDEN

Artikel II-6 **Recht op vrijheid en veiligheid**

Eenieder heeft recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon.

Artikel II-7 **Eerbiediging van het privé-leven en het familie- en gezinsleven**

Eenieder heeft recht op eerbiediging van zijn privé-leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn communicatie.

Artikel II-8 **Bescherming van persoonsgegevens**

1. Eenieder heeft recht op bescherming van de hem betreffende persoonsgegevens.
2. Deze gegevens moeten eerlijk worden verwerkt, voor bepaalde doeleinden en met toestemming van de betrokkene of op basis van een andere gerechtvaardigde grondslag waarin de wet voorziet. Eenieder heeft recht op toegang tot de over hem verzamelde gegevens en op rectificatie daarvan.
3. Een onafhankelijke autoriteit ziet toe op de naleving van deze regels.

Artikel II-9 **Recht te huwen en recht een gezin te stichten**

Het recht te huwen en het recht een gezin te stichten worden gewaarborgd volgens de nationale wetten die de uitoefening van deze rechten beheersen.

Artikel II-10 **Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst**

1. Eenieder heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst. Dit recht omvat tevens de vrijheid om van godsdienst of overtuiging te veranderen, alsmede de vrijheid hetzij alleen, hetzij met anderen, zowel in het openbaar als privé, zijn godsdienst te belijden of overtuiging tot uitdrukking te brengen in erediensten, in onderricht, in praktische toepassing ervan en in het onderhouden van geboden en voorschriften.
2. Het recht op dienstweigering op grond van gewetensbezwaren wordt erkend volgens de nationale wetten die de uitoefening van dit recht beheersen.

Artikel II-11
Vrijheid van meningsuiting en van informatie

1. Eenieder heeft recht op vrijheid van meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid een mening te koesteren en de vrijheid inlichtingen of denkbeelden te ontvangen of te verstrekken, zonder inmenging van enig openbaar gezag en ongeacht grenzen.
2. De vrijheid en de pluriformiteit van de media worden geëerbiedigd.

Artikel II-12
Vrijheid van vergadering en vereniging

1. Eenieder heeft recht op vrijheid van vreedzame vergadering en op vrijheid van vereniging op alle niveaus, met name op politiek, vakverenigings- en maatschappelijk gebied, hetgeen het recht van eenieder omvat om met anderen vakverenigingen op te richten en zich erbij aan te sluiten voor de bescherming van zijn belangen.
2. Politieke partijen op het niveau van de Unie dragen bij tot de uiting van de politieke wil van de burgers van de Unie.

Artikel II-13
Vrijheid van kunsten en wetenschappen

De kunsten en het wetenschappelijk onderzoek zijn vrij. De academische vrijheid wordt geëerbiedigd.

Artikel II-14
Recht op onderwijs

1. Eenieder heeft recht op onderwijs, alsmede op toegang tot beroepsopleiding en bijscholing.
2. Dit recht houdt de mogelijkheid in om het verplichte onderwijs kosteloos te volgen.
3. De vrijheid om instellingen voor onderwijs op te richten met inachtneming van de democratische beginselen en het recht van de ouders om zich voor hun kinderen te verzekeren van het onderwijs en de opvoeding die overeenstemmen met hun godsdienstige, levensbeschouwelijke en opvoedkundige overtuigingen, worden geëerbiedigd volgens de nationale wetten die de uitoefening ervan beheersen.

Artikel II-15
Vrijheid van beroep en recht om te werken

1. Eenieder heeft het recht te werken en een vrijelijk gekozen of aanvaard beroep uit te oefenen.
2. Iedere burger van de Unie is vrij om werk te zoeken, te werken, zich te vestigen of diensten te verrichten in iedere lidstaat.
3. Onderdanen van derde landen die op het grondgebied van de lidstaten mogen werken, hebben recht op arbeidsvoorwaarden die gelijkwaardig zijn aan die welke de burgers van de Unie genieten.

Artikel II-16

Vrijheid van ondernemerschap

De vrijheid van ondernemerschap wordt erkend overeenkomstig het recht van de Unie en de nationale wetgevingen en praktijken.

Artikel II-17

Recht op eigendom

1. Eenieder heeft het recht de goederen die hij rechtmatig heeft verkregen, in eigendom te bezitten, te gebruiken, erover te beschikken en te vermaken. Aan niemand mag zijn eigendom worden ontnomen, behalve in het algemeen belang in de gevallen en onder de voorwaarden waarin de wet voorziet en mits zijn verlies tijdig op billijke wijze wordt vergoed. Het gebruik van de goederen kan worden geregeld bij de wet voorzover het algemeen belang dit vereist.

2. Intellectuele eigendom is beschermd.

Artikel II-18

Recht op asiel

Het recht op asiel is gegarandeerd met inachtneming van de voorschriften van het Verdrag van Genève van 28 juli 1951 en het Protocol van 31 januari 1967 betreffende de status van vluchtelingen, en overeenkomstig de Grondwet.

Artikel II-19

Bescherming bij verwijdering, uitzetting en uitlevering

1. Collectieve uitzetting is verboden.

2. Niemand mag worden verwijderd of uitgezet naar dan wel uitgeleverd aan een staat waarin een ernstig risico bestaat dat hij aan de doodstraf, aan folteringen of aan andere onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen wordt onderworpen.

TITEL III

GELIJKHEID

Artikel II-20

Gelijkheid voor de wet

Eenieder is gelijk voor de wet.

Artikel II-21

Non-discriminatie

1. Elke discriminatie, met name op grond van geslacht, ras, kleur, etnische of sociale afkomst, genetische kenmerken, taal, godsdienst of overtuigingen, politieke of andere denkbeelden, het behoren tot een nationale minderheid, vermogen, geboorte, een handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid, is verboden.
2. Binnen de werkingssfeer van de Grondwet en onverminderd de bijzondere bepalingen ervan, is elke discriminatie op grond van nationaliteit verboden.

Artikel II-22

Culturele, godsdienstige en taalkundige verscheidenheid

De Unie eerbiedigt de culturele, godsdienstige en taalkundige verscheidenheid.

Artikel II-23

Gelijkheid van mannen en vrouwen

De gelijkheid van mannen en vrouwen moet worden gewaarborgd op alle gebieden, met inbegrip van werkgelegenheid, beroep en beloning.

Het beginsel van gelijkheid belet niet dat maatregelen gehandhaafd of genomen worden waarbij specifieke voordelen worden ingesteld ten voordele van het ondervertegenwoordigde geslacht.

Artikel II-24

Rechten van het kind

1. Kinderen hebben recht op de bescherming en de zorg die nodig zijn voor hun welzijn. Zij mogen vrijelijk hun mening uiten. Aan hun mening in aangelegenheden die hen betreffen, wordt passend belang gehecht in overeenstemming met hun leeftijd en rijpheid.

2. Bij alle handelingen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden verricht door overheidsinstanties of particuliere instellingen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.

3. Ieder kind heeft er recht op, regelmatig persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met zijn beide ouders te onderhouden, tenzij dit tegen zijn belangen indruist.

Artikel II-25 Rechten van ouderen

De Unie erkent en eerbiedigt het recht van ouderen om een waardig en zelfstandig leven te leiden en om aan het maatschappelijk en cultureel leven deel te nemen.

Artikel II-26 Integratie van personen met een handicap

De Unie erkent en eerbiedigt het recht van personen met een handicap op maatregelen die beogen hun zelfstandigheid, hun maatschappelijke en beroepsintegratie en hun deelname aan het gemeenschapsleven te bewerkstelligen.

TITEL IV

SOLIDARITEIT

Artikel II-27

Recht op informatie en raadpleging van de werknemers binnen de onderneming

De werknemers of hun vertegenwoordigers moeten zekerheid krijgen dat zij op de passende niveaus tijdig worden geïnformeerd en geraadpleegd, in de gevallen en onder de voorwaarden waarin het recht van de Unie en de nationale wetgevingen en praktijken voorzien.

Artikel II-28

Recht op collectieve onderhandelingen en collectieve actie

De werkgevers en werknemers of hun respectieve organisaties hebben, overeenkomstig het recht van de Unie en de nationale wetgevingen en praktijken, het recht om op de passende niveaus collectief te onderhandelen en collectieve arbeidsovereenkomsten te sluiten, alsmede om, in geval van belangenconflicten, collectieve acties te ondernemen ter verdediging van hun belangen, met inbegrip van staking.

Artikel II-29

Recht op toegang tot arbeidsbemiddeling

Eenieder heeft recht op toegang tot gratis arbeidsbemiddeling.

Artikel II-30

Bescherming bij kennelijk onredelijk ontslag

Iedere werknemer heeft recht op bescherming tegen kennelijk onredelijk ontslag overeenkomstig het recht van de Unie en de nationale wetgevingen en praktijken.

Artikel II-31

Rechtvaardige en billijke arbeidsomstandigheden en -voorwaarden

1. Iedere werknemer heeft recht op gezonde, veilige en waardige arbeidsomstandigheden.
2. Iedere werknemer heeft recht op een beperking van de maximumarbeidsduur en op dagelijkse en wekelijkse rusttijden, alsmede op een jaarlijkse vakantie met behoud van loon.

Artikel II-32

Verbod van kinderarbeid en bescherming van jongeren op het werk

Kinderarbeid is verboden. De minimumleeftijd voor toelating tot het arbeidsproces mag niet lager zijn dan de leeftijd waarop de leerplicht ophoudt, onverminderd voor jongeren gunstiger regels en behoudens beperkte afwijkingen.

Werkende jongeren moeten arbeidsvoorwaarden krijgen die aangepast zijn aan hun leeftijd en moeten worden beschermd tegen economische uitbuiting en tegen elke arbeid die hun veiligheid, gezondheid, lichamelijke, geestelijke, morele of maatschappelijke ontwikkeling kan schaden of hun opvoeding in gevaar kan brengen.

Artikel II-33

Gezins- en beroepsleven

1. Het gezin geniet bescherming op juridisch, economisch en sociaal vlak.
2. Teneinde beroep en gezin te kunnen combineren, heeft eenieder recht op bescherming tegen ontslag om een reden die verband houdt met moederschap, alsmede recht op betaald moederschapsverlof en recht op ouderschapsverlof na de geboorte of de adoptie van een kind.

Artikel II-34

Sociale zekerheid en sociale bijstand

1. De Unie erkent en eerbiedigt het recht op toegang tot socialezekerheidsvoorzieningen en sociale diensten die bescherming bieden in gevallen zoals moederschap, ziekte, arbeidsongevallen, afhankelijkheid of ouderdom, alsmede bij verlies van arbeid, onder de door het recht van de Unie en de nationale wetgevingen en praktijken gestelde voorwaarden.
2. Eenieder die legaal in de Unie verblijft en zich daar legaal verplaatst, heeft recht op socialezekerheidsvoorzieningen en sociale voordelen overeenkomstig het recht van de Unie en de nationale wetgevingen en praktijken.
3. Om sociale uitsluiting en armoede te bestrijden, erkent en eerbiedigt de Unie het recht op sociale bijstand en op bijstand ten behoeve van huisvesting, teneinde al diegenen die niet over voldoende middelen beschikken een waardig bestaan te verzekeren, onder de door het recht van de Unie en de nationale wetgevingen en praktijken gestelde voorwaarden.

Artikel II-35

Gezondheidszorg

Eenieder heeft recht op toegang tot preventieve gezondheidszorg en op medische verzorging onder de door de nationale wetgevingen en praktijken gestelde voorwaarden. Bij de vaststelling en uitvoering van het beleid en de maatregelen van de Unie wordt een hoog niveau van bescherming van de menselijke gezondheid gewaarborgd.

Artikel II-36
Toegang tot diensten van algemeen economisch belang

De Unie erkent en eerbiedigt de toegang tot diensten van algemeen economisch belang zoals deze is geregeld in de nationale wetgevingen en praktijken, overeenkomstig de Grondwet, teneinde de sociale en territoriale samenhang van de Unie te bevorderen.

Artikel II-37
Milieubescherming

Een hoog niveau van milieubescherming en de verbetering van de kwaliteit van het milieu moeten in het beleid van de Unie worden geïntegreerd en overeenkomstig het beginsel van duurzame ontwikkeling worden gewaarborgd.

Artikel II-38
Consumentenbescherming

In het beleid van de Unie wordt zorg gedragen voor een hoog niveau van consumentenbescherming.

TITEL V

BURGERSCHAP

Artikel II-39

Actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement

1. Iedere burger van de Unie heeft het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in de lidstaat waar hij verblijf houdt, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die staat.
2. De leden van het Europees Parlement worden gekozen door middel van rechtstreekse, vrije en geheime algemene verkiezingen.

Artikel II-40

Actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen

Iedere burger van de Unie heeft het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen in de lidstaat waar hij verblijf houdt, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die staat.

Artikel II-41

Recht op behoorlijk bestuur

1. Eenieder heeft er recht op dat zijn zaken onpartijdig, billijk en binnen een redelijke termijn door de instellingen, organen en agentschappen van de Unie worden behandeld.
2. Dit recht behelst met name:
 - a) het recht van eenieder te worden gehoord voordat jegens hem een voor hem nadelige individuele maatregel wordt genomen,
 - b) het recht van eenieder om inzage te krijgen tot het dossier hem betreffende, met inachtneming van het gerechtvaardigde belang van de vertrouwelijkheid en het beroeps- en het zakengeheim,
 - c) de plicht van de betrokken instanties om hun beslissingen met redenen te omkleden.
3. Eenieder heeft recht op vergoeding door de Unie van de schade die door haar instellingen of haar personeelsleden in de uitoefening van hun functies is veroorzaakt, overeenkomstig de algemene beginselen die de rechtsstelsels der lidstaten gemeen hebben.
4. Eenieder kan zich in een van de talen van de Grondwet tot de instellingen van de Unie wenden en moet ook in die taal antwoord krijgen.

Artikel II-42
Recht op toegang tot documenten

Iedere burger van de Unie en iedere natuurlijke of rechtspersoon met verblijfplaats of statutaire zetel in een lidstaat heeft recht op toegang tot documenten van de instellingen, organen en agentschappen van de Unie, ongeacht de vorm waarin deze worden geproduceerd.

Artikel II-43
Ombudsman

Iedere burger van de Unie en iedere natuurlijke of rechtspersoon met verblijfplaats of statutaire zetel in een lidstaat heeft het recht zich tot de ombudsman van de Unie te wenden over gevallen van wanbeheer bij het optreden van de instellingen, organen of agentschappen van de Unie, met uitzondering van het Hof van Justitie en het Gerecht van eerste aanleg bij de uitoefening van hun gerechtelijke taak.

Artikel II-44
Recht van petitie

Iedere burger van de Unie en iedere natuurlijke of rechtspersoon met verblijfplaats of statutaire zetel in een lidstaat heeft het recht een verzoekschrift tot het Europees Parlement te richten.

Artikel II-45
Vrijheid van verkeer en van verblijf

1. Iedere burger van de Unie heeft het recht zich vrij op het grondgebied van de lidstaten te verplaatsen en er vrij te verblijven.
2. De vrijheid van verkeer en van verblijf kan overeenkomstig de Grondwet worden toegekend aan onderdanen van derde landen die legaal op het grondgebied van een lidstaat verblijven.

Artikel II-46
Diplomatieke en consulaire bescherming

Iedere burger van de Unie geniet op het grondgebied van derde landen waar de lidstaat waarvan hij onderdaan is, niet vertegenwoordigd is, de bescherming van de diplomatieke en consulaire instanties van iedere andere lidstaat, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die lidstaat.

TITEL VI

RECHTSPLEGING

Artikel II-47

Recht op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdig gerecht

Eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, heeft recht op een doeltreffende voorziening in rechte, met inachtneming van de in dit artikel gestelde voorwaarden.

Eenieder heeft recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld. Eenieder heeft de mogelijkheid zich te laten adviseren, verdedigen en vertegenwoordigen.

Rechtsbijstand wordt verleend aan diegenen die niet over toereikende financiële middelen beschikken, voorzover die bijstand noodzakelijk is om de daadwerkelijke toegang tot de rechter te waarborgen.

Artikel II-48

Vermoeden van onschuld en rechten van de verdediging

1. Eenieder tegen wie een vervolging is ingesteld, wordt voor onschuldig gehouden totdat zijn schuld in rechte is komen vast te staan.
2. Aan eenieder tegen wie een vervolging is ingesteld, wordt de eerbiediging van de rechten van de verdediging gegarandeerd.

Artikel II-49

Legaliteitsbeginsel en evenredigheidsbeginsel inzake delicten en straffen

1. Niemand mag worden veroordeeld wegens een handelen of nalaten dat geen strafbaar feit naar nationaal of internationaal recht uitmaakte ten tijde dat het handelen of nalaten geschiedde. Evenmin mag een zwaardere straf worden opgelegd dan die welke ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was. Indien de wet na het begaan van het strafbare feit in een lichtere straf voorziet, dan is die van toepassing.
2. Dit artikel staat niet de berechting en bestraffing in de weg van iemand die schuldig is aan een handelen of nalaten dat ten tijde van het handelen of nalaten een misdrijf was volgens de door de volkerengemeenschap erkende algemene beginselen.
3. De zwaarte van de straf mag niet onevenredig zijn aan het strafbare feit.

Artikel II-50

Recht om niet tweemaal in een strafrechtelijke procedure voor hetzelfde delict te worden berecht of gestraft

Niemand wordt opnieuw berecht of gestraft in een strafrechtelijke procedure voor een strafbaar feit waarvoor hij in de Unie reeds onherroepelijk is vrijgesproken of veroordeeld overeenkomstig de wet.

TITEL VII

ALGEMENE BEPALINGEN VOOR DE INTERPRETATIE EN DE TOEPASSING VAN HET HANDVEST

Artikel II-51 Werkingssfeer

1. De bepalingen van dit Handvest zijn gericht tot de instellingen, organen en agentschappen van de Unie met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel en tot de lidstaten, uitsluitend wanneer zij het recht van de Unie ten uitvoer brengen. Derhalve eerbiedigen zij de rechten, leven zij de beginselen na en bevorderen zij de toepassing ervan, overeenkomstig hun respectieve bevoegdheden en met inachtneming van de beperkingen van de bevoegdheden zoals deze in de andere delen van de Grondwet aan de Unie worden verleend.
2. Dit Handvest breidt het toepassingsgebied van het recht van de Unie niet verder uit dan de bevoegdheden van de Unie reiken en schept geen nieuwe bevoegdheden of taken voor de Unie en wijzigt de in de andere delen van de Grondwet neergelegde bevoegdheden en taken niet.

Artikel II-52 Reikwijdte en uitlegging van de gewaarborgde rechten en beginselen

1. Beperkingen op de uitoefening van de in dit Handvest erkende rechten en vrijheden moeten bij wet worden gesteld en de wezenlijke inhoud van die rechten en vrijheden eerbiedigen. Met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel kunnen alleen beperkingen worden gesteld, indien zij noodzakelijk zijn en daadwerkelijk aan door de Unie erkende doelstellingen van algemeen belang of aan de eisen van de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen beantwoorden.
2. De door dit Handvest erkende rechten die worden beschreven in andere delen van de Grondwet, worden uitgeoefend onder de voorwaarden en binnen de grenzen welke door de desbetreffende delen zijn gesteld.
3. Voorzover dit Handvest rechten bevat die corresponderen met rechten welke zijn gegarandeerd door het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, zijn de inhoud en reikwijdte ervan dezelfde als die welke er door genoemd verdrag aan worden toegekend. Deze bepaling verhindert niet dat het recht van de Unie een ruimere bescherming biedt.
4. Voorzover dit Handvest grondrechten erkent zoals die voortvloeien uit de gemeenschappelijke constitutionele tradities van de lidstaten, worden die rechten in overeenstemming met die tradities uitgelegd.
5. Aan bepalingen van dit Handvest die beginselen bevatten, mag uitvoering worden gegeven bij wetgevings- en uitvoeringshandelingen die worden vastgesteld door instellingen en organen van de Unie, en bij handelingen van de lidstaten wanneer zij het recht van de Unie ten uitvoer brengen, in de uitoefening van hun respectieve bevoegdheid. De rechterlijke bevoegdheid ten aanzien van die bepalingen blijft beperkt tot de uitlegging van genoemde handelingen en de toetsing van de rechtsgeldigheid ervan.
6. Er wordt rekening gehouden met de nationale wetgevingen en praktijken zoals bedoeld in dit Handvest.

Artikel II-53
Bescherminingsniveau

Geen der bepalingen van dit Handvest mag worden uitgelegd als zou zij een beperking vormen van of afbreuk doen aan de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden welke binnen hun respectieve werkingssferen worden erkend door het recht van de Unie, het internationaal recht en de internationale overeenkomsten waarbij de Unie of alle lidstaten partij zijn, met name het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, alsmede door de grondwetten van de lidstaten.

Artikel II-54
Verbod van misbruik van recht

Geen der bepalingen van dit Handvest mag worden uitgelegd als zou zij het recht inhouden enige activiteit aan de dag te leggen of enige daad te verrichten met als doel de rechten of vrijheden die in dit Handvest zijn erkend, teniet te doen of de rechten en vrijheden verdergaand te beperken dan door dit Handvest is toegestaan.

DEEL III

BELEID EN WERKING VAN DE UNIE

TITEL I

ALGEMEEN TOEPASSELIJKE BEPALINGEN

Artikel III-0 (nieuw)

De Unie ziet toe op de samenhang tussen de diverse beleidsvormen en maatregelen als bedoeld in dit deel van de Grondwet, in het licht van het geheel van de doelstellingen van de Unie.

Artikel III-1 (voorheen artikel 3, lid 2)

Bij alle in dit deel bedoelde maatregelen streeft de Unie ernaar de ongelijkheden tussen mannen en vrouwen op te heffen en de gelijkheid van mannen en vrouwen te bevorderen.

Artikel III-1 bis (nieuw)

Bij de bepaling en de uitvoering van de in dit deel van de Grondwet bedoelde beleidsvormen en maatregelen streeft de Unie ernaar iedere discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid te bestrijden.

Artikel III-2 (voorheen artikel 6)

De eisen inzake milieubescherming moeten worden geïntegreerd in de bepaling en uitvoering van het beleid en de maatregelen van de Unie, als bedoeld in dit deel, in het bijzonder met het oog op het bevorderen van duurzame ontwikkeling.

Artikel III-2 bis (voorheen artikel 153, lid 2)

Met de eisen terzake van consumentenbescherming wordt rekening gehouden bij de bepaling en uitvoering van het beleid en de maatregelen van de Unie op andere gebieden.

Artikel III-3 (voorheen artikel 16)

Onverminderd de [artikelen III-52, III-53 en III-131 (voorheen artikelen 73, 86 en 87)] en gezien de plaats die de diensten van algemeen economisch belang innemen als diensten waaraan eenieder in de Unie waarde hecht, alsook de rol die zij vervullen bij het bevorderen van sociale en territoriale samenhang van de Unie, en haar lidstaten, dragen de Unie en de lidstaten er, overeenkomstig hun onderscheiden bevoegdheden en binnen het toepassingsgebied van de Grondwet, zorg voor dat deze diensten functioneren op basis van beginselen en voorwaarden die hen in staat stellen hun taken te vervullen.¹

¹ Voorlopige formulering van dit artikel.

TITEL II

NON-DISCRIMINATIE EN BURGERSCHAP

Artikel III-4 (voorheen artikel 12)

Het verbod van discriminatie op grond van nationaliteit, als bedoeld in [artikel I-4], wordt bij Europese wet of kaderwet geregeld.

Artikel III-5 (voorheen artikel 13)

1. Onverminderd de overige bepalingen van de Grondwet, en binnen de grenzen van de door de Grondwet aan de Unie verleende bevoegdheden, kunnen bij Europese wet of kaderwet van de Raad de nodige maatregelen worden vastgesteld om discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid te bestrijden. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen na raadpleging van het Europees Parlement.

2. In afwijking van lid 1, worden bij Europese wet of kaderwet stimuleringsmaatregelen van de Unie vastgesteld ter ondersteuning van de maatregelen die de lidstaten nemen om bij te dragen tot de verwezenlijking van de in lid 1 genoemde doelstellingen; de lidstaten onthouden zich van harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten.

Artikel III-6 (voorheen artikel 18)

1. Indien een optreden van de Unie noodzakelijk blijkt om de in [artikel I-8] bedoelde doelstelling van het recht van vrij verkeer en vrij verblijf voor elke burger van de Unie te verwezenlijken en de Grondwet niet in de daartoe vereiste bevoegdheden voorziet, kan bij Europese wet of kaderwet de uitoefening van dit recht worden vergemakkelijkt.

2. Met hetzelfde doel als beoogd in lid 1 en tenzij de Grondwet in de hiertoe vereiste bevoegdheden voorziet, kunnen bij een met eenparigheid van stemmen aangenomen Europese wet of kaderwet van de Raad maatregelen worden vastgesteld inzake paspoorten, identiteitskaarten, verblijfstitels of andere daarmee gelijkgestelde documenten, alsmede maatregelen inzake sociale zekerheid of sociale bescherming. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

Artikel III-7 (voorheen artikel 19)

Bij Europese wet of kaderwet van de Raad worden voor elke burger van de Unie in de lidstaat waar hij verblijft nadere bepalingen vastgesteld betreffende de uitoefening van het in [artikel I-8] bedoelde actieve en passieve kiesrecht bij de gemeentelijke verkiezingen en de verkiezingen voor het Europees Parlement. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen na raadpleging van het Europees Parlement. Deze nadere regelingen kunnen voorzien in afwijkingen indien zulks gerechtvaardigd wordt door bijzondere problemen in een lidstaat.

Het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement wordt uitgeoefend onverminderd [artikel III-227, lid 2 (voorheen artikel 190, lid 4)] en de ter uitvoering van het kiesrecht genomen maatregelen.

Artikel III-8 (voorheen artikel 20)

De lidstaten stellen de nodige regels vast voor de diplomatieke en consulaire bescherming van de burgers van de Unie in derde landen, als bedoeld in [artikel I-8].

Bij Europese wet van de Raad kunnen de nodige maatregelen ter vergemakkelijking van deze bescherming worden geregeld. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

Artikel III-9 (voorheen artikel 21)

De talen waarin iedere burger van de Unie krachtens [artikel I-8] de instellingen of organen kan aanschrijven en ook in die taal antwoord kan krijgen, worden genoemd in [artikel IV-9 (voorheen artikel 314)]. De in dit artikel bedoelde instellingen en organen worden genoemd in [de artikelen I-18, lid 2, en I-31]; ook de Europese ombudsman behoort hiertoe.

Artikel III-10 (voorheen artikel 22)

De Commissie brengt om de drie jaar aan het Europees Parlement, aan de Raad en aan het Economisch en Sociaal Comité verslag uit over de toepassing van de bepalingen van [artikel I-7] en van [deze titel]. In dat verslag wordt rekening gehouden met de ontwikkeling van de Unie.

Op basis van dat verslag en onverminderd de overige bepalingen van de Grondwet, kunnen bij Europese wet of kaderwet van de Raad de maatregelen ter aanvulling van de in [artikel I-8] vastgelegde rechten worden vastgesteld. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen na instemming van het Europees Parlement. Deze wet of kaderwet treedt slechts in werking nadat elke lidstaat er overeenkomstig zijn grondwettelijke bepalingen mee heeft ingestemd.

TITEL III
INTERN BELEID EN OPTREDEN

HOOFDSTUK I
INTERNE MARKT

AFDELING I
TOTSTANDBRENGING VAN DE INTERNE MARKT

Artikel III-11 (voorheen artikel 14)

1. De Unie stelt de maatregelen vast die ervoor bestemd zijn de interne markt tot stand te brengen overeenkomstig het onderhavige artikel, de [artikelen III-12 en III-36 (voorheen artikelen 15 en 26)], [artikel III-23, lid 1 (voorheen artikel 47, lid 2)], en de [artikelen III-26, III-138, III-59 en III-62 (voorheen artikelen 49, 80, 93 en 95)], onverminderd de andere bepalingen van de Grondwet.
2. De interne markt omvat een ruimte zonder binnengrenzen waarin het vrije verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal is gewaarborgd volgens de bepalingen van de Grondwet.
3. Op voorstel van de Commissie stelt de Raad de Europese verordeningen of besluiten vast houdende de noodzakelijke beleidslijnen en voorwaarden om een evenwichtige vooruitgang in het geheel der betrokken sectoren te garanderen.

Artikel III-12 (voorheen artikel 15)

Bij het formuleren van haar voorstellen met het oog op de verwezenlijking van de doelstellingen van [artikel III-11 (voorheen artikel 14)] houdt de Commissie rekening met de inspanning die bepaalde economieën met verschillen in ontwikkeling zich moeten getroosten voor de interne markt, en kan zij passende bepalingen maatregelen voorstellen.

Indien deze maatregelen de vorm van afwijkingen aannemen, dienen zij van tijdelijke aard te zijn en de werking van de interne markt zo weinig mogelijk te verstoren.

Artikel III-13 (voorheen artikel 297)

De lidstaten plegen onderling overleg teneinde gezamenlijk de regelingen te treffen die noodzakelijk zijn om te voorkomen dat de werking van de interne markt ongunstig wordt beïnvloed door de bepalingen waartoe een lidstaat zich genoopt kan voelen in geval van ernstige binnenlandse onlusten waardoor de openbare orde wordt verstoord, in geval van oorlog of van een ernstige internationale spanning welke een oorlogsgevaar inhoudt, of om te voldoen aan de verplichtingen die hij met het oog op het behoud van de vrede en de internationale veiligheid is aangegaan.

Artikel III-14 (voorheen artikel 298)

Indien bepalingen, vastgesteld in de in de [artikelen III-338 en III-13 (voorheen artikelen 296 en 297)] genoemde gevallen, tot gevolg hebben dat de mededingingsverhoudingen in de interne markt worden vervalst, onderzoekt de Commissie samen met de betrokken lidstaat onder welke voorwaarden deze bepalingen kunnen worden aangepast aan de in de Grondwet vastgestelde regels.

In afwijking van de procedure bepaald in de [artikelen III-261 en III-262 (voorheen artikelen 226 en 227)] kan de Commissie of een lidstaat zich rechtstreeks tot het Hof van Justitie wenden indien zij of hij meent dat een andere lidstaat misbruik maakt van de bevoegdheden bedoeld in de [artikelen III-338 en III-13 (voorheen artikelen 296 en 297)]. Het Hof van Justitie beslist achter gesloten deuren.

AFDELING 2

HET VRIJE VERKEER VAN PERSONEN EN DIENSTEN

Onderafdeling 1

Werknemers

Artikel III-15 (voorheen artikel 39)

1. Werknemers hebben het recht om zich vrij te verplaatsen binnen de Unie.
2. Elke discriminatie op grond van de nationaliteit tussen de werknemers der lidstaten, wat betreft de werkgelegenheid, de beloning en de overige arbeidsvoorwaarden, is verboden.
3. De werknemers hebben behoudens de uit hoofde van openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid gerechtvaardigde beperkingen het recht om,
 - a) in te gaan op een feitelijk aanbod tot tewerkstelling,
 - b) zich te dien einde vrij te verplaatsen binnen het grondgebied der lidstaten,

- c) in een der lidstaten te verblijven teneinde daar een beroep uit te oefenen overeenkomstig de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen welke voor de tewerkstelling van nationale werknemers gelden,
- d) op het grondgebied van een lidstaat verblijf te houden, na er een betrekking te hebben vervuld, overeenkomstig de voorwaarden die worden opgenomen in door de Commissie vast te stellen Europese verordeningen.

4. Dit artikel is niet van toepassing op de betrekkingen in overheidsdienst.

Artikel III-16 (voorheen artikel 40)

Bij Europese wet of kaderwet worden de nodige maatregelen vastgesteld om tot een vrij verkeer van werknemers te komen zoals dit in [artikel III-15 (voorheen artikel 39)] is omschreven. Deze wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

De Europese wetten en kaderwetten beogen met name het volgende:

- a) het verzekeren van een nauwe samenwerking tussen de nationale bestuursinstellingen op het gebied van de arbeid,
- b) het afschaffen van de administratieve procedures en handelwijzen, alsmede van de wachttijden voor het aanvaarden van aangeboden betrekkingen voortvloeiende hetzij uit de nationale wetgeving hetzij uit voordien tussen de lidstaten gesloten overeenkomsten, waarvan de handhaving een beletsel zou vormen voor het vrijmaken van het verkeer van de werknemers,
- c) het afschaffen van alle wachttijden en andere beperkingen gesteld hetzij in de nationale wetgeving hetzij in voordien tussen de lidstaten gesloten overeenkomsten, welke aan de werknemers uit de overige lidstaten andere voorwaarden opleggen voor de vrije keuze van een betrekking dan aan de werknemers van het eigen land,
- d) het instellen van organisatorische voorzieningen door welke de aanbiedingen van en de aanvragen om werk met elkaar in aanraking kunnen worden gebracht en door welke het evenwicht daarvan kan worden vergemakkelijkt onder voorwaarden welke ernstige gevaren voor de levensstandaard en de werkgelegenheid in de verschillende gebieden en industrieën uitsluiten.

Artikel III-17 (voorheen artikel 41)

De lidstaten begunstigen de uitwisseling van jeugdige werknemers in het kader van een gemeenschappelijk programma.

Artikel III-18 (voorheen artikel 42)

Op het gebied van de sociale zekerheid worden bij Europese wet of kaderwet de nodige maatregelen vastgesteld om het vrije verkeer van werknemers tot stand te brengen, met name door een stelsel in te voeren waardoor het mogelijk is voor migrerende werknemers en hun rechthebbenden te waarborgen:

- a) dat, met het oog op het verkrijgen en het behoud van het recht op uitkeringen alsmede voor de berekening daarvan, al die tijdvakken worden bijeengeteld welke door de verschillende nationale wetgevingen in aanmerking worden genomen,
- b) dat de uitkeringen aan personen die op het grondgebied van de lidstaten verblijven, zullen worden betaald.

Onderafdeling 2

Vrijheid van vestiging

Artikel III-19 (voorheen artikel 43)

In het kader van [deze onderafdeling] zijn beperkingen van de vrijheid van vestiging voor onderdanen van een lidstaat op het grondgebied van een andere lidstaat verboden. Dit verbod heeft eveneens betrekking op beperkingen betreffende de oprichting van agentschappen, filialen of dochterondernemingen door de onderdanen van een lidstaat die op het grondgebied van een lidstaat zijn gevestigd.

De onderdanen van een lidstaat hebben, behoudens de bepalingen van [de afdeling] betreffende het kapitaal, op het grondgebied van een andere lidstaat het recht van toegang tot werkzaamheden anders dan in loondienst en de uitoefening daarvan alsmede het recht ondernemingen, met name vennootschappen in de zin van [artikel III-24 (voorheen artikel 48, tweede alinea)], op te richten en te beheren, overeenkomstig de bepalingen die door de wetgeving van de lidstaat van vestiging voor de eigen onderdanen zijn vastgesteld.

Artikel III-20 (voorheen artikel 44)

1. Bij Europese kaderwet worden de maatregelen vastgesteld om de vrijheid van vestiging voor een bepaalde werkzaamheid te verwezenlijken. De kaderwet wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

2. Het Europees Parlement, de Raad en de Commissie oefenen de taken uit die hun bij lid 1 worden toevertrouwd, met name:

- a) door in het algemeen bij voorrang die werkzaamheden te behandelen waarvoor de vrijheid van vestiging een bijzonder nuttige bijdrage levert ter ontwikkeling van de productie en van het handelsverkeer,
- b) door het verzekeren van een nauwe samenwerking tussen de bevoegde nationale bestuursinstellingen teneinde de bijzondere omstandigheden van de verschillende betrokken werkzaamheden binnen de Unie te leren kennen,

- c) door het afschaffen van die bestuursrechtelijke procedures en handelwijzen, voortvloeiende hetzij uit de nationale wetgeving hetzij uit voordien tussen de lidstaten gesloten akkoorden waarvan de handhaving een beletsel zou vormen voor de vrijheid van vestiging,
- d) door ervoor te waken dat de werknemers van een der lidstaten welke op het grondgebied van een andere lidstaat te werk zijn gesteld, op dit grondgebied kunnen verblijven om er anders dan in loondienst werk te verrichten, wanneer zij voldoen aan de voorwaarden waaraan zij zouden moeten voldoen indien zij op het tijdstip waarop zij genoemde bezigheid willen opvatten, eerst in die staat zouden zijn aangekomen,
- e) door de verwerving en de exploitatie mogelijk te maken van op het grondgebied van een lidstaat gelegen grondbezit door een onderdaan van een andere lidstaat, voorzover de beginselen van [artikel III-118 (voorheen artikel 33, lid 2)] niet worden aangetast,
- f) door de geleidelijke opheffing der beperkingen van de vrijheid van vestiging in elke in behandeling genomen tak van werkzaamheid toe te passen enerzijds op de oprichtingsvoorwaarden op het grondgebied van een lidstaat van agentschappen, filialen of dochterondernemingen en anderzijds op de toelatingsvoorwaarden voor het personeel van de hoofdvestiging tot de organen van beheer of toezicht van deze agentschappen, filialen of dochterondernemingen,
- g) door, voorzover nodig, de waarborgen te coördineren welke in de lidstaten worden verlangd van de rechtspersonen in de zin van [artikel III-24 (voorheen artikel 48, tweede alinea)], om de belangen te beschermen zowel van de deelnemers in die rechtspersonen als van derden, teneinde die waarborgen gelijkwaardig te maken,
- h) door ervoor te zorgen dat de voorwaarden van vestiging niet worden vervalst als gevolg van steunmaatregelen van de lidstaten.

Artikel III-21 (voorheen artikel 45)

Deze onderafdeling is, wat de betrokken lidstaat betreft, niet van toepassing op de werkzaamheden ter uitoefening van het openbaar gezag in deze staat, zelfs indien deze slechts voor een bepaalde gelegenheid worden verricht.

Bij Europese wet of kaderwet kunnen bepaalde werkzaamheden van de toepassing van deze onderafdeling worden uitgezonderd.

Artikel III-22 (voorheen artikel 46)

1. [Deze onderafdeling] en de uit hoofde daarvan vastgestelde maatregelen doen niet af aan de toepasselijkheid van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten waarbij een bijzondere regeling is vastgesteld voor vreemdelingen, welke bepalingen uit hoofde van de openbare orde, de openbare veiligheid en de volksgezondheid gerechtvaardigd zijn.

2. De in lid 1 bedoelde nationale bepalingen worden bij Europese kaderwet gecoördineerd.

Artikel III-23 (voorheen artikel 47)

1. Bij Europese kaderwet wordt de toegang vergemakkelijkt tot werkzaamheden, anders dan in loondienst, en de uitoefening daarvan inzake:

- a) de onderlinge erkenning van diploma's, certificaten en andere titels;
- b) de coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten betreffende de toegang tot werkzaamheden, anders dan in loondienst, en de uitoefening daarvan.

2. Wat de geneeskundige, paramedische en farmaceutische beroepen betreft, is de geleidelijke opheffing van de beperkingen afhankelijk van de coördinatie van de voorwaarden waaronder zij in de verschillende lidstaten worden uitgeoefend.

Artikel III-24 (voorheen artikel 48)

De vennootschappen welke in overeenstemming met de wetgeving van een lidstaat zijn opgericht en welke hun statutaire zetel, hun hoofdbestuur of hun hoofdvestiging binnen de Unie hebben, worden voor de toepassing van [deze onderafdeling] gelijkgesteld met de natuurlijke personen die onderdaan zijn van de lidstaten.

Onder vennootschappen worden verstaan maatschappen naar burgerlijk recht of handelsrecht, de coöperatieve verenigingen of vennootschappen daaronder begrepen, en de overige rechtspersonen naar publiek- of privaatrecht, met uitzondering van vennootschappen welke geen winst beogen.

Artikel III-25 (voorheen artikel 294)

De lidstaten verlenen nationale behandeling wat betreft financiële deelneming door onderdanen van de andere lidstaten in het kapitaal van vennootschappen in de zin van [artikel III-24 (voorheen artikel 48)], onverminderd de toepassing der overige bepalingen van de Grondwet.

Onderafdeling 3

Vrijheid van dienstverrichting

Artikel III-26 (voorheen artikel 49)

In het kader van [deze onderafdeling] zijn de beperkingen op het vrij verrichten van diensten binnen de Unie verboden ten aanzien van de onderdanen der lidstaten die in een andere lidstaat zijn gevestigd dan die waarin degene gevestigd is te wiens behoefte de dienst wordt verricht.

Bij Europese wet of kaderwet kan het genot van dit hoofdstuk worden uitgebreid tot de onderdanen van een derde staat die diensten verrichten en binnen de Unie gevestigd zijn.

Artikel III-27 (voorheen artikel 50)

In de zin van de Grondwet worden als diensten beschouwd de dienstverrichtingen welke gewoonlijk tegen vergoeding geschieden, voorzover de bepalingen, betreffende het vrij verkeer van goederen, kapitaal en personen op deze dienstverrichtingen niet van toepassing zijn.

De diensten omvatten met name werkzaamheden:

- a) van industriële aard,
- b) van commerciële aard,
- c) van het ambacht,
- d) van de vrije beroepen.

Onverminderd [de onderafdeling] betreffende het recht van vestiging, kan degene die de diensten verricht, daartoe zijn werkzaamheden tijdelijk uitoefenen in de lidstaat waar de dienst wordt verricht, onder dezelfde voorwaarden als die welke die staat aan zijn eigen onderdanen oplegt.

Artikel III-28 (voorheen artikel 51)

1. Het vrije verkeer van diensten op het gebied van vervoer wordt geregeld door de [afdeling] betreffende vervoer.
2. De liberalisatie van de door banken en verzekeringsmaatschappijen verrichte diensten waarmede kapitaalverplaatsingen gepaard gaan, moet worden verwezenlijkt in overeenstemming met de liberalisatie van het kapitaalverkeer.

Artikel III-29 (voorheen artikel 52)

1. Bij Europese kaderwet worden maatregelen vastgesteld om de vrijheid tot het verrichten van een bepaalde dienst te verwezenlijken. Deze kaderwet wordt na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité vastgesteld.
2. Een Europese kaderwet zoals bedoeld in lid 1 heeft in het algemeen bij voorrang betrekking op de diensten welke rechtstreeks van invloed zijn op de productiekosten of waarvan de liberalisatie bijdraagt tot het vergemakkelijken van het goederenverkeer.

Artikel III-30 (voorheen artikel 53)

De lidstaten verklaren zich bereid, bij de liberalisatie van diensten verder te gaan dan waartoe zij op grond van de krachtens [artikel III-29 (voorheen artikel 52, lid 1)] vastgestelde Europese kaderwet verplicht zijn, indien hun algemene economische toestand en de toestand in de betrokken sector dit toelaten.

De Commissie doet de betrokken lidstaten daartoe aanbevelingen.

Artikel III-31 (voorheen artikel 54)

Zolang de beperkingen op het vrij verrichten van diensten niet zijn opgeheven, passen de lidstaten deze zonder onderscheid naar nationaliteit of naar verblijfplaats toe op al degenen die diensten verrichten als bedoeld in [artikel III-26 (voorheen artikel 49, eerste alinea)].

Artikel III-32 (voorheen artikel 55)

De [artikelen III-21 tot en met III-24 (voorheen artikelen 45 tot en met 48)] zijn van toepassing op het onderwerp dat in [deze onderafdeling] is geregeld.

AFDELING 3

HET VRIJE VERKEER VAN GOEDEREN

Onderafdeling 1

Douane-unie

Artikel III-33 (voorheen artikel 23)

1. De Unie omvat mede een douane-unie die zich uitstrekt over het gehele goederenverkeer en die zowel het verbod meebrengt van in- en uitvoerrechten en van alle heffingen van gelijke werking in het verkeer tussen de lidstaten onderling als de invoering van een gemeenschappelijk douanetarief voor hun betrekkingen met derde landen.
2. [Artikel III-35 (voorheen artikel 25)] en [onderafdeling 3 (voorheen hoofdstuk 2)] van [deze afdeling] zijn van toepassing op de producten welke van oorsprong zijn uit de lidstaten alsook op de producten uit derde landen welke zich in de lidstaten in het vrije verkeer bevinden.

Artikel III-34 (voorheen artikel 24)

Als zich bevindend in het vrije verkeer in een lidstaat worden beschouwd: de producten uit derde landen waarvoor in genoemde staat de invoerformaliteiten zijn verricht en de verschuldigde douanerechten en heffingen van gelijke werking zijn voldaan en waarvoor geen gehele of gedeeltelijke teruggave van die rechten en heffingen is verleend.

Artikel III-35 (voorheen artikel 25)

In- en uitvoerrechten of heffingen van gelijke werking zijn tussen de lidstaten verboden. Zulks geldt eveneens voor douanerechten van fiscale aard.

Artikel III-36 (voorheen artikel 26)

De Raad stelt, op voorstel van de Commissie, de Europese verordeningen of besluiten vast tot vaststelling van de rechten van het gemeenschappelijk douanetarief.

Artikel III-37 (voorheen artikel 27)

Bij de uitvoering van de taken die haar krachtens de bepalingen van [deze onderafdeling] toevertrouwd zijn, laat de Commissie zich leiden door:

- a) de noodzaak het handelsverkeer tussen de lidstaten en derde landen te bevorderen,
- b) de ontwikkeling van de mededingingsvoorwaarden binnen de Unie in de mate waarin deze ontwikkeling het vermogen tot mededinging van de ondernemingen zal doen toenemen,
- c) de behoeften van de Unie aan grondstoffen en halffabrikaten, waarbij zij ervoor waakt dat de mededingingsvoorwaarden met betrekking tot eindproducten tussen de lidstaten niet worden vervalst,
- d) de noodzaak om ernstige verstoringen van het economisch leven der lidstaten te vermijden en een rationele ontwikkeling van de productie alsook een verruiming van het verbruik in de Unie te waarborgen.

Onderafdeling 2

Douanesamenwerking

Artikel III-38 (voorheen artikel 135)

Binnen het toepassingsgebied van de Grondwet worden bij Europese wet of kaderwet maatregelen vastgesteld ter versterking van de douanesamenwerking tussen de lidstaten onderling en tussen de lidstaten en de Commissie.

Onderafdeling 3

Verbod op kwantitatieve beperkingen

Artikel III-39 (voorheen artikel 28)

Kwantitatieve invoer- en uitvoerbeperkingen en alle maatregelen van gelijke werking zijn tussen de lidstaten verboden.

Artikel III-40 (voorheen artikel 30)

[Artikel III-39 (voorheen artikel 28)] vormt geen beletsel voor verboden of beperkingen van invoer, uitvoer of doorvoer, welke gerechtvaardigd zijn uit hoofde van bescherming van de openbare zedelijkheid, de openbare orde, de openbare veiligheid, de gezondheid en het leven van personen, dieren of planten, het nationaal artistiek historisch en archeologisch bezit of uit hoofde van bescherming van de industriële en commerciële eigendom. Deze verboden of beperkingen mogen echter geen middel tot willekeurige discriminatie noch een verkapte beperking van de handel tussen de lidstaten vormen.

Artikel III-41 (voorheen artikel 31)

1. De lidstaten passen hun nationale monopolies van commerciële aard aan in dier voege dat elke discriminatie tussen de onderdanen van de lidstaten wat de voorwaarden van de voorziening en afzet betreft is uitgesloten.

Dit artikel is van toepassing op elk lichaam waardoor een lidstaat de invoer of de uitvoer tussen de lidstaten in rechte of in feite rechtstreeks of zijdelings beheerst, leidt of aanmerkelijk beïnvloedt. Het is tevens van toepassing op de door een staat gedelegeerde monopolies.

2. De lidstaten onthouden zich ervan enige nieuwe maatregel te treffen welke tegen de in lid 1 vermelde beginselen indruist of de draagwijdte van de artikelen inzake het verbod op douanerechten en kwantitatieve beperkingen tussen de lidstaten beperkt.

3. Wanneer er een monopolie van commerciële aard bestaat, dat een regeling ter vergemakkelijking van de afzet of van de valorisatie van landbouwproducten omvat, dienen bij de toepassing van dit artikel gelijkwaardige waarborgen te worden gegeven voor de werkgelegenheid en de levensstandaard van de betrokken producenten.

AFDELING 4

KAPITAAL EN BETALINGEN

Artikel III-42 (voorheen artikel 56)

1. In het kader van dit hoofdstuk zijn alle beperkingen van zowel het kapitaalverkeer als de betalingen tussen lidstaten onderling en tussen lidstaten en derde landen verboden.

Artikel III-43 (voorheen artikel 57)

1. [Artikel III-42 (voorheen artikel 56)] doet geen afbreuk aan de toepassing op derde landen van beperkingen die op 31 december 1993 bestaan uit hoofde van nationaal of Unierecht inzake het kapitaalverkeer naar of uit derde landen in verband met directe investeringen - met inbegrip van investeringen in onroerende goederen -, vestiging, het verrichten van financiële diensten of de toelating van waardepapieren tot de kapitaalmarkten.

2. Bij Europese wet of kaderwet worden de maatregelen vastgesteld inzake het kapitaalverkeer naar of uit derde landen in verband met directe investeringen - met inbegrip van investeringen in onroerende goederen -, vestiging, het verrichten van financiële diensten of de toelating van waardepapieren tot de kapitaalmarkten.

Het Europees Parlement en de Raad trachten de doelstelling van een niet aan beperkingen onderworpen vrij kapitaalverkeer tussen lidstaten en derde landen zoveel mogelijk te bereiken, onverminderd de overige [afdelingen] van de Grondwet.

3. In afwijking van lid 2 kunnen maatregelen uit hoofde van dit lid die in het Unierecht een achteruitgang op het gebied van de liberalisatie van het kapitaalverkeer naar of uit derde landen vormen, alleen worden vastgesteld bij een Europese wet of kaderwet van de Raad. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen na raadpleging van het Europees Parlement.

Artikel III-44 (voorheen artikel 58)

1. [Artikel III-42 (voorheen artikel 56)] doet niets af aan het recht van de lidstaten:

- a) de terzake dienende bepalingen van hun belastingwetgeving toe te passen die onderscheid maken tussen belastingplichtigen die niet in dezelfde situatie verkeren met betrekking tot hun vestigingsplaats of de plaats waar hun kapitaal is belegd;
- b) alle nodige regelingen te treffen om overtredingen van de nationale wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen tegen te gaan, met name op fiscaal gebied en met betrekking tot het bedrijfseconomisch toezicht op financiële instellingen, of te voorzien in procedures voor de kennisgeving van kapitaalbewegingen ter informatie van de overheid of voor statistische doeleinden, dan wel maatregelen te nemen die op grond van de openbare orde of de openbare veiligheid gerechtvaardigd zijn.

2. Deze [afdeling] doet geen afbreuk aan de toepasbaarheid van beperkingen inzake het recht van vestiging welke verenigbaar zijn met de Grondwet.

3. De in de leden 1 en 2 bedoelde maatregelen en procedures mogen geen middel tot willekeurige discriminatie vormen, noch een verkapte beperking van het vrije kapitaalverkeer en betalingsverkeer als omschreven in [artikel III-42 (voorheen artikel 56)].

Artikel III-45 (voorheen artikel 59)

Wanneer, in uitzonderlijke omstandigheden, het kapitaalverkeer naar of uit derde landen ernstige moeilijkheden veroorzaakt of dreigt te veroorzaken voor de werking van de economische en monetaire unie, kan de Raad op voorstel van de Commissie Europese verordeningen of besluiten vaststellen waarbij ten aanzien van derde landen vrijwaringsmaatregelen worden vastgesteld voor een periode van ten hoogste zes maanden, indien deze maatregelen strikt noodzakelijk zijn. Hij besluit na raadpleging van de Europese Centrale Bank.

Artikel III-46 (nieuw)

Indien zulks noodzakelijk is om de doelstellingen van artikel [III-153 (voorheen 1 JBZ)] te verwezenlijken, met name wat betreft de preventie en de bestrijding van georganiseerde criminaliteit, terrorisme en mensensmokkel, kan bij Europese wet een kader worden vastgesteld voor maatregelen met betrekking tot het kapitaal- en betalingsverkeer, zoals het bevroren van tegoeden, financiële activa of economische baten die in het bezit zijn van, eigendom zijn van of gehouden worden door natuurlijke of rechtspersonen, groepen of entiteiten die niet onder staten ressorteren.

Op voorstel van de Commissie stelt de Raad Europese verordeningen of Europese besluiten vast ter uitvoering van de hierboven bedoelde wet.

AFDELING 5
REGELS BETREFFENDE DE MEDEDINGING

Onderafdeling 1
Regels voor de ondernemingen

Artikel III-47 (voorheen artikel 81)

1. Onverenigbaar met de interne markt en verboden zijn alle overeenkomsten tussen ondernemingen, alle besluiten van ondernemersverenigingen en alle onderling afgestemde feitelijke gedragingen welke de handel tussen lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden en ertoe strekken of ten gevolge hebben dat de mededinging binnen de interne markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst en met name die welke bestaan in:

- a) het rechtstreeks of zijdelings bepalen van de aan- of verkoopprijzen of van andere contractuele voorwaarden,
- b) het beperken of controleren van de productie, de afzet, de technische ontwikkeling of de investeringen,
- c) het verdelen van de markten of van de voorzieningsbronnen,
- d) het ten opzichte van handelspartners toepassen van ongelijke voorwaarden bij gelijkwaardige prestaties, hun daarmee nadeel berokkenend bij de mededinging,
- e) het afhankelijk stellen van het sluiten van overeenkomsten van de aanvaarding door de handelspartners van bijkomende prestaties welke naar hun aard of volgens het handelsgebruik geen verband houden met het onderwerp van deze overeenkomsten.

2. De krachtens dit artikel verboden overeenkomsten of besluiten zijn van rechtswege nietig.

3. Lid 1 van dit artikel kan echter buiten toepassing worden verklaard

- a) voor elke overeenkomst of groep van overeenkomsten tussen ondernemingen,
- b) voor elk besluit of groep van besluiten van ondernemersverenigingen, en
- c) voor elke onderling afgestemde feitelijke gedraging of groep van gedragingen die bijdragen tot verbetering van de productie of van de verdeling der producten of tot verbetering van de technische of economische vooruitgang, mits een billijk aandeel in de daaruit voortvloeiende voordelen de gebruikers ten goede komt, en zonder nochtans aan de betrokken ondernemingen
 - i) beperkingen op te leggen welke voor het bereiken van deze doelstellingen niet onmisbaar zijn,

- ii) de mogelijkheid te geven, voor een wezenlijk deel van de betrokken producten de mededinging uit te schakelen.

Artikel III-48 (voorheen artikel 82)

Onverenigbaar met de interne markt en verboden, voorzover de handel tussen lidstaten daardoor ongunstig kan worden beïnvloed, is het, dat een of meer ondernemingen misbruik maken van een machtspositie op de interne markt of op een wezenlijk deel daarvan.

Dit misbruik kan met name bestaan in:

- a) het rechtstreeks of zijdelings opleggen van onbillijke aan- of verkoopprijzen of van andere onbillijke contractuele voorwaarden,
- b) het beperken van de productie, de afzet of de technische ontwikkeling ten nadele van de gebruikers,
- c) het toepassen ten opzichte van handelspartners van ongelijke voorwaarden bij gelijkwaardige prestaties, hun daarmee nadeel berokkenend bij de mededinging,
- d) het feit dat het sluiten van overeenkomsten afhankelijk wordt gesteld van het aanvaarden door de handelspartners van bijkomende prestaties, welke naar hun aard of volgens het handelsgebruik geen verband houden met het onderwerp van deze overeenkomsten.

Artikel III-49 (voorheen artikel 83)

1. De Raad stelt op voorstel van de Commissie, de Europese verordeningen voor de toepassing van de beginselen neergelegd in de [artikelen III-47 en III-48 (voorheen artikelen 81 en 82)] vast. Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

2. De in lid 1 bedoelde Europese verordeningen hebben met name ten doel:

- a) nakoming van de in [artikel III-47 (voorheen artikel 81, lid 1,)] en in [artikel III-48 (voorheen artikel 82)] bedoelde verbodsbepalingen te verzekeren door de instelling van geldboeten en dwangsommen;
- b) de wijze van toepassing van [artikel III-47 (voorheen artikel 81, lid 3,)] vast te stellen met inachtneming van de noodzaak, enerzijds een doeltreffend toezicht te verzekeren, anderzijds de administratieve controle zoveel mogelijk te vereenvoudigen;
- c) in voorkomende gevallen, de werkingssfeer van de bepalingen van de [artikelen III-47 en III-48 (voorheen artikelen 81 en 82)] voor de verschillende bedrijfstakken nader vast te stellen;
- d) de taak van de Commissie onderscheidenlijk van het Hof van Justitie bij de toepassing van de in dit lid bedoelde bepalingen vast te stellen;
- e) de verhouding vast te stellen tussen de nationale wetgevingen enerzijds en deze afdeling, alsmede de Europese verordeningen die ter uitvoering van dit artikel worden vastgesteld anderzijds.

Artikel III-50 (voorheen artikel 84)

Tot de datum van inwerkingtreding van de Europese verordeningen vastgesteld op grond van [artikel III-49 (voorheen artikel 83)], beslissen de autoriteiten van de lidstaten over de toelaatbaarheid van mededingingsregelingen en over het misbruik maken van een machtspositie op de interne markt, in overeenstemming met hun interne recht alsook met [artikel III-47 (voorheen artikel 81, met name lid 3,) en artikel III-48 (voorheen artikel 82)] .

Artikel III-51 (voorheen artikel 85)

1. Onverminderd het in [artikel III-50 (voorheen artikel 84)] bepaalde, waakt de Commissie voor de toepassing van de in de [artikelen III-47 en III-48 (voorheen artikelen 81 en 82)] neergelegde beginselen. Op verzoek van een lidstaat of ambtshalve, en in samenwerking met de bevoegde autoriteiten van de lidstaten, welke haar daarbij behulpzaam zijn, stelt zij een onderzoek in naar de gevallen van vermoedelijke inbreuk op bovengenoemde beginselen. Indien haar blijkt dat inbreuk is gepleegd, stelt zij passende middelen voor om daaraan een eind te maken.
2. Wordt aan deze inbreuken geen eind gemaakt, dan stelt de Commissie een met redenen omkleed Europees besluit vast waarbij de inbreuk op de beginselen wordt geconstateerd. Zij kan haar besluit bekendmaken en de lidstaten machtigen de noodzakelijke regelingen, waarvan zij de voorwaarden en de wijze van toepassing bepaalt, te treffen om de toestand te verhelpen.

Artikel III-52 (voorheen artikel 86)

1. De lidstaten nemen of handhaven met betrekking tot de openbare bedrijven en de ondernemingen waaraan zij bijzondere of uitsluitende rechten verlenen, geen enkele maatregel welke in strijd is met de bepalingen van de Grondwet, met name die bedoeld in de [artikelen I-4, lid 2, en III-47 tot en met III-55 (voorheen artikelen 12 en 81 tot en met 89)].
2. De ondernemingen belast met het beheer van diensten van algemeen economisch belang of die het karakter dragen van een fiscaal monopolie, vallen onder de bepalingen van de Grondwet, met name onder de mededingingsregels, voorzover de toepassing daarvan de vervulling, in feite of in rechte, van de hun toevertrouwde bijzondere taak niet verhindert. De ontwikkeling van het handelsverkeer mag niet worden beïnvloed in een mate die strijdig is met het belang van de Unie.
3. De Commissie ziet toe op de toepassing van dit artikel en stelt, voorzover nodig, passende Europese verordeningen of Europese besluiten vast.

Onderafdeling 2

Steunmaatregelen van de lidstaten

Artikel III-53 (voorheen artikel 87)

1. Behoudens de afwijkingen waarin de Grondwet voorziet, zijn steunmaatregelen van de lidstaten of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de interne markt, voorzover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt.
2. Met de interne markt zijn verenigbaar:
 - a) steunmaatregelen van sociale aard aan individuele verbruikers op voorwaarde dat deze toegepast worden zonder onderscheid naar de oorsprong van de producten,
 - b) steunmaatregelen tot herstel van de schade veroorzaakt door natuurrampen of andere buitengewone gebeurtenissen,
 - c) steunmaatregelen aan de economie van bepaalde streken van de Bondsrepubliek Duitsland die nadeel ondervinden van de deling van Duitsland, voorzover deze steunmaatregelen noodzakelijk zijn om de door deze deling berokkende economische nadelen te compenseren.
3. Als verenigbaar met de interne markt kunnen worden beschouwd:
 - a) steunmaatregelen ter bevordering van de economische ontwikkeling van streken waarin de levensstandaard abnormaal laag is of waar een ernstig gebrek aan werkgelegenheid heerst,
 - b) steunmaatregelen om de verwezenlijking van een belangrijk project van gemeenschappelijk Europees belang te bevorderen of een ernstige verstoring in de economie van een lidstaat op te heffen,
 - c) steunmaatregelen om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad,
 - d) steunmaatregelen om de cultuur en de instandhouding van het culturele erfgoed te bevorderen, wanneer door deze maatregelen de voorwaarden inzake het handelsverkeer en de mededingingsvoorwaarden in de Unie niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad,
 - e) andere soorten van steunmaatregelen aangewezen bij Europese verordeningen of Europese besluiten die door de Raad op voorstel van de Commissie zijn vastgesteld.

Artikel III- 54 (voorheen artikel 88)

1. De Commissie onderwerpt tezamen met de lidstaten de in die staten bestaande steunregelingen aan een voortdurend onderzoek. Zij stelt de dienstige maatregelen voor, welke de geleidelijke ontwikkeling of de werking van de interne markt vereist.
2. Indien de Commissie, na de belanghebbenden te hebben aangemaand hun opmerkingen te maken, vaststelt dat een steunmaatregel door een lidstaat of met staatsmiddelen bekostigd, volgens [artikel III-53 (voorheen artikel 87)] niet verenigbaar is met de interne markt of dat van deze steunmaatregel misbruik wordt gemaakt, stelt zij een Europees besluit vast dat ertoe strekt dat de betrokken staat die steunmaatregel opheft of wijzigt binnen de door haar vast te stellen termijn.

Indien deze staat dat Europees besluit niet binnen de gestelde termijn nakomt, kan de Commissie of iedere andere belanghebbende lidstaat zich in afwijking van de [artikelen III-261 en III-262 (voorheen artikelen 226 en 227)] rechtstreeks tot het Hof van Justitie wenden.

Op verzoek van een lidstaat kan de Raad met eenparigheid van stemmen een Europees besluit vaststellen uit hoofde waarvan een door die staat genomen of te nemen steunmaatregel in afwijking van [artikel III-53 (voorheen artikel 87)] of van de in [artikel III-55 (voorheen artikel 89)] bedoelde Europese verordeningen als verenigbaar moet worden beschouwd met de interne markt, indien buitengewone omstandigheden een dergelijk besluit rechtvaardigen. Als de Commissie met betrekking tot deze steunmaatregel de in de eerste alinea van dit lid vermelde procedure heeft aangevangen wordt deze door het verzoek van de betrokken staat aan de Raad geschorst, totdat de Raad zijn standpunt heeft bepaald.

Evenwel, indien de Raad binnen een termijn van drie maanden te rekenen van het verzoek zijn standpunt niet heeft bepaald, beslist de Commissie.

3. De Commissie wordt door de lidstaten van elk voornemen tot invoering of wijziging van steunmaatregelen tijdig op de hoogte gebracht, om haar opmerkingen te kunnen maken. Indien zij meent dat zulk een voornemen volgens [artikel III-53 (voorheen artikel 87)] onverenigbaar is met de interne markt, vangt zij onverwijld de in lid 2 bedoelde procedure aan. De betrokken lidstaat kan de voorgenomen maatregelen niet tot uitvoering brengen voordat die procedure tot een definitief besluit heeft geleid.

Artikel III-55 (voorheen artikel 89)

De Raad kan op voorstel van de Commissie Europese verordeningen vaststellen voor de toepassing van de [artikelen III-53 en III-54 (voorheen artikelen 87 en 88)], en met name om de voorwaarden voor de toepassing van [artikel III-54 (voorheen artikel 88, lid 3,)] te bepalen, alsmede de van die procedure vrijgestelde soorten van steunmaatregelen. Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

AFDELING 6

BEPALINGEN BETREFFENDE BELASTINGEN

Artikel III-56 (voorheen artikel 90)

De lidstaten heffen op producten van de overige lidstaten, al dan niet rechtstreeks, geen hogere binnenlandse belastingen van welke aard ook dan die welke, al dan niet rechtstreeks, op gelijksoortige nationale producten worden geheven.

Bovendien heffen de lidstaten op de producten van de overige lidstaten geen zodanige binnenlandse belastingen, dat daardoor andere producties zijdelings worden beschermd.

Artikel III-57 (voorheen artikel 91)

Bij de uitvoer van producten van een lidstaat naar het grondgebied van een andere lidstaat mag de teruggave van binnenlandse belastingen niet het bedrag overschrijden dat daarop al dan niet rechtstreeks geheven is.

Artikel III-58 (voorheen artikel 92)

Met betrekking tot andere belastingen dan de omzetbelasting, de accijnzen en de overige indirecte belastingen mogen vrijstellingen en teruggaven bij uitvoer naar de andere lidstaten slechts worden verleend en compenserende belastingen bij invoer uit de lidstaten slechts worden geheven, voorzover de bedoelde regelingen van tevoren voor een beperkte periode bij een door de Raad, op voorstel van de Commissie, aangenomen Europees besluit zijn goedgekeurd.

Artikel III-59 (voorheen artikel 93)

1. Bij Europese wet of kaderwet van de Raad worden maatregelen vastgesteld die betrekking hebben op de harmonisatie van de wetgevingen inzake de omzetbelasting, de accijnzen en andere indirecte belastingen, voorzover deze harmonisatie noodzakelijk is om de werking van de interne markt te verzekeren en concurrentievervalsingen te voorkomen. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.
2. Wanneer de Raad met eenparigheid van stemmen een besluit neemt op voorstel van de Commissie, en constateert dat de in lid 1 bedoelde maatregelen de administratieve samenwerking of de bestrijding van belastingfraude betreffen, neemt hij, in afwijking van lid 1, bij de aanneming van de Europese wet of kaderwet tot vaststelling van deze maatregelen een besluit met gekwalificeerde meerderheid van stemmen.

Artikel III-60 (nieuw)

Wanneer de Raad met eenparigheid van stemmen, op voorstel van de Commissie, besluit en constateert dat maatregelen inzake de vennootschapsbelastingen de administratieve samenwerking of de bestrijding van belastingfraude betreffen, stelt hij, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen een wet of kaderwet tot vaststelling van deze maatregelen vast, voorzover deze noodzakelijk is om de werking van de interne markt te verzekeren en concurrentievervalsingen te voorkomen.

De wet of kaderwet wordt aangenomen na raadpleging van het Europees Parlement en van het Economisch en Sociaal Comité.

AFDELING 7

ONDERLINGE AANPASSING VAN DE WETGEVINGEN

Artikel III-61 (voorheen artikel 94)

Bij Europese kaderwet van de Raad worden de maatregelen vastgesteld voor de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten welke rechtstreeks van invloed zijn op de instelling of de werking van de interne markt. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.

Artikel III-62 (voorheen artikel 95)

1. In afwijking van [artikel III-61 (voorheen artikel 94)] en tenzij in de Grondwet anders is bepaald, is dit artikel van toepassing voor de verwezenlijking van de doelstellingen van [artikel III-11 (voorheen artikel 14)]. Bij Europese wet of kaderwet worden de maatregelen vastgesteld voor de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten die de instelling en de werking van de interne markt betreffen. Zij wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

2. Lid 1 is niet van toepassing op de fiscale bepalingen, op de bepalingen inzake het vrije verkeer van personen en op de bepalingen inzake de rechten en belangen van werknemers.

3. De Commissie zal bij haar uit hoofde van lid 1 ingediende voorstellen op het gebied van de volksgezondheid, de veiligheid, de milieubescherming en de consumentenbescherming uitgaan van een hoog beschermingsniveau, daarbij in het bijzonder rekening houdend met alle nieuwe ontwikkelingen die op wetenschappelijke gegevens zijn gebaseerd. Ook het Europees Parlement en de Raad zullen binnen hun respectieve bevoegdheden deze doelstelling trachten te verwezenlijken.

4. Wanneer een lidstaat het, nadat de Raad of de Commissie een harmonisatiemaatregel heeft vastgesteld, noodzakelijk acht nationale regelingen te handhaven die hun rechtvaardiging vinden in gewichtige eisen als bedoeld in [artikel III-40 (voorheen artikel 30)] of verband houdend met de bescherming van het milieu of het arbeidsmilieu, geeft hij zowel van die regelingen als van de redenen voor het handhaven ervan, kennis aan de Commissie.

5. Wanneer een lidstaat het, nadat de Raad of de Commissie een harmonisatiemaatregel heeft vastgesteld, noodzakelijk acht nationale regelingen te treffen die gebaseerd zijn op nieuwe wetenschappelijke gegevens die verband houden met de bescherming van het milieu of het arbeidsmilieu vanwege een specifiek probleem dat zich in die lidstaat heeft aangediend nadat de harmonisatiemaatregel is vastgesteld, stelt hij de Commissie voorts, onverminderd lid 4, in kennis van de voorgenomen regelingen en de motivering ervoor.

6. Binnen zes maanden na de in de leden 4 en 5 bedoelde kennisgevingen stelt de Commissie een Europees besluit vast waarbij de betrokken nationale regelingen worden goedgekeurd of afgewezen, nadat zij heeft nagegaan of zij al dan niet een middel tot willekeurige discriminatie, een verkapte beperking van de handel tussen de lidstaten, of een hinderpaal voor de werking van de interne markt vormen.

Indien de Commissie binnen deze termijn geen besluit vaststelt, worden de in lid 4 en lid 5 bedoelde nationale bepalingen geacht te zijn goedgekeurd.

Indien het complexe karakter van de aangelegenheid zulks rechtvaardigt en er geen gevaar bestaat voor de gezondheid van de mens, kan de Commissie de betrokken lidstaat ervan in kennis stellen dat de in dit lid bedoelde termijn met ten hoogste zes maanden kan worden verlengd.

7. Indien een lidstaat krachtens [lid 6] gemachtigd is om nationale regelingen te handhaven of te treffen die afwijken van een harmonisatiemaatregel, onderzoekt de Commissie onverwijld of er een aanpassing van die maatregel moet worden voorgesteld.

8. Indien een lidstaat een specifiek probleem in verband met volksgezondheid aan de orde stelt op een gebied waarop eerder harmonisatiemaatregelen zijn genomen, brengt hij dit ter kennis van de Commissie die onverwijld onderzoekt of zij passende maatregelen moet voorstellen.

9. In afwijking van de procedure van de [artikelen III-261 en III-262 (voorheen artikelen 226 en 227)] kan de Commissie of een lidstaat zich rechtstreeks tot het Hof van Justitie wenden indien zij/hij meent dat een andere lidstaat misbruik maakt van de in dit artikel bedoelde bevoegdheden.

10. De in dit artikel bedoelde harmonisatiemaatregelen omvatten, in passende gevallen, een vrijwaringsclausule die de lidstaten machtigt om, op grond van één of meer van de in [artikel III-40 (voorheen artikel 30)] bedoelde niet-economische redenen, voorlopige regelingen te treffen die aan een toetsingsprocedure door de Unie worden onderworpen.

Artikel III-63 (voorheen artikel 96)

Ingeval de Commissie vaststelt dat een dispariteit tussen de wettelijke of bestuursrechtelijke regelingen der lidstaten de mededingingsvoorwaarden op de interne markt vervalst en een distorsie veroorzaakt welke moet worden opgeheven, raadpleegt zij de betrokken lidstaten.

Indien deze raadpleging niet leidt tot overeenstemming heft de Europese kaderwet de betrokken distorsie op. De Commissie en de Raad kunnen alle andere dienstige maatregelen vaststellen waarin de Grondwet voorziet.

Artikel III- 64 (voorheen artikel 97)

1. Wanneer er aanleiding bestaat te vrezen dat de vaststelling of de wijziging van een nationale wettelijke of bestuursrechtelijke regeling een distorsie in de zin van [artikel III-63 (voorheen artikel 96)] veroorzaakt, raadpleegt de lidstaat die daartoe wil overgaan, de Commissie. Na de lidstaten te hebben geraadpleegd, doet de Commissie de betrokken staten een aanbeveling betreffende de passende maatregelen om deze distorsie te voorkomen.
2. Indien de lidstaat die nationale regelingen wil vaststellen of wijzigen niet handelt overeenkomstig de aanbeveling welke de Commissie hem heeft gedaan, kan bij toepassing van [artikel III-63 (voorheen artikel 96)] van de andere lidstaten niet worden verlangd dat zij hun nationale regelingen wijzigen om deze distorsie op te heffen. Indien de lidstaat die aan de aanbeveling van de Commissie geen gevolg heeft gegeven, een distorsie veroorzaakt waarvan alleen hijzelf nadeel ondervindt, is [artikel III-63 (voorheen artikel 96)] niet van toepassing.

Artikel III-65 (nieuw)

In het kader van de verwezenlijking van de interne markt, worden bij een Europese wet of kaderwet de maatregelen vastgesteld voor de instelling van Europese titels met het oog op het bieden van een eenvormige bescherming van de intellectuele-eigendomsrechten in de hele Unie, en de instelling van op het niveau van de Unie gecentraliseerde machtigings-, coördinatie- en controleregelingen. Het taalgebruik met betrekking tot de titels wordt geregeld in een op voordracht van de Commissie met eenparigheid van stemmen aangenomen Europese wet van de Raad. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

HOOFDSTUK II

ECONOMISCH EN MONETAIR BELEID

AFDELING 1

ECONOMISCH BELEID

Artikel III-66 (voorheen artikel 4)

1. Met het oog op de in artikel I-3 genoemde doelstellingen omvat het optreden van de lidstaten en de Unie, onder de voorwaarden en volgens het tijdschema waarin de Grondwet voorziet, de invoering van een economisch beleid dat gebaseerd is op de nauwe coördinatie van het economisch beleid van de lidstaten, op de interne markt en op de bepaling van gemeenschappelijke doelstellingen, en dat wordt gevoerd met inachtneming van het beginsel van een open markteconomie met vrije mededinging.
2. Gelijktijdig daarmee omvat dit optreden, onder de voorwaarden en volgens het tijdschema en de procedures waarin de Grondwet voorziet, één munt, de euro, alsmede het bepalen en voeren van één monetair en wisselkoersbeleid, beide met als hoofddoel het handhaven van prijsstabiliteit en, onverminderd deze doelstelling, het ondersteunen van het algemene economische beleid in de Unie, met inachtneming van het beginsel van een open markteconomie met vrije mededinging.
3. Dit optreden van de lidstaten en van de Unie impliceert de naleving van de volgende grondbeginselen: stabiele prijzen, gezonde overheidsfinanciën en monetaire condities en een stabiele betalingsbalans.

Artikel III-67 (voorheen artikel 98)

De lidstaten voeren hun economisch beleid om bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de Unie, als omschreven in artikel I-3 van deel I, en in het kader van de in [artikel III-68 (voorheen artikel 99, lid 2,)] bedoelde globale richtsnoeren. De lidstaten en de Unie handelen in overeenstemming met het beginsel van een open markteconomie met vrije mededinging, waarbij een doelmatige allocatie van middelen wordt bevorderd, en met inachtneming van de beginselen die zijn neergelegd in [voorheen artikel 4].

Artikel III-68 (voorheen artikel 99)

1. De lidstaten beschouwen hun economisch beleid als een aangelegenheid van gemeenschappelijk belang en coördineren het in het kader van de Raad, overeenkomstig het bepaalde in [artikel III-67 (voorheen artikel 98)].
2. De Raad stelt, op aanbeveling van de Commissie, een ontwerp op voor de globale richtsnoeren voor het economisch beleid van de lidstaten en van de Unie, en brengt daarover verslag uit aan de Europese Raad.

Aan de hand van dit verslag van de Raad bespreekt de Europese Raad een conclusie over de globale richtsnoeren voor het economisch beleid van de lidstaten en van de Unie. De Raad stelt, uitgaande van deze conclusie, een aanbeveling vast, waarin deze globale richtsnoeren zijn vastgelegd. Hij stelt het Europees Parlement daarvan in kennis.

3. Teneinde een nauwere coördinatie van het economisch beleid en een aanhoudende convergentie van de economische prestaties van de lidstaten te verzekeren, ziet de Raad aan de hand van door de Commissie ingediende rapporten, toe op de economische ontwikkelingen in elke lidstaat en in de Unie, alsmede op de overeenstemming van het economisch beleid met de in lid 2 bedoelde globale richtsnoeren, en verricht hij regelmatig een algehele evaluatie.

Met het oog op dit multilaterale toezicht verstrekken de lidstaten de Commissie informatie over de belangrijke bepalingen die zij in het kader van hun economisch beleid hebben vastgesteld, en alle andere informatie die zij nodig achten.

4. Wanneer in het kader van de procedure van lid 3 blijkt dat het economisch beleid van een lidstaat niet overeenkomt met de in lid 2 bedoelde globale richtsnoeren of dat dit beleid de goede werking van de economische en monetaire unie in gevaar dreigt te brengen, kan de Commissie een waarschuwing tot de betrokken lidstaat richten. De Raad kan op aanbeveling van de Commissie de nodige aanbevelingen tot de lidstaat richten. De Raad kan op voorstel van de Commissie besluiten zijn aanbevelingen openbaar te maken.

In het kader van dit lid besluit de Raad zonder rekening te houden met de stem van de vertegenwoordiger van de betrokken lidstaat, en wordt onder gekwalificeerde meerderheid verstaan de meerderheid van de andere lidstaten welke ten minste drievijfde van hun bevolking vertegenwoordigt.

5. De voorzitter van de Raad en de Commissie brengen het Europees Parlement verslag uit over de resultaten van het multilaterale toezicht. De voorzitter van de Raad kan worden verzocht om voor de bevoegde commissie van het Europees Parlement te verschijnen, indien de Raad zijn aanbevelingen openbaar heeft gemaakt.

6. Bij Europese wet of kaderwet kunnen de nadere bepalingen voor de in de leden 3 en 4 bedoelde multilaterale toezichtprocedure worden vastgesteld.

Artikel III-69 (voorheen artikel 100)

1. Onverminderd de overige procedures waarin de Grondwet voorziet, kan de Raad bij Europees besluit de voor de economische situatie passende maatregelen vaststellen, met name indien zich bij de voorziening met bepaalde producten ernstige moeilijkheden voordoen.

2. In geval van moeilijkheden of ernstige dreiging van grote moeilijkheden in een lidstaat, die worden veroorzaakt door natuurrampen of buitengewone gebeurtenissen die deze lidstaat niet kan beheersen, kan de Raad op voorstel van de Commissie, een Europees besluit vaststellen waarbij onder bepaalde voorwaarden financiële bijstand van de Unie aan de betrokken lidstaat wordt verleend. De voorzitter van de Raad stelt het Europees Parlement daarvan in kennis.

Artikel III-70 (voorheen artikel 101)

1. Het is de Europese Centrale Bank en de centrale banken van de lidstaten, (hierna "nationale centrale banken" te noemen) verboden voorschotten in rekening-courant of andere kredietfaciliteiten te verlenen aan instellingen of organen van de Unie, centrale overheden, regionale, lokale of andere overheden, andere publiekrechtelijke lichamen of openbare bedrijven van de lidstaten, of rechtstreeks van hen schuldbewijzen te kopen.
2. Lid 1 is niet van toepassing op kredietinstellingen die in handen van de overheid zijn en waaraan in het kader van de liquiditeitsvoorziening door centrale banken dezelfde behandeling door de nationale centrale banken en de Europese Centrale Bank wordt gegeven als aan particuliere kredietinstellingen.

Artikel III-71 (voorheen artikel 102)

1. Niet op overwegingen van bedrijfseconomisch toezicht gebaseerde maatregelen en bepalingen waardoor instellingen of organen van de Unie, centrale overheden, regionale, lokale of andere overheden, andere publiekrechtelijke lichamen of openbare bedrijven van de lidstaten een bevoorrechte toegang tot de financiële instellingen krijgen, zijn verboden.
2. De Raad kan op voorstel van de Commissie de Europese verordeningen en besluiten vaststellen met de definities voor de toepassing van het in lid 1 bedoelde verbod. Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

Artikel III-72 (voorheen artikel 103)

1. De Unie is niet aansprakelijk voor de verbintenissen van centrale overheden, regionale, lokale of andere overheden, andere publiekrechtelijke lichamen of openbare bedrijven van de lidstaten en neemt deze verbintenissen niet over, onverminderd de wederzijdse financiële garanties voor de gemeenschappelijke uitvoering van een specifiek project. De lidstaten zijn niet aansprakelijk voor de verbintenissen van centrale overheden, regionale, lokale of andere overheden, andere publiekrechtelijke lichamen of openbare bedrijven van een andere lidstaat en nemen deze verbintenissen niet over, onverminderd de wederzijdse financiële garanties voor de gemeenschappelijke uitvoering van een specifiek project.
2. De Raad kan op voorstel van de Commissie de Europese verordeningen of besluiten vaststellen met de definities voor de toepassing van de in [artikel III-70 (voorheen artikel 101)] en in dit artikel bedoelde verbodsbepalingen. Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

Artikel III-73 (voorheen artikel 104)

1. De lidstaten vermijden buitensporige overheidstekorten.
2. De Commissie houdt toezicht op de ontwikkeling van de begrotingssituatie en de omvang van de overheidsschuld in de lidstaten, om eventuele aanzienlijke tekortkomingen vast te stellen. Met name gaat de Commissie op basis van de volgende twee criteria na of de hand wordt gehouden aan de begrotingsdiscipline:
 - a) of de verhouding tussen het voorziene of feitelijke overheidstekort en het bruto binnenlands product een bepaalde referentiewaarde overschrijdt, tenzij:
 - i) hetzij de verhouding in aanzienlijke mate en voortdurend is afgenomen en een niveau heeft bereikt dat de referentiewaarde benadert;
 - ii) hetzij de overschrijding van de referentiewaarde slechts van uitzonderlijke en tijdelijke aard is en de verhouding dicht bij de referentiewaarde blijft;
 - b) of de verhouding tussen de overheidsschuld en het bruto binnenlands product een bepaalde referentiewaarde overschrijdt, tenzij de verhouding in voldoende mate afneemt en de referentiewaarde in een bevredigend tempo benadert.

De referentiewaarden worden nader omschreven in het protocol betreffende de procedure bij buitensporige tekorten.

3. Indien een lidstaat niet voldoet aan een of meer van deze criteria, stelt de Commissie een verslag op. In het verslag van de Commissie wordt er tevens rekening mee gehouden of het overheidstekort groter is dan de investeringsuitgaven van de overheid en worden alle andere relevante factoren in aanmerking genomen, met inbegrip van de economische en budgettaire situatie van de lidstaat op middellange termijn.

Voorts kan de Commissie een verslag opstellen indien zij - ook al is aan de criteria voldaan - van mening is dat er gevaar voor een buitensporig tekort in een lidstaat aanwezig is.

4. Het Economisch en Financieel Comité brengt advies uit over het verslag van de Commissie.

5. Indien de Commissie van oordeel is dat er in een lidstaat een buitensporig tekort bestaat of kan ontstaan, richt zij een advies tot de betrokken lidstaat.

6. Op voorstel van de Commissie besluit de Raad, rekening houdend met de eventuele opmerkingen van de betrokken lidstaat en na een algehele evaluatie, of er een buitensporig tekort bestaat. Wanneer de Raad besluit dat er inderdaad een buitensporig tekort bestaat, stelt hij volgens dezelfde procedures de aanbevelingen vast die hij tot de betrokken lidstaat richt opdat deze binnen een bepaalde termijn een eind maakt aan het tekort. Behoudens lid 8, worden deze aanbevelingen niet openbaar gemaakt.

In het kader van dit lid besluit de Raad zonder rekening te houden met de stem van de betrokken lidstaat, en wordt onder gekwalificeerde meerderheid verstaan de meerderheid van de andere lidstaten welke tenminste drievijfde van hun bevolking vertegenwoordigt.

7. De in de leden 8 tot en met 11 bedoelde Europese besluiten en aanbevelingen worden door de Raad op aanbeveling van de Commissie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen vastgesteld. De Raad besluit zonder rekening te houden met de stem van de betrokken lidstaat, en onder gekwalificeerde meerderheid wordt verstaan de meerderheid van de andere lidstaten welke ten minste drievijfde van hun bevolking vertegenwoordigt.

8. Wanneer de Raad vaststelt dat binnen de voorgeschreven periode geen effectief gevolg aan zijn aanbevelingen is gegeven, kan hij zijn aanbevelingen openbaar maken.

9. Wanneer een lidstaat blijft verzuimen uitvoering te geven aan de aanbevelingen van de Raad, kan de Raad een Europees besluit vaststellen waarin de betrokken lidstaat wordt aangemaand binnen een voorgeschreven termijn het nodige te doen om het tekort te verminderen in de mate die de Raad nodig acht om de situatie te verhelpen.

In dat geval kan de Raad de betrokken lidstaat verzoeken volgens een nauwkeurig tijdschema verslag uit te brengen, teneinde na te gaan welke aanpassingsmaatregelen die lidstaat heeft getroffen.

10. Zolang een lidstaat zich niet voegt naar een overeenkomstig lid 9 vastgesteld Europees besluit, kan de Raad één of meer van de volgende maatregelen toepassen of in voorkomend geval aanscherpen:

- a) eisen dat de betrokken lidstaat door de Raad te bepalen aanvullende informatie openbaar maakt voordat hij obligaties en andere waardepapieren uitgeeft;
- b) de Europese Investeringsbank verzoeken haar beleid inzake kredietverstrekking ten aanzien van de betrokken lidstaat opnieuw te bezien;
- c) eisen dat de betrokken lidstaat bij de Unie een niet-rentedragend bedrag van een passende omvang deponeert, totdat de Raad van oordeel is dat het buitensporige tekort is gecorrigeerd;
- d) boeten van een passende omvang opleggen.

De voorzitter van de Raad stelt het Europees Parlement van de vastgestelde maatregelen in kennis.

11. De Raad trekt de in de leden 6 en 8 tot en met 10 bedoelde maatregelen of sommige daarvan in, indien hij van oordeel is dat het buitensporige tekort in de betrokken lidstaat is gecorrigeerd. Indien de Raad voordien aanbevelingen openbaar heeft gemaakt, verklaart hij, zodra het in lid 9 bedoelde besluit is ingetrokken, in het openbaar dat er niet langer een buitensporig tekort in de betrokken lidstaat bestaat.

12. Het recht om een klacht in te dienen, bedoeld in de [artikelen III-261 en III-262 (voorheen artikelen 226 en 227)], kan niet worden uitgeoefend in het kader van de toepassing van de leden 1 tot en met 6, 8 en 9 van dit artikel.

13. Verdere bepalingen betreffende de tenuitvoerlegging van de in dit artikel omschreven procedure zijn opgenomen in het protocol betreffende de procedure bij buitensporige tekorten.

Bij Europese wet van de Raad worden passende maatregelen vastgesteld die in de plaats van voornoemd protocol komen. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen na raadpleging van het Europees Parlement en de Europese Centrale Bank.

Onder voorbehoud van de andere bepalingen van dit lid, stelt de Raad op voorstel van de Commissie de Europese verordeningen of besluiten vast met de nadere bepalingen en definities voor de toepassing van dit protocol. Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement

AFDELING 2

MONETAIR BELEID

Artikel III-74 (voorheen artikel 105)

1. Het hoofddoel van het Europees Stelsel van Centrale Banken is het handhaven van prijsstabiliteit. Onverminderd dat doel ondersteunt het Europees stelsel van Centrale Banken het algemene economische beleid in de Unie om bij te dragen tot de verwezenlijking van haar in artikel 3 van deel I omschreven doelstellingen. Het Europees Stelsel van Centrale Banken handelt in overeenstemming met het beginsel van een open markteconomie met vrije mededinging, waarbij een doelmatige allocatie van middelen wordt bevorderd, en met inachtneming van de beginselen die zijn neergelegd in [voorheen artikel 4].

2. De via het Europees Stelsel van Centrale Banken uit te voeren fundamentele taken zijn:

- a) het bepalen en uitvoeren van het monetair beleid van de Unie;
- b) het verrichten van valutamarktoperaties in overeenstemming met [artikel III-223 (artikel 111)];
- c) het aanhouden en beheren van de officiële externe reserves van de lidstaten;
- d) het bevorderen van een goede werking van het betalingsverkeer.

3. Lid 2, onder c), laat het aanhouden en beheren van werksaldi in buitenlandse valuta's door de regeringen van de lidstaten onverlet.

4. De Europese Centrale Bank wordt geraadpleegd:

- a) over elk voorstel voor een handeling van de Unie op de gebieden die onder haar bevoegdheid vallen;
- b) door de nationale autoriteiten over elk ontwerp van wettelijke bepaling op de gebieden die onder haar bevoegdheid vallen, doch binnen de grenzen en onder de voorwaarden die de Raad volgens de procedure van [artikel III-76 (voorheen artikel 107, lid 6,)] vaststelt.

De Europese Centrale Bank kan advies uitbrengen aan de instellingen of organen van de Unie of aan nationale autoriteiten omtrent aangelegenheden op de gebieden die onder haar bevoegdheid vallen.

5. Het Europees Stelsel van Centrale Banken draagt bij tot een goede beleidsvoering van de bevoegde autoriteiten ten aanzien van het bedrijfseconomisch toezicht op kredietinstellingen en de stabiliteit van het financiële stelsel.

6. Bij Europese wet of kaderwet kunnen aan de Europese Centrale Bank specifieke taken betreffende het beleid op het gebied van het bedrijfseconomisch toezicht op kredietlijnstellingen en andere financiële instellingen, met uitzondering van verzekeringsondernemingen, worden opgedragen. De Europese wet of kaderwet wordt vastgesteld na raadpleging van de Europese Centrale Bank.

Artikel III-75 (voorheen artikel 106)

1. De Europese Centrale Bank heeft het alleenrecht machtiging te geven tot de uitgifte van bankbiljetten in euro binnen de Unie. De Europese Centrale Bank en de nationale centrale banken mogen deze bankbiljetten uitgeven. De door de Europese Centrale Bank en de nationale centrale banken uitgegeven bankbiljetten zijn de enige bankbiljetten die binnen de Unie de hoedanigheid van wettig betaalmiddel hebben.

2. De lidstaten kunnen munten in euro uitgeven, mits de omvang van de uitgifte door de Europese Centrale Bank wordt goedgekeurd. Bij verordening kan de Raad maatregelen vaststellen om de nominale waarden en technische specificaties van alle voor circulatie bestemde munten te harmoniseren voorzover dit nodig is voor een goede circulatie van munten binnen de Unie. De verordeningen worden vastgesteld na raadpleging van het Europees Parlement en de Europese Centrale bank.

Artikel III-76 (voorheen artikel 107)

1. Het Europees Stelsel van Centrale Banken bestaat uit de Europese Centrale Bank en de nationale centrale banken.

2. De Europese Centrale Bank bezit rechtspersoonlijkheid.

3. Het Europees Stelsel van Centrale Banken wordt bestuurd door de besluitvormende organen van de Europese Centrale Bank, te weten de Raad van bestuur en de directie.

4. De statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken zijn opgenomen in het protocol betreffende de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank.

5. De artikelen 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, 33.1 a en 36 van de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken kunnen bij Europese wet worden gewijzigd:

a) hetzij op voorstel van de Commissie na raadpleging van de Europese Centrale Bank;

b) hetzij op aanbeveling van de Europese Centrale Bank na raadpleging van de Commissie.

6. De in de artikelen 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 en 34.3 van de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Bank bedoelde maatregelen worden door de Raad vastgesteld. Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement:

- a) hetzij op voorstel van de Commissie en na raadpleging van de Europese Centrale Bank
- b) hetzij op aanbeveling van de Europese Centrale Bank en na raadpleging van de Commissie.

Artikel III-77 (voorheen artikel 108)

Bij de uitoefening van de bevoegdheden en het vervullen van de taken en plichten die bij de Grondwet en de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken aan hen zijn opgedragen, is het noch de Europese centrale bank, noch een nationale centrale bank, noch enig lid van hun besluitvormende organen toegestaan instructies te vragen aan dan wel te aanvaarden van instellingen of organen van de Unie, van regeringen van lidstaten of van enig ander orgaan. De instellingen en organen van de Unie alsmede de regeringen van de lidstaten verplichten zich ertoe dit beginsel te eerbiedigen en niet te trachten de leden van de besluitvormende organen van de Europese Centrale Bank of van de nationale centrale banken bij de uitvoering van hun taken te beïnvloeden.

Artikel III-78 (voorheen artikel 109)

Iedere lidstaat draagt er zorg voor dat zijn nationale wetgeving, met inbegrip van de statuten van zijn nationale centrale bank, verenigbaar is met de Grondwet en met de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken.

Artikel III-79 (voorheen artikel 110)

1. Ter uitvoering van de aan het Europees Stelsel van Centrale Banken opgedragen taken, worden door de Europese Centrale Bank, overeenkomstig het bepaalde in de Grondwet en onder de voorwaarden van de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken:

- a) Europese verordeningen vastgesteld voorzover nodig voor de uitvoering van de taken omschreven in artikel 3.1, eerste streepje, artikel 19.1, artikel 22 of artikel 25.2 van de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken, alsmede in de gevallen die worden bepaald in de in [artikel III-76 (voorheen artikel 107, lid 6,)] bedoelde handelingen van de Raad;
- b) de Europese besluiten vastgesteld die nodig zijn voor de uitvoering van de door de Grondwet en de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken aan het Europees stelsel van Centrale Banken opgedragen taken;
- c) aanbevelingen en adviezen vastgesteld.

2. De Europese Centrale Bank kan besluiten haar Europese besluiten, aanbevelingen en adviezen openbaar te maken.

3. De Raad stelt volgens de procedure van [artikel III-76 (voorheen artikel 107, lid 6)]de Europese verordeningen vast ter bepaling van de grenzen en voorwaarden waarbinnen de Europese Centrale Bank gerechtigd is om ondernemingen boeten of dwangsommen op te leggen bij niet-naleving van haar Europese verordeningen en besluiten.

Artikel III-80 (voorheen artikel 110 bis)

Onverminderd de bevoegdheden van de Europese Centrale Bank, worden bij Europese wet of kaderwet de maatregelen vastgesteld die nodig zijn voor het gebruik van de euro als enige munteenheid van de lidstaten. De Europese wet of kaderwet wordt vastgesteld na raadpleging van de Europese Centrale Bank.

Artikel III-81

Geschrapt (de inhoud staat nu in artikel III-85 quater).

AFDELING 3

INSTITUTIONELE BEPALINGEN

Artikel III-82 (voorheen artikel 112)

1. De Raad van bestuur van de Europese Centrale Bank bestaat uit de leden van de directie van de Europese Centrale Bank en de presidenten van de nationale centrale banken van de lidstaten die niet onder een derogatie vallen.

2. a) De directie bestaat uit de president, de vice-president en vier andere leden.
- b) De president, de vice-president en de overige leden van de directie worden gekozen uit personen met een erkende reputatie en beroepservaring op monetair of bancaire gebied en worden in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de lidstaten op het niveau van de staatshoofden en regeringsleiders benoemd op aanbeveling van de Raad, die het Europees Parlement en de Raad van bestuur van de Europese Centrale Bank heeft geraadpleegd.

Zij worden voor een periode van acht jaar benoemd en zijn niet herbenoembaar.

Alleen zij die de nationaliteit van één van de lidstaten bezitten, kunnen lid van de directie zijn.

Artikel III-83 (voorheen artikel 113)

1. De voorzitter van de Raad en een lid van de Commissie mogen zonder stemrecht aan de vergaderingen van de Raad van bestuur van de Europese Centrale Bank deelnemen.

De voorzitter van de Raad kan aan de Raad van bestuur van de Europese Centrale Bank een motie ter bespreking voorleggen.

2. De president van de Europese Centrale Bank wordt uitgenodigd om aan de vergaderingen van de Raad deel te nemen wanneer deze aangelegenheden bespreekt met betrekking tot de doelstellingen en de taken van het Europees Stelsel van Centrale Banken.

3. De Europese Centrale Bank stelt een jaarverslag over de werkzaamheden van het Europees Stelsel van Centrale Banken en over het monetair beleid in het afgelopen jaar en het lopende jaar op voor het Europees Parlement, de Raad en de Commissie, alsmede voor de Europese Raad. De president van de Europese Centrale Bank legt dit verslag voor aan de Raad en aan het Europees Parlement dat op die basis een algemeen debat kan houden.

De president van de Europese Centrale Bank en de overige leden van de directie kunnen op verzoek van het Europees Parlement of op eigen initiatief worden gehoord door de bevoegde commissies van het Europees Parlement.

Artikel III-84 (voorheen artikel 114)

1. Teneinde de coördinatie van het beleid van de lidstaten te bevorderen in de volle omvang die nodig is voor de werking van de interne markt, wordt een Economisch en Financieel Comité ingesteld.

2. Dit Comité heeft tot taak:

- a) hetzij op verzoek van de Raad of van de Commissie, hetzij op eigen initiatief adviezen aan deze Instellingen uit te brengen;
- b) de economische en financiële toestand van de lidstaten en van de Unie te volgen en terzake regelmatig aan de Raad en aan de Commissie verslag uit te brengen, inzonderheid wat betreft de financiële betrekkingen met derde landen en internationale instellingen;
- c) onverminderd [artikel III-242 (voorheen artikel 207)], bij te dragen aan de voorbereiding van de werkzaamheden van de Raad, bedoeld in de [artikelen III-45 en III-219, artikel III-68, leden 2, 3, 4 en 6, artikelen III-69, III-71, III-72 en III-73, artikel III-74, lid 6, artikel III-75, lid 2, artikel III-76, leden 5 en 6, artikelen III-223 en III-90, artikel III-91, leden 2 en 3, artikel III-86, lid 2 en artikel III-87, leden 2 en 3], en andere advies- en voorbereidingstaken die de Raad aan het Comité heeft opgedragen, uit te voeren;
- d) ten minste eenmaal per jaar de toestand te onderzoeken met betrekking tot het kapitaalverkeer en de vrijheid van het betalingsverkeer, zoals deze voortvloeien uit de toepassing van de Grondwet en de handelingen van de Unie; dit onderzoek heeft betrekking op alle maatregelen betreffende kapitaalverkeer en betalingsverkeer; het Comité brengt de Commissie en de Raad verslag uit over de resultaten van dit onderzoek.

De lidstaten, de Commissie en de Europese Centrale Bank benoemen ieder ten hoogste twee leden van het Comité.

3. De Raad stelt op voorstel van de Commissie een Europees besluit houdende nadere bepalingen betreffende de samenstelling van het Economisch en Financieel Comité vast. Hij besluit na raadpleging van de Europese Centrale Bank en dit Comité. De voorzitter van de Raad stelt het Europees Parlement van het desbetreffende besluit in kennis.

4. Naast de vervulling van de in lid 2 genoemde taken volgt het Comité, indien en zolang er lidstaten zijn die vallen onder een derogatie als bedoeld in de [artikelen III-86, III-87 en III-88 (voorheen artikelen 122 en 123)], de monetaire en financiële toestand en de algemene regeling van het betalingsverkeer van die lidstaten en brengt het terzake regelmatig verslag uit aan de Raad en aan de Commissie.

Artikel III-85 (voorheen artikel 115)

De Raad of een lidstaat kan de Commissie verzoeken een aanbeveling of een voorstel te doen betreffende aangelegenheden die onder [artikel III-68, lid 4, artikel III-73, met uitzondering van lid 13, de artikelen III-223, III-87, III-86 en artikel III-87, lid 3], vallen. De Commissie onderzoekt dit verzoek en legt haar conclusies onverwijld aan de Raad voor.

AFDELING 3 BIS

SPECIFIEKE BEPALINGEN VOOR DE LEDEN VAN DE EUROZONE

Artikel III-85 bis (voorheen artikel 122, lid 1)

1. Om een goede werking van de economische en monetaire unie te waarborgen, en overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van de Grondwet, kunnen aanvullende maatregelen die specifiek zijn voor de lidstaten die deel uitmaken van de eurozone worden aangenomen ter versterking van de coördinatie van hun respectieve economische beleid en begrotingsdiscipline. Deze maatregelen hebben betrekking op de richtsnoeren voor het economisch beleid en op het toezicht daarop [artikel III-68, leden 2 en 4] alsmede op de buitensporige tekorten [artikel III-73, leden 6, 7, 8 en 11].
2. Voor de in lid 1 bedoelde maatregelen hebben alleen de lidstaten die deel uitmaken van de eurozone stemrecht. Als gekwalificeerde meerderheid geldt de meerderheid van de stemmen van de vertegenwoordigers van de lidstaten die deel uitmaken van de eurozone, welke ten minste drievijfde van hun bevolking vertegenwoordigt. Eenparigheid van stemmen van die lidstaten is vereist voor elke handeling waarvoor eenparigheid van stemmen vereist is.

Artikel III-85 ter

De bepalingen inzake regelingen voor vergaderingen tussen de ministers van de lidstaten die deel uitmaken van de eurozone worden vastgelegd in een protocol bij de Grondwet.

Artikel III-85 quater

1. Teneinde de positie van de euro in het internationale stelsel veilig te stellen, coördineren de lidstaten die deel uitmaken van de eurozone hun optreden onder elkaar en met de Commissie, teneinde gemeenschappelijke standpunten in de bevoegde internationale financiële instellingen en conferenties vast te stellen. Zij verdedigen en bepleiten deze gemeenschappelijke standpunten.

Waar nodig wordt de Europese Centrale Bank, onverminderd haar onafhankelijkheid, volledig bij deze coördinatie betrokken.

2. Op basis van deze coördinatie kan de Raad, op voorstel van de Commissie, passende maatregelen vaststellen met het oog op een gezamenlijke vertegenwoordiging in de internationale financiële instellingen en conferenties.
3. Voor de in dit artikel bedoelde maatregelen hebben alleen de lidstaten die deel uitmaken van de eurozone stemrecht. Als gekwalificeerde meerderheid geldt de meerderheid van de stemmen van de vertegenwoordigers van de lidstaten die deel uitmaken van de eurozone, welke ten minste drievijfde van hun bevolking vertegenwoordigt. Eenparigheid van stemmen van die lidstaten is vereist voor elke handeling waarvoor eenparigheid van stemmen vereist is.

AFDELING 4

OVERGANGSBEPALINGEN

Artikel III-86 (voorheen artikel 122)

1. De lidstaten ten aanzien waarvan de Raad niet heeft besloten dat zij voldoen aan de nodige voorwaarden voor de invoering van de euro, worden hierna "lidstaten die vallen onder een derogatie" genoemd.
2. De onderstaande bepalingen van de Grondwet zijn niet van toepassing op de lidstaten die onder een derogatie vallen:
 - a) de aanneming van de onderdelen van de globale richtsnoeren voor het economisch beleid die in algemene zin betrekking hebben op de eurozone (artikel III-68, lid 2)
 - b) verbindende maatregelen om buitensporige tekorten te verminderen (artikel II-73, leden 9 en 11)
 - c) doelstellingen en taken van het Europees Stelsel van Centrale Banken (artikel III-74, leden 1, 2, 3 en 5)
 - d) uitgifte van de euro (artikel III-75)
 - e) rechtshandelingen van de Europese Centrale Bank (artikel III-79)
 - f) maatregelen met betrekking tot het gebruik van de euro (artikel III-80)
 - g) monetaire overeenkomsten (artikel III-223)
 - h) externe vertegenwoordiging van de euro (artikel III-81)
 - i) aanwijzing van de leden van de directie van de Europese Centrale Bank (artikel III-82, lid 2, onder b).

Derhalve wordt in de bovenstaande artikelen "lidstaten" gelezen als "de lidstaten die niet onder een derogatie vallen".

3. In artikel IX van de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken is bepaald dat de lidstaten die onder een derogatie vallen, alsmede hun nationale centrale banken, uitgesloten zijn van de rechten en plichten in het kader van het Europees Stelsel van Centrale Banken

4. De stemrechten van de lidstaten die vallen onder een derogatie worden geschorst tijdens de aanneming door de Raad van de maatregelen van de Raad bedoeld in de in lid 2 opgesomde artikelen. Als gekwalificeerde meerderheid geldt de meerderheid van de stemmen van de vertegenwoordigers van de lidstaten die niet vallen onder een derogatie welke ten minste drievijfde van hun bevolking vertegenwoordigt. Eenparigheid van stemmen van die lidstaten is vereist voor elke handeling waarvoor eenparigheid van stemmen vereist is.

1. Ten minste om de twee jaar of op verzoek van een lidstaat die valt onder een derogatie brengen de Commissie en de Europese Centrale Bank verslag uit aan de Raad over de vooruitgang die door de lidstaten die vallen onder een derogatie, is geboekt bij de nakoming van hun verplichtingen met het oog op de totstandbrenging van de economische en monetaire unie. Deze verslagen bevatten met name een onderzoek naar de verenigbaarheid van de nationale wetgeving van elk van deze lidstaten, met inbegrip van de statuten van zijn nationale centrale bank, met [artikelen III-77 en III-78] van de Grondwet en met de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken. In deze verslagen wordt ook nagegaan of een hoge mate van duurzame convergentie is bereikt, aan de hand van de mate waarin elk van deze lidstaten aan de volgende criteria voldoet:

- a) een hoge mate van prijsstabiliteit, die blijkt uit een inflatiepercentage dat dicht ligt bij dat van ten hoogste de drie lidstaten die op het gebied van de prijsstabiliteit het best presteren;
- b) het houdbare karakter van de situatie van de overheidsfinanciën; dit blijkt uit een begrotings-situatie van de overheid zonder een buitensporig tekort als bedoeld in [artikel III-73, lid 6];
- c) de inachtneming van de normale fluctuatiemarges van het wisselkoersmechanisme, gedurende ten minste twee jaar, zonder devaluatie van de munt ten opzichte van de euro;
- d) de duurzaamheid van de convergentie die is bereikt door de lidstaat die onder een derogatie valt, en van zijn deelneming aan het wisselkoersmechanisme, hetgeen tot uitdrukking komt in de niveaus van de rentevoeten voor de lange termijn.

De vier in dit lid genoemde criteria en de perioden tijdens welke daaraan moet worden voldaan, worden gepreciseerd in het protocol betreffende de convergentiecriteria van de Europese Centrale Bank. In de verslagen van de Commissie en van de Europese Centrale Bank wordt ook rekening gehouden met de resultaten van de integratie van de markten, de situatie en de ontwikkeling van de lopende rekeningen van de betalingsbalansen, en een onderzoek naar de ontwikkeling van de loonkosten per eenheid product en andere prijsindicatoren.

2. Na raadpleging van het Europees Parlement en na bespreking in de Europese Raad, besluit de Raad, op voorstel van de Commissie, welke lidstaten die vallen onder een derogatie aan de noodzakelijke voorwaarden volgens de criteria van [lid 1] voldoen, en trekt hij de derogaties van de betrokken lidstaten in.

3. Indien volgens de procedure van lid 2 wordt besloten een derogatie te beëindigen, stelt de Raad, op voorstel van de Commissie, met eenparigheid van stemmen van de leden van de Raad die de lidstaten zonder derogatie en de betrokken lidstaat vertegenwoordigen, bij verordening of Europees besluit onherroepelijk de koers vast waartegen de munteenheid van de betrokken lidstaat wordt vervangen door de euro, en neemt hij de overige maatregelen die nodig zijn voor de invoering van de euro als enige munteenheid in die lidstaat. De Raad besluit na raadpleging van de Europese Centrale Bank.

Artikel III-88 (voorheen artikel 123, lid 3, en voorheen artikel 117, lid 2)

1. Indien en zolang er onder een derogatie vallende lidstaten zijn, wordt, onverminderd het bepaalde in [artikel III-76, lid 3,] van de Grondwet, de in artikel 45 van de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken bedoelde Algemene Raad van de Europese Centrale Bank als derde besluitvormend orgaan van de Europese Centrale Bank gevormd.
2. Indien en zolang er onder een derogatie vallende lidstaten zijn, heeft de Europese Centrale Bank ten aanzien van die lidstaten de taak:
 - a) de samenwerking tussen de nationale centrale banken van de lidstaten te versterken;
 - b) de coördinatie van het monetair beleid van de lidstaten te versterken teneinde prijsstabiliteit te verzekeren;
 - c) toe te zien op de werking van het wisselkoersmechanisme;
 - d) overleg te plegen over aangelegenheden die onder de bevoegdheid van de nationale centrale banken vallen en die van invloed zijn op de stabiliteit van de financiële instellingen en markten;
 - e) de vroegere taken uit te oefenen van het Europees Fonds voor monetaire samenwerking, die eerder waren overgenomen door het Europees Monetair Instituut.

Artikel III-89 (voorheen artikel 124, lid 1)

Iedere lidstaat die valt onder een derogatie behandelt zijn wisselkoersbeleid als een aangelegenheid van gemeenschappelijk belang. Daarbij houdt hij rekening met de ervaring die is opgedaan bij de samenwerking in het kader van het wisselkoersmechanisme.

Artikel III-90 (voorheen artikel 119)

1. In geval van moeilijkheden of ernstig dreigende moeilijkheden in de betalingsbalans van een onder een derogatie vallende lidstaat, die voortvloeien hetzij uit het ontbreken van het globaal evenwicht van zijn balans hetzij uit de aard van zijn beschikbare deviezen, en die met name de werking van de interne markt of de verwezenlijking van de gemeenschappelijke handelspolitiek in gevaar kunnen brengen, onderwerpt de Commissie de toestand in die staat en de maatregelen welke hij overeenkomstig de Grondwet met gebruikmaking van alle hem ten dienste staande middelen heeft genomen of kan nemen, onverwijld aan een onderzoek. De Commissie geeft aan welke maatregelen zij de betrokken lidstaat aanbeveelt.

Indien de actie die wordt ondernomen door de onder een derogatie vallende lidstaat en de door de Commissie in overweging gegeven maatregelen niet voldoende blijken te zijn om de ondervonden of dreigende moeilijkheden uit de weg te ruimen, doet de Commissie, na raadpleging van het Economisch en Financieel Comité, aan de Raad aanbevelingen tot wederzijdse bijstand en betreffende passende maatregelen.

De Commissie houdt de Raad regelmatig van de toestand en de ontwikkeling daarvan op de hoogte.

2. De Raad kent de wederzijdse bijstand toe; hij stelt de verordeningen of de Europese besluiten vast die de voorwaarden en de wijze van toepassing daarvan bepalen. De wederzijdse bijstand kan met name de vorm aannemen van:

- a) een gezamenlijk optreden bij andere internationale organisaties waarop de lidstaten die vallen onder een derogatie een beroep kunnen doen;
- b) maatregelen noodzakelijk om verlegging van het handelsverkeer te vermijden, wanneer de lidstaat die valt onder een derogatie in moeilijkheden verkeert, kwantitatieve beperkingen ten aanzien van derde landen handhaaft of wederinvoert;
- c) de verlening van beperkte kredieten door andere lidstaten, onder voorbehoud van hun toestemming.

3. Indien de door de Commissie aanbevolen wederzijdse bijstand door de Raad niet wordt goedgekeurd of wanneer de goedgekeurde wederzijdse bijstand en de getroffen maatregelen ontoereikend zijn, machtigt de Commissie de in moeilijkheden verkerende lidstaat die valt onder een derogatie vrijwaringsmaatregelen te nemen waarvan zij de voorwaarden en de wijze van toepassing bepaalt.

De Raad kan deze machtiging intrekken en deze voorwaarden en wijze van toepassing wijzigen.

Artikel III-91 (voorheen artikel 120)

1. In geval van een plotselinge crisis in de betalingsbalans en indien een handeling in de zin van [artikel III-90, lid 2], niet onmiddellijk wordt genomen, kan een lidstaat die valt onder een derogatie te zijner bescherming de noodzakelijke vrijwaringsmaatregelen treffen. Die maatregelen moeten zo weinig mogelijk verstoringen in de werking van de interne markt teweegbrengen en mogen niet verder reiken dan strikt onvermijdelijk is om de plotseling opgetreden moeilijkheden te overwinnen.

2. De Commissie en de andere lidstaten moeten van die vrijwaringsmaatregelen uiterlijk op het tijdstip van hun inwerkingtreding op de hoogte worden gebracht. De Commissie kan de Raad wederzijdse bijstand overeenkomstig [artikel III-90] aanbevelen.

3. Op advies van de Commissie en na raadpleging van het Economisch en Financieel Comité kan de Raad bij besluit vaststellen dat de betrokken lidstaat bovenbedoelde vrijwaringsmaatregelen moet wijzigen, schorsen of intrekken.

HOOFDSTUK III

BELEID OP ANDERE SPECIFIEKE GEBIEDEN

AFDELING I

WERKGELEGENHEID

Artikel III-92 (voorheen artikel 125)

De lidstaten en de Unie streven overeenkomstig deze [afdeling] naar de ontwikkeling van een gecoördineerde strategie voor werkgelegenheid en in het bijzonder voor de bevordering van de scholing, de opleiding en het aanpassingsvermogen van de werknemers en arbeidsmarkten die soepel reageren op economische veranderingen teneinde de doelstellingen van [artikel I-3] van de Grondwet te bereiken.

Artikel III-93 (voorheen artikel 126)

1. De lidstaten dragen door middel van hun werkgelegenheidsbeleid bij tot het bereiken van de in [artikel III-92 (voorheen artikel 125)] bedoelde doelstellingen op een wijze die verenigbaar is met de overeenkomstig [artikel III-68 (voorheen artikel 99, lid 2)] aangenomen globale richtsnoeren voor het economisch beleid van de lidstaten en van de Unie.
2. Rekening houdend met nationale gebruiken op het gebied van de verantwoordelijkheden van de sociale partners beschouwen de lidstaten het bevorderen van de werkgelegenheid als een aangelegenheid van gemeenschappelijke zorg en coördineren zij hun maatregelen op dit gebied binnen de Raad, overeenkomstig [artikel III-95 (voorheen artikel 128)].

Artikel III-94 (voorheen artikel 127)

1. De Unie draagt bij tot een hoog werkgelegenheidsniveau door samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en hun maatregelen te steunen en, indien nodig, aan te vullen. De bevoegdheden van de lidstaten worden daarbij geëerbiedigd.
2. Bij het bepalen en uitvoeren van het beleid en de activiteiten van de Unie wordt rekening gehouden met de doelstelling van een hoog werkgelegenheidsniveau.

Artikel III-95 (voorheen artikel 128)

1. De Europese Raad beziet jaarlijks de werkgelegenheidssituatie in de Unie en neemt ter zake conclusies aan, aan de hand van een gezamenlijk jaarverslag van de Raad en de Commissie.

2. Op basis van de conclusies van de Europese Raad neemt de Raad jaarlijks, op voorstel van de Commissie, richtsnoeren aan, waarmee de lidstaten in hun werkgelegenheidsbeleid rekening houden. Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement, het Comité van de Regio's, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité voor de werkgelegenheid.

Deze richtsnoeren moeten verenigbaar zijn met de overeenkomstig [artikel III-68 (voorheen artikel 99, lid 2)] aangenomen globale richtsnoeren.

3. Elke lidstaat legt jaarlijks aan de Raad en aan de Commissie een verslag voor over de belangrijkste bepalingen welke genomen zijn om zijn werkgelegenheidsbeleid ten uitvoer te leggen in het licht van de in lid 2 bedoelde richtsnoeren inzake werkgelegenheid.

4. Op basis van de in lid 3 bedoelde verslagen en na ontvangst van de adviezen van het Comité voor de werkgelegenheid verricht de Raad jaarlijks een onderzoek naar de tenuitvoerlegging van het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten in het licht van de richtsnoeren inzake werkgelegenheid. De Raad kan, op aanbeveling van de Commissie, aanbevelingen aannemen die hij tot de lidstaten richt.

5. Op basis van de resultaten van dat onderzoek brengen de Raad en de Commissie jaarlijks gezamenlijk verslag uit aan de Europese Raad over de werkgelegenheidssituatie in de Unie en over de tenuitvoerlegging van de richtsnoeren inzake werkgelegenheid.

Artikel III-96 (voorheen artikel 129)

Bij Europese wet of kaderwet kunnen stimuleringsmaatregelen worden vastgesteld die erop gericht zijn de samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en hun werkgelegenheidsbeleid te ondersteunen door middel van initiatieven ter ontwikkeling van de uitwisseling van informatie en optimale praktijken, verstrekking van vergelijkende analyses en advies, alsmede bevordering van innoverende benaderingswijzen en evaluatie van ervaringen, in het bijzonder door gebruik te maken van proefprojecten. Deze wet wordt vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité.

De Europese wet of kaderwet houdt geen harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten in.

Artikel III-97 (voorheen artikel 130)

De Raad stelt bij gewone meerderheid een Europees besluit vast tot instelling van een raadgevend comité voor de werkgelegenheid, teneinde de coördinatie van het werkgelegenheids- en arbeidsmarktbeleid van de lidstaten te bevorderen. Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

Dit comité heeft tot taak:

- a) toe te zien op de werkgelegenheidssituatie en het werkgelegenheidsbeleid in de lidstaten en de Unie;

- b) onverminderd [artikel III-242 (voorheen artikel 207)], adviezen uit te brengen, hetzij op verzoek van de Raad of van de Commissie, hetzij op eigen initiatief, en bij te dragen aan de voorbereiding van de in [artikel III-95 (voorheen artikel 128)] bedoelde werkzaamheden van de Raad.

Voor de vervulling van zijn opdracht raadpleegt het comité de sociale partners.

Elke lidstaat en de Commissie benoemen elk twee leden van het comité.

AFDELING 2

SOCIAAL BELEID

Artikel III-98 (voorheen artikel 136)

De Unie en de lidstaten stellen zich, indachtig sociale grondrechten zoals vastgelegd in het op 18 oktober 1961 te Turijn ondertekend Europees Sociaal Handvest en in het Gemeenschapshandvest van de sociale grondrechten van de werkenden van 1989, ten doel de bevordering van de werkgelegenheid, de gestage verbetering van de levensomstandigheden en de arbeidsvoorwaarden, zodat de onderlinge aanpassing daarvan op de weg van de vooruitgang wordt mogelijk gemaakt, alsmede een adequate sociale bescherming, de sociale dialoog, de ontwikkeling van de menselijke hulpbronnen om een duurzaam hoog werkgelegenheidsniveau mogelijk te maken, en de bestrijding van uitsluiting.

Te dien einde houden de Unie en de lidstaten in hun handelen rekening met de verscheidenheid van de nationale gebruiken, met name op het gebied van contractuele betrekkingen, alsmede met de noodzaak het concurrentievermogen van de economie van de Unie te handhaven.

Zij zijn van mening dat een dergelijke ontwikkeling zal voortvloeien, zowel uit de werking van de interne markt waardoor de harmonisatie der sociale stelsels zal worden bevorderd, als uit de in de Grondwet bepaalde procedures en het nader tot elkaar brengen van wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen.

Artikel III-99 (voorheen artikel 137)

1. Ter verwezenlijking van de doelstellingen van [artikel III-98 (voorheen artikel 136)] wordt het optreden van de lidstaten op de volgende gebieden door de Unie ondersteund en aangevuld:

- a) de verbetering van met name het arbeidsmilieu, om de veiligheid en de gezondheid van de werknemers te beschermen;
- b) de arbeidsvoorwaarden;
- c) de sociale zekerheid en de sociale bescherming van de werknemers;
- d) de bescherming van de werknemers bij beëindiging van de arbeidsovereenkomst;
- e) de informatie en de raadpleging van de werknemers;
- f) de vertegenwoordiging en collectieve verdediging van de belangen van werknemers en werkgevers, met inbegrip van de medezeggenschap, onder voorbehoud van lid 5;
- g) de werkgelegenheidsvoorwaarden voor onderdanen van derde landen die op wettige wijze op het grondgebied van de Unie verblijven;

- h) de integratie van personen die van de arbeidsmarkt zijn uitgesloten, onverminderd [artikel III-178 (voorheen artikel 150)];
- i) de gelijkheid van mannen en vrouwen wat hun kansen op de arbeidsmarkt en de behandeling op het werk betreft;
- j) de bestrijding van sociale uitsluiting;
- k) de modernisering van de stelsels voor sociale bescherming, onverminderd punt c).

2. Te dien einde:

- a) kunnen bij Europese wet of kaderwet maatregelen worden vastgesteld die erop gericht zijn de samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen door middel van initiatieven ter verbetering van de kennis, ontwikkeling van de uitwisseling van informatie en optimale praktijken, bevordering van innoverende benaderingswijzen en evaluatie van ervaringen, met uitsluiting van harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten;
- b) kunnen op de in lid 1, onder a) tot en met i), bedoelde gebieden bij Europese kaderwet minimumvoorschriften worden vastgesteld die geleidelijk van toepassing zullen worden, met inachtneming van de in elk van de lidstaten bestaande omstandigheden en technische voorschriften. Bij deze Europese kaderwet wordt vermeden zodanige administratieve, financiële en juridische verplichtingen op te leggen dat de oprichting en ontwikkeling van kleine en middelgrote ondernemingen daardoor zou kunnen worden belemmerd.

In alle gevallen wordt de Europese wet of kaderwet vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité.

3. In afwijking van lid 2 wordt op de in lid 1, onder c), d), f) en g) bedoelde gebieden de Europese wet of kaderwet door de Raad met eenparigheid van stemmen vastgesteld, na raadpleging van het Europees Parlement, het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité.

Op voorstel van de Commissie kan de Raad een Europees besluit vaststellen waarbij de gewone wetgevingsprocedure van toepassing wordt verklaard op lid 1, onder d), f) en g). Hij besluit met eenparigheid van stemmen na raadpleging van het Europees Parlement.

4. Een lidstaat kan de sociale partners, indien zij daar gezamenlijk om verzoeken, belasten met de uitvoering van de krachtens lid 2 vastgestelde Europese kaderwetten.

In dat geval verzekert de lidstaat zich ervan dat de sociale partners, uiterlijk op de datum waarop een Europese kaderwet moet zijn omgezet, de nodige maatregelen bij overeenkomst hebben ingevoerd; de betrokken lidstaat moet zelf alle maatregelen treffen om de in de genoemde kaderwet voorgeschreven resultaten te allen tijde te kunnen waarborgen.

5. De krachtens dit artikel vastgestelde Europese wetten en kaderwetten:

- a) laten het recht van de lidstaten de fundamentele beginselen van hun socialezekerheidsstelsel vast te stellen onverlet en mogen geen aanmerkelijke gevolgen hebben voor het financiële evenwicht van dat stelsel;

- b) beletten niet dat een lidstaat maatregelen met een hogere graad van bescherming handhaaft of invoert welke met de Grondwet verenigbaar zijn.

6. Dit artikel is niet van toepassing op de beloning, het recht van vereniging, het stakingsrecht of het recht tot uitsluiting.

Artikel III-100 (voorheen artikel 138)

1. De Commissie heeft tot taak de raadpleging van de sociale partners op het niveau van de Unie te bevorderen en stelt alle maatregelen vast die nuttig kunnen zijn om de dialoog tussen de partners te vergemakkelijken door middel van een evenwichtige ondersteuning van de partijen.
2. Daartoe raadpleegt de Commissie, alvorens voorstellen op het gebied van de sociale politiek in te dienen, de sociale partners over de mogelijke richting van een optreden van de Unie.
3. Indien de Commissie na deze raadpleging van mening is dat een optreden van de Unie wenselijk is, raadpleegt zij de sociale partners over de inhoud van het overwogen voorstel. De sociale partners doen de Commissie een advies of, in voorkomend geval, een aanbeveling toekomen.
4. Ter gelegenheid van deze raadpleging kunnen de sociale partners de Commissie in kennis stellen van hun wens het in [artikel III-101 (voorheen artikel 139)] bedoelde proces in te leiden. De procedure neemt maximaal negen maanden in beslag, tenzij de betrokken sociale partners en de Commissie gezamenlijk besluiten tot verlenging.

Artikel III-101 (voorheen artikel 139)

1. De dialoog tussen de sociale partners op het niveau van de Unie kan, indien de sociale partners zulks wensen, leiden tot contractuele betrekkingen, met inbegrip van overeenkomsten.
2. De uitvoering van de op het niveau van de Unie gesloten overeenkomsten geschiedt hetzij volgens de procedures en gebruiken die eigen zijn aan de sociale partners en aan de lidstaten, hetzij, voor zaken die onder [artikel III-99 (voorheen artikel 137)] vallen, op gezamenlijk verzoek van de ondertekenende partijen, bij Europees besluit, vastgesteld door de Raad op voorstel van de Commissie.

Wanneer de betrokken overeenkomst één of meer bepalingen bevat die betrekking hebben op één van de in [artikel III-99 (voorheen artikel 137, lid 1, onder c), d), f) en g)], genoemde gebieden, besluit de Raad met eenparigheid van stemmen.

Artikel III-102 (voorheen artikel 140)

Ter verwezenlijking van de doelstellingen van [artikel III-98 (voorheen artikel 136)] en onverminderd de andere bepalingen van de Grondwet, bevordert de Commissie de samenwerking tussen de lidstaten en vergemakkelijkt zij de coördinatie van hun optreden op alle onder [deze afdeling] vallende gebieden van de sociale politiek, met name op het terrein van:

- a) de werkgelegenheid,
- b) het arbeidsrecht en de arbeidsvoorwaarden,
- c) de beroepsopleiding en de voortgezette vorming,
- d) de sociale zekerheid,
- e) de voorkoming van arbeidsongevallen en beroepsziekten,
- f) de arbeidshygiëne,
- g) het recht zich te organiseren in vakverenigingen en van collectieve onderhandelingen tussen werkgevers en werknemers.

Te dien einde werkt de Commissie nauw samen met de lidstaten bij het verrichten van studies, het uitbrengen van adviezen en het organiseren van overleg zowel omtrent vraagstukken op nationaal niveau als omtrent vraagstukken die de internationale organisaties aangaan.

Alvorens de in dit artikel bedoelde adviezen uit te brengen, raadpleegt de Commissie het Economisch en Sociaal Comité.

Artikel III-103 (voorheen artikel 141)

1. Iedere lidstaat draagt er zorg voor dat het beginsel van gelijke beloning van mannelijke en vrouwelijke werknemers voor gelijke of gelijkwaardige arbeid wordt toegepast.
2. Onder beloning in de zin van dit artikel dient te worden verstaan het gewone basis- of minimumloon of -salaris en alle overige voordelen in geld of in natura die de werknemer uit hoofde van zijn dienstbetrekking direct of indirect van de werkgever ontvangt.

Gelijke beloning zonder onderscheid naar kunne houdt in:

- a) dat de beloning voor gelijke arbeid in stukloon wordt vastgesteld op basis van eenzelfde maatstaf;
- b) dat de beloning voor arbeid in tijdloon dezelfde is voor een zelfde functie.

3. Bij Europese wet of kaderwet worden maatregelen vastgesteld om de toepassing te waarborgen van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in werkgelegenheid en beroep, met inbegrip van het beginsel van gelijke beloning voor gelijke of gelijkwaardige arbeid. Zij wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

4. Het beginsel van gelijke behandeling belet niet dat een lidstaat, om volledige gelijkheid van mannen en vrouwen in het beroepsleven in de praktijk te verzekeren, maatregelen handhaaft of aanneemt waarbij specifieke voordelen worden ingesteld om de uitoefening van een beroepsactiviteit door het ondervertegenwoordigde geslacht te vergemakkelijken of om nadelen in de beroepsloopbaan te voorkomen of te compenseren.

Artikel III-104 (voorheen artikel 142)

De lidstaten streven ernaar de bestaande gelijkwaardigheid van de bepalingen omtrent betaalde vakantie te handhaven.

Artikel III-105 (voorheen artikel 143)

De Commissie stelt ieder jaar een verslag op over de stand van de verwezenlijking van de doelstellingen van [artikel III-98 (voorheen artikel 136)] en over de demografische situatie in de Unie. Zij zendt dit verslag toe aan het Europees Parlement, de Raad en het Economisch en Sociaal Comité.

Artikel III-106 (voorheen artikel 144)

De Raad stelt bij gewone meerderheid een Europees besluit vast tot instelling van een comité voor sociale bescherming met een adviestaak teneinde de samenwerking tussen de lidstaten onderling en met de Commissie op het gebied van de sociale bescherming te bevorderen. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

Het comité heeft tot taak:

- a) toe te zien op de sociale situatie en de ontwikkeling van het beleid inzake sociale bescherming in de lidstaten en de Unie;
- b) de uitwisseling van informatie, ervaringen en goede praktijken tussen de lidstaten onderling en met de Commissie te vergemakkelijken;
- c) onverminderd [artikel III-242 (voorheen artikel 207)], verslagen op te stellen, adviezen uit te brengen of andere activiteiten te ontplooiën op gebieden die onder zijn bevoegdheid vallen, hetzij op verzoek van de Raad of de Commissie, hetzij op eigen initiatief.

Voor de vervulling van zijn opdracht legt het comité de nodige contacten met de sociale partners.

Iedere lidstaat en de Commissie benoemen twee leden van het comité.

Artikel III-107 (voorheen artikel 145)

In haar jaarverslag aan het Europees Parlement wijdt de Commissie een afzonderlijk hoofdstuk aan de ontwikkeling van de sociale toestand in de Unie.

Het Europees Parlement kan de Commissie verzoeken verslagen op te stellen over bijzondere vraagstukken inzake de sociale toestand.

Onderafdeling 1

Het Europees Sociaal Fonds

Artikel III-108 (voorheen artikel 146)

Teneinde de werkgelegenheid voor de werknemers in de interne markt te verbeteren en zodoende bij te dragen tot verhoging van de levensstandaard, wordt in het kader van [deze onderafdeling] een Europees Sociaal Fonds opgericht; dit Fonds heeft ten doel binnen de Unie de tewerkstelling te vergemakkelijken en de geografische en beroepsmobiliteit van de werknemers te bevorderen, alsmede de aanpassing aan veranderingen in het bedrijfsleven en in productiestelsels gemakkelijker te maken, met name door beroepsopleiding en omscholing.

Artikel III-109 (voorheen artikel 147)

De Commissie beheert het Fonds.

Zij wordt in deze taak bijgestaan door een comité dat onder het voorzitterschap staat van een lid van de Commissie en samengesteld is uit vertegenwoordigers van de lidstaten en van de vakverenigingen van werknemers en van werkgevers.

Artikel III-110 (voorheen artikel 148)

De uitvoeringsmaatregelen betreffende het Europees Sociaal Fonds worden bij Europese wet vastgesteld. Deze wordt na raadpleging van het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité vastgesteld.

AFDELING 3

ECONOMISCHE, SOCIALE EN TERRITORIALE SAMENHANG

Artikel III-111 (voorheen artikel 158)

Teneinde de harmonische ontwikkeling van de Unie in haar geheel te bevorderen, ontwikkelt en vervolgt de Unie haar optreden gericht op de versterking van de economische, sociale en territoriale samenhang.

De Unie stelt zich in het bijzonder ten doel, de verschillen tussen de ontwikkelingsniveaus van de onderscheiden regio's en de achterstand van de minst begunstigde regio's of eilanden, met inbegrip van de plattelandsgebieden, te verkleinen.

Artikel III-112 (voorheen artikel 159)

De lidstaten voeren hun economisch beleid en coördineren dit mede met het oog op het verwezenlijken van de doelstellingen van [artikel III-111 (voorheen artikel 158)]. De vaststelling en de tenuitvoerlegging van het beleid en van de maatregelen van de Unie en de totstandbrenging van de interne markt houden rekening met deze doelstellingen en dragen bij tot de verwezenlijking daarvan. De Unie ondersteunt deze verwezenlijking tevens door haar optreden via de structuurfondsen (Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de landbouw, afdeling Oriëntatie, Europees Sociaal Fonds, Europees Fonds voor regionale ontwikkeling), de Europese Investeringsbank en de andere bestaande financieringsinstrumenten.

De Commissie brengt om de drie jaar aan het Europees Parlement, de Raad, het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité verslag uit over de vooruitgang die is geboekt bij de verwezenlijking van de economische en sociale samenhang, alsmede over de wijze waarop de diverse in dit artikel bedoelde middelen daartoe hebben bijgedragen. Dit verslag gaat in voorkomend geval vergezeld van passende voorstellen.

Specifieke maatregelen kunnen bij Europese wet of kaderwet worden vastgesteld buiten de fondsen om, onverminderd de maatregelen die in het kader van ander beleid van de Unie worden vastgesteld. Hij wordt na raadpleging van het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité vastgesteld.

Artikel III-113 (voorheen artikel 160)

Het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling is bedoeld om een bijdrage te leveren aan het ongedaan maken van de belangrijkste regionale onevenwichtigheden in de Unie door deel te nemen aan de ontwikkeling en de structurele aanpassing van regio's met een ontwikkelingsachterstand en aan de omschakeling van industriegebieden met afnemende economische activiteit.

Artikel III-114 (voorheen artikel 161)

Onverminderd [artikel III-115 (voorheen artikel 162)] worden bij Europese wet de taken, de prioritaire doelstellingen en de organisatie van de structuurfondsen vastgesteld, hetgeen ook samenvoeging van de fondsen kan omvatten, en de algemene regels die voor deze fondsen gelden, alsmede de bepalingen die nodig zijn voor de doeltreffende werking van de fondsen en de coördinatie tussen de fondsen onderling en met de andere bestaande financieringsinstrumenten.

Een bij Europese wet opgericht Cohesiefonds levert een financiële bijdrage aan projecten op het gebied van milieu en trans-Europese netwerken in de sfeer van de vervoersinfrastructuur.

In elk geval wordt de Europese wet na raadpleging van het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité vastgesteld. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen tot 1 januari 2007.

Artikel III-115 (voorheen artikel 162)

De toepassingsmaatregelen met betrekking tot het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling worden bij Europese wet vastgesteld. Deze wet of kaderwet wordt na raadpleging van het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité vastgesteld.

Ten aanzien van het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de landbouw, afdeling Oriëntatie, en het Europees Sociaal Fonds zijn onderscheidenlijk de [artikelen III-122 en III-110 (voorheen artikelen 37 en 148)] van toepassing.

AFDELING 4

LANDBOUW EN VISSERIJ

Artikel III-116 (nieuw)

De Unie stelt een gemeenschappelijk landbouw- en visserijbeleid vast en voert het uit.

Onder landbouwproducten worden verstaan de voortbrengselen van bodem, veeteelt en visserij alsmede de producten in eerste graad van bewerking welke met de genoemde voortbrengselen rechtstreeks verband houden. De verwijzingen naar het gemeenschappelijk landbouwbeleid of naar de landbouw moeten ook gezien worden als een verwijzing naar de visserij, voorzover zij verenigbaar zijn met de bijzondere kenmerken van deze sector.

Artikel III-117 (voorheen artikel 32)

1. De interne markt omvat mede de landbouw en de handel in landbouwproducten.
2. Voorzover in de [artikelen III-118 tot en met III-123 (voorheen artikelen 33 tot en met 38)] niet anders is bepaald, zijn de regels voor de instelling van de interne markt van toepassing op landbouwproducten.
3. De in [bijlage I] vermelde producten vallen onder de artikelen III-118 tot en met III-123 (voorheen 33 tot en met 38).
4. De werking en de ontwikkeling van de interne markt voor de landbouwproducten dienen gepaard te gaan met de totstandkoming van een gemeenschappelijk landbouwbeleid.

Artikel III-118 (voorheen artikel 33)

1. Het gemeenschappelijk landbouwbeleid heeft ten doel:
 - a) de productiviteit van de landbouw te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren, met name de arbeidskrachten, te verzekeren,
 - b) aldus de landbouwbevolking een redelijke levensstandaard te verzekeren, met name door de verhoging van het hoofdelijk inkomen van hen die in de landbouw werkzaam zijn,
 - c) de markten te stabiliseren,
 - d) de voorziening veilig te stellen,
 - e) redelijke prijzen bij de levering aan verbruikers te verzekeren.

2. Bij de totstandbrenging van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en van de daarvoor te treffen bijzondere voorzieningen zal rekening gehouden worden met:

- a) de bijzondere aard van het landbouwbedrijf, welke voortvloeit uit de maatschappelijke structuur van de landbouw en uit de structurele en natuurlijke ongelijkheid tussen de verschillende landbouwgebieden,
- b) de noodzaak de dienstige aanpassingen geleidelijk te doen verlopen,
- c) het feit, dat de landbouwsector in de lidstaten nauw verweven is met de gehele economie.

Artikel III-119 (voorheen artikel 34)

1. Om de in [artikel III-118 (voorheen artikel 33)] gestelde doeleinden te bereiken wordt een gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkten tot stand gebracht.

Naar gelang van de producten neemt deze ordening een van de volgende vormen aan:

- a) gemeenschappelijke regels inzake mededinging,
- b) verplichte coördinatie van de verschillende nationale marktorganisaties,
- c) een Europese marktorganisatie.

2. De gemeenschappelijke ordening in een der in lid 1 vermelde vormen kan alle maatregelen medebrengen welke noodzakelijk zijn om de in [artikel III-118 (voorheen artikel 33)] omschreven doelstellingen te bereiken, met name prijsregelingen, subsidies zowel voor de productie als voor het in de handel brengen der verschillende producten, systemen van voorraadvorming en opslag en gemeenschappelijke organisatorische voorzieningen voor de stabilisatie van de in- of uitvoer.

Zij moet zich beperken tot het nastreven van de in [artikel III-118 (voorheen artikel 33)] genoemde doeleinden en elke discriminatie tussen producenten of verbruikers van de Unie uitsluiten.

Een eventueel gemeenschappelijk prijsbeleid moet op gemeenschappelijke criteria en op eenvormige berekeningswijzen berusten.

3. Om de in lid 1 bedoelde gemeenschappelijke ordening aan haar doel te laten beantwoorden, kunnen een of meer oriëntatie- en garantiefondsen voor de landbouw in het leven worden geroepen.

Artikel III-120 (voorheen artikel 35)

Teneinde de in [artikel III-118 (voorheen artikel 33)] omschreven doeleinden te bereiken, kunnen in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid met name voorzieningen worden getroffen met betrekking tot:

- a) een doeltreffende coördinatie van hetgeen ondernomen wordt op het gebied van de beroepsopleiding, het landbouwkundig onderzoek en de landbouwkundige voorlichting, welke coördinatie gemeenschappelijk gefinancierde projecten of instellingen kan medebrengen,

- b) gemeenschappelijke acties voor de ontwikkeling van het verbruik van bepaalde producten.

Artikel III-121 (voorheen artikel 36)

1. De [afdeling] over regels betreffende de mededinging is op de voortbrenging van en de handel in landbouwproducten slechts in zoverre van toepassing, als bij Europese wet of kaderwet met inachtneming van de in [artikel III-122 (voorheen artikel 37, lid 2)] vermelde doeleinden wordt bepaald overeenkomstig [artikel III-118 (voorheen artikel 33)].

2. Op voorstel van de Commissie kan de Raad een Europese verordening of een Europees besluit aannemen dat machtiging geeft tot het verlenen van steun:

- a) ter bescherming van door structurele of natuurlijke omstandigheden benadeelde bedrijven,
- b) in het kader van economische ontwikkelingsplannen.

Artikel III-122 (voorheen artikel 37)

1. De Commissie doet voorstellen inzake de totstandbrenging en de uitvoering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, daarbij inbegrepen de vervanging van de nationale organisaties door een van de in [artikel III-119 (voorheen artikel 34, lid 1)], genoemde vormen van gemeenschappelijke ordening, alsook de uitvoering van de in [deze afdeling] vermelde maatregelen.

Deze voorstellen houden rekening met de onderlinge samenhang tussen de in deze afdeling genoemde landbouwvraagstukken.

2. Bij Europese wet of kaderwet wordt de in [artikel III-119 (voorheen artikel 34, lid 1)], bedoelde gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkt ingesteld en worden de overige bepalingen vastgesteld die nodig zijn om de doelstellingen van het gemeenschappelijk landbouw- en visserijbeleid na te streven.

3. De Raad stelt op voorstel van de Commissie de Europese verordeningen of besluiten vast betreffende de prijsbepaling, de heffingen, de steun en de kwantitatieve beperkingen, en betreffende de vaststelling en verdeling van de vangstmogelijkheden.

4. De in [artikel III-119 (voorheen artikel 34, lid 1)], genoemde gemeenschappelijke ordening kan overeenkomstig [lid 2] in de plaats worden gesteld van de nationale marktorganisaties:

- a) indien de gemeenschappelijke ordening aan de lidstaten welke tegen deze maatregelen gekant zijn en zelf over een nationale organisatie voor de betrokken productie beschikken, gelijkwaardige waarborgen biedt inzake de werkgelegenheid en de levensstand van de betrokken producenten, met inachtneming van het ritme van de mogelijke aanpassing en van de noodzakelijke specialisatie, en
- b) indien deze ordening aan het handelsverkeer binnen de Unie analoge voorwaarden waarborgt als op een nationale markt bestaan.

5. Wanneer voor bepaalde grondstoffen een gemeenschappelijke ordening in het leven wordt geroepen, voordat er reeds een gemeenschappelijke ordening voor de overeenkomstige verwerkte producten bestaat, mogen de betrokken grondstoffen, gebruikt voor de producten die voor uitvoer naar derde landen zijn bestemd, van buiten de Unie worden ingevoerd.

Artikel III-123 (voorheen artikel 38)

Wanneer in een lidstaat een product onder een nationale marktorganisatie valt of onder een binnenlandse regeling van gelijke werking welke een gelijksoortige productie in een andere lidstaat bij de mededinging nadelig beïnvloedt, leggen de lidstaten een compenserende heffing op de invoer van dat product uit de lidstaat waar de organisatie of de regeling bestaat, tenzij deze staat een compenserende heffing op de uitvoer toepast.

De Commissie bepaalt de hoogte van deze heffingen zodanig als nodig is om het evenwicht te herstellen; zij kan eveneens machtiging verlenen tot het nemen van andere maatregelen waarvan zij de voorwaarden en wijze van toepassing vaststelt.

AFDELING 5

MILIEU

Artikel III-124 (voorheen artikel 174)

1. Het beleid van de Unie op milieugebied draagt bij tot het nastreven van de volgende doelstellingen:

- a) behoud, bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu;
- b) bescherming van de gezondheid van de mens;
- c) behoedzaam en rationeel gebruik van natuurlijke hulpbronnen;
- d) bevordering op internationaal vlak van maatregelen om het hoofd te bieden aan regionale of mondiale milieuproblemen.

2. De Unie streeft in haar milieubeleid naar een hoog niveau van bescherming, rekening houdend met de uiteenlopende situaties in de verschillende regio's van de Unie. Haar beleid berust op het voorzorgsbeginsel en het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen te worden bestreden, en het beginsel dat de vervuiler betaalt.

In dit verband bevatten de aan eisen inzake milieubescherming beantwoordende harmonisatiemaatregelen, in de gevallen die daarvoor in aanmerking komen, een vrijwaringsclausule op grond waarvan de lidstaten om niet-economische milieuredenen voorlopige regelingen kunnen treffen die aan een controleprocedure van de Unie onderworpen zijn.

3. Bij het bepalen van haar beleid op milieugebied houdt de Unie rekening met:

- a) de beschikbare wetenschappelijke en technische gegevens;
- b) de milieumomstandigheden in de onderscheiden regio's van de Unie;
- c) de voordelen en lasten die kunnen voortvloeien uit optreden, onderscheidenlijk niet-optreden;
- d) de economische en sociale ontwikkeling van de Unie als geheel en de evenwichtige ontwikkeling van haar regio's.

4. In het kader van hun onderscheiden bevoegdheden werken de Unie en de lidstaten samen met derde landen en de bevoegde internationale organisaties. De nadere regels voor de samenwerking van de Unie kunnen voorwerp zijn van overeenkomsten tussen de Unie en de betrokken derde partijen, waarover wordt onderhandeld en die worden gesloten overeenkomstig [artikel III-222 (voorheen artikel 300)].

De eerste alinea doet geen afbreuk aan de bevoegdheid van de lidstaten om in internationale fora te onderhandelen en internationale overeenkomsten te sluiten.

Artikel III-125 (voorheen artikel 175)

1. Bij Europese wet of kaderwet worden de maatregelen vastgesteld om de doelstellingen van [artikel III-124 (voorheen artikel 174)] te verwezenlijken. Deze wordt vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité.

2. In afwijking van lid 1 en onverminderd [artikel III-62 (voorheen artikel 95)], stelt de Raad met eenparigheid van stemmen Europese wetten of kaderwetten vast met betrekking tot:

- a) maatregelen van in hoofdzaak fiscale aard;
- b) maatregelen die van invloed zijn op:
 - i) de ruimtelijke ordening;
 - ii) het kwantitatieve waterbeheer, of die rechtstreeks dan wel zijdelings betrekking hebben op de beschikbaarheid van de watervoorraden;
 - iii) de bodembestemming, met uitzondering van het afvalstoffenbeheer;
- c) maatregelen die van aanzienlijke invloed zijn op de keuze van een lidstaat tussen verschillende energiebronnen en de algemene structuur van zijn energievoorziening.

De Raad kan, met eenparigheid van stemmen, bij Europese wet vaststellen over welke van de in dit lid bedoelde aangelegenheden hij met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluit .

In elk geval besluit de Raad na raadpleging van het Europees Parlement, het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité.

3. Bij Europese wet worden algemene actieprogramma's vastgesteld die de te verwezenlijken prioritaire doelstellingen vastleggen. Deze wet wordt vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité.

De voor de uitvoering van die programma's noodzakelijke maatregelen worden vastgesteld overeenkomstig lid 1, respectievelijk lid 2.

4. Onverminderd bepaalde door de Unie vastgestelde maatregelen, dragen de lidstaten zorg voor de financiering en de uitvoering van het milieubeleid.

5. Onverminderd het beginsel dat de vervuiler betaalt, behelst die maatregel, in een passende vorm, ingeval een op grond van lid 1 vastgestelde maatregel voor de overheid van een lidstaat onevenredig hoge kosten met zich meebrengt:

- a) ontheffingen van tijdelijke aard en/of
- b) financiële steun uit het Cohesiefonds.

Artikel III-126 (voorheen artikel 176)

De beschermende bepalingen die worden vastgesteld uit hoofde van [artikel III-125 (voorheen artikel 175)], beletten niet dat een lidstaat verdergaande beschermende bepalingen vaststelt. Zulke bepalingen moeten verenigbaar zijn met de Grondwet. Zij worden ter kennis van de Commissie gebracht.

AFDELING 6

CONSUMENTENBESCHERMING

Artikel III-127 (voorheen artikel 153)

1. Om de belangen van de consumenten te bevorderen en een hoog niveau van consumentenbescherming te waarborgen, draagt de Unie bij tot de bescherming van de gezondheid, de veiligheid en de economische belangen van de consumenten alsmede tot de bevordering van hun recht op voorlichting en vorming, en hun recht van vereniging om hun belangen te behartigen.
2. De Unie draagt bij tot de verwezenlijking van de in lid 1 genoemde doelstellingen door middel van:
 - a) maatregelen die op grond van [artikel III-62 (voorheen artikel 95)] in het kader van de totstandbrenging van de interne markt worden vastgesteld;
 - b) maatregelen om het beleid van de lidstaten te ondersteunen, aan te vullen en te controleren.
3. De maatregelen, bedoeld in lid 2, onder b), worden bij Europese wet of kaderwet vastgesteld. Deze wet wordt na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité vastgesteld.
4. De uit hoofde van lid 3 vastgestelde handelingen beletten niet dat een lidstaat regelingen voor een hogere graad van bescherming handhaaft of treft. Deze bepalingen moeten verenigbaar zijn met de Grondwet. Zij worden ter kennis van de Commissie gebracht.

AFDELING 7

VERVOER

Artikel III-128 (voorheen artikel 70)

De doelstellingen van de Grondwet worden, wat het in deze titel geregelde onderwerp betreft, nagestreefd in het kader van een gemeenschappelijk vervoerbeleid.

Artikel III-129 (voorheen artikel 71)

1. Bij Europese wet of kaderwet wordt [artikel III-128 (voorheen artikel 70)] uitgevoerd, met inachtneming van de bijzondere aspecten van het vervoer. Deze wet wordt vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité.

De Europese wet of kaderwet omvat:

- a) gemeenschappelijke regels voor internationaal vervoer vanuit of naar het grondgebied van een lidstaat of over het grondgebied van een of meer lidstaten,
- b) de voorwaarden waaronder vervoerondernemers worden toegelaten tot nationaal vervoer in een lidstaat waarin zij niet woonachtig zijn,
- c) de maatregelen die de veiligheid van het vervoer kunnen verbeteren,
- d) alle overige dienstige maatregelen.

Artikel III-130 (voorheen artikel 72)

Totdat de in [artikel III-129 (voorheen artikel 71, lid 1)], bedoelde Europese wet of kaderwet is vastgesteld, en behoudens vaststelling, met eenparigheid van stemmen, van een Europese wet van de Raad waarbij een afwijking wordt toegestaan, mag geen enkele lidstaat de onderscheidende bepalingen, die terzake gelden op 1 januari 1958 of, voor de toetredende staten, op de datum van hun toetreding, zodanig veranderen dat zij daardoor in hun rechtstreekse of zijdelingse uitwerking minder gunstig worden voor de vervoerondernemers der overige lidstaten dan voor de nationale vervoerondernemers.

Artikel III-131 (voorheen artikel 73)

Met deze Grondwet zijn verenigbaar de steunmaatregelen die beantwoorden aan de behoeften van de coördinatie van het vervoer of die overeenkomen met de vergoeding van bepaalde met het begrip "openbare dienst" verbonden, verplichte dienstverrichtingen.

Artikel III-132 (voorheen artikel 74)

Elke in het kader van deze Grondwet vastgesteld maatregel op het gebied der vrachtprijzen en vervoervoorwaarden moet rekening houden met de economische toestand van de vervoerondernemers.

Artikel III-133 (voorheen artikel 75)

1. In het verkeer binnen de Unie is elke discriminatie verboden die erin bestaat dat een vervoer-ondernemer voor dezelfde verbindingen verschillende vrachtprijzen en vervoervoorwaarden voor gelijke goederen toepast naar gelang van de lidstaat van herkomst of bestemming van de vervoerde waren.
2. Lid 1 sluit niet uit dat krachtens [artikel III-129 (voorheen artikel 71, lid 1)], andere Europese wetten of kaderwetten kunnen worden vastgesteld.
3. De Raad stelt, op voorstel van de Commissie, Europese verordeningen of besluiten vast teneinde de uitvoering van lid 1 te waarborgen. Hij besluit na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

De Raad kan met name de Europese verordeningen of besluiten vaststellen die noodzakelijk zijn om de instellingen in staat te stellen te waken over de naleving van het in lid 1 vermelde voorschrift en teneinde te verzekeren dat de gebruikers hiervan volledig voordeel trekken.

4. De Commissie onderzoekt eigener beweging of op verzoek van een lidstaat de in lid 1 bedoelde gevallen van discriminatie en stelt na raadpleging van elke belanghebbende lidstaat, in het kader van de in lid 3 bedoelde Europese verordeningen of besluiten, de noodzakelijke Europese besluiten vast.

Artikel III-134 (voorheen artikel 76)

1. Het is een lidstaat, behoudens machtiging op grond van een Europees besluit van de Commissie, verboden voor het vervoer binnen de Unie de toepassing van prijzen en voorwaarden op te leggen die enig element van steun of bescherming in het belang van een of meer ondernemingen of bepaalde industrieën inhouden.
2. De Commissie onderwerpt eigener beweging of op verzoek van een lidstaat de in lid 1 bedoelde prijzen en voorwaarden aan een onderzoek en houdt daarbij met name rekening met, enerzijds, de vereisten van een passend regionaal economisch beleid, de behoeften van minder ontwikkelde gebieden en de vraagstukken die zich in door politieke omstandigheden ernstig benadeelde streken voordoen, en, anderzijds, de gevolgen van die prijzen en voorwaarden voor de mededinging tussen de takken van vervoer.

Na raadpleging van elke betrokken lidstaat stelt zij de noodzakelijke Europese besluiten vast.

3. Het in lid 1 bedoelde verbod is niet van toepassing op mededingingstarieven.

Artikel III-135 (voorheen artikel 77)

De heffingen of andere rechten welke naast de vervoerprijs door een vervoerondernemer in verband met het overschrijden der grens in rekening worden gebracht, mogen een redelijk peil niet te boven gaan, gelet op de werkelijke kosten die door de grensoverschrijding feitelijk zijn veroorzaakt.

De lidstaten streven naar een verlaging van die kosten.

De Commissie kan de lidstaten aanbevelingen doen voor de toepassing van dit artikel.

Artikel III-136 (voorheen artikel 78)

De bepalingen van [deze afdeling] staan in de Bondsrepubliek Duitsland genomen maatregelen niet in de weg, voorzover deze noodzakelijk zijn om de economische nadelen door de deling van Duitsland berokkend aan de economie van die streken in de Bondsrepubliek welke door deze deling zijn getroffen, te compenseren.

Artikel III-137 (voorheen artikel 79)

Een comité van raadgevende aard, bestaande uit door de regeringen der lidstaten aangewezen deskundigen, wordt aan de Commissie toegevoegd. Deze raadpleegt het comité over vervoer-aangelegenheden, zo dikwijls zij zulks nodig acht.

Artikel III-138 (voorheen artikel 80)

1. Deze titel is van toepassing op het vervoer per spoor, over de weg en over de binnenwateren.
2. De Europese wet of kaderwet kan passende maatregelen vaststellen voor de zeevaart en de luchtvaart. Deze wordt aangenomen na raadpleging van het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité.

AFDELING 8

TRANS-EUROPESE NETWERKEN

Artikel III-139 (voorheen artikel 154)

1. Teneinde bij te dragen tot de verwezenlijking van de in [artikelen III-11 en III-111 (voorheen artikelen 14 en 158)] bedoelde doelstellingen en om de burgers van de Unie, de economische subjecten, alsmede de regionale en lokale gemeenschappen in staat te stellen ten volle profijt te trekken van de voordelen die uit de totstandkoming van een ruimte zonder binnengrenzen voortvloeien, draagt de Unie bij tot de totstandbrenging en ontwikkeling van trans-Europese netwerken op het gebied van vervoers-, telecommunicatie- en energie-infrastructuur.

2. In het kader van een stelsel van open en concurrerende markten is het optreden van de Unie gericht op de bevordering van de onderlinge koppeling en interoperabiliteit van de nationale netwerken, alsmede van de toegang tot deze netwerken. Daarbij wordt met name rekening gehouden met de noodzaak de insulaire, niet aan de zee grenzende en perifere regio's met de centrale regio's van de Unie te verbinden.

Artikel III-140 (voorheen artikel 155)

1. Voor de verwezenlijking van de in [artikel III-139 (voorheen artikel 154)] genoemde doelstellingen:

- a) stelt de Unie een geheel van richtsnoeren op betreffende de doelstellingen, de prioriteiten en de grote lijnen van de op het gebied van trans-Europese netwerken overwogen maatregelen; in deze richtsnoeren worden projecten van gemeenschappelijk belang aangegeven;
- b) treft de Unie alle maatregelen die nodig kunnen blijken om de interoperabiliteit van de netwerken te verzekeren, met name op het gebied van de harmonisatie van de technische normen;
- c) kan de Unie steun verlenen aan door de lidstaten gesteunde projecten van gemeenschappelijk belang, die als zodanig zijn aangegeven in het kader van de onder a) bedoelde richtsnoeren, met name in de vorm van uitvoerbaarheidsstudies, garanties voor leningen, of rentesubsidies; de Unie kan ook door middel van het Cohesiefonds bijdragen aan de financiering van specifieke projecten in lidstaten op het terrein van de vervoersinfrastructuur.

Bij het optreden van de Unie wordt rekening gehouden met de potentiële economische levensvatbaarheid van de projecten.

2. De Europese wet of kaderwet stelt de in lid 1 bedoelde richtsnoeren en andere maatregelen vast. Zij wordt aangenomen na raadpleging van het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité.

Voor richtsnoeren en projecten van gemeenschappelijk belang die betrekking hebben op het grondgebied van een lidstaat, is de goedkeuring van de betrokken lidstaat vereist.

3. De lidstaten coördineren onderling, in verbinding met de Commissie, het nationale beleid dat van grote invloed kan zijn op de verwezenlijking van de in [artikel III-139 (voorheen artikel 154)] bedoelde doelstellingen. De Commissie kan in nauwe samenwerking met de lidstaten alle dienstige initiatieven nemen om deze coördinatie te bevorderen.

4. De Unie kan met derde landen samenwerken om projecten van gemeenschappelijk belang te bevorderen en de interoperabiliteit van de netwerken te verzekeren.

AFDELING 9

ONDERZOEK EN TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING

Artikel III-141 (voorheen artikel 163)

1. De Unie heeft als doelstelling de wetenschappelijke en technologische grondslagen van de industrie van de Unie te versterken en de ontwikkeling van haar internationale concurrentiepositie te bevorderen, alsmede de onderzoekactiviteiten te bevorderen die uit hoofde van andere hoofdstukken van de Grondwet nodig worden geacht.
2. Te dien einde stimuleert zij in de gehele Unie de ondernemingen, met inbegrip van kleine en middelgrote ondernemingen, de onderzoekcentra en de universiteiten bij hun inspanningen op het gebied van hoogwaardig onderzoek en hoogwaardige technologische ontwikkeling; zij ondersteunt hun streven naar onderlinge samenwerking, waarbij haar beleid er vooral op gericht is de ondernemingen in staat te stellen ten volle de mogelijkheden van de interne markt te benutten, in het bijzonder door openstelling van de nationale overheidsopdrachten, vaststelling van gemeenschappelijke normen en opheffing van de wettelijke en fiscale belemmeringen welke die samenwerking in de weg staan.
3. Alle activiteiten van de Unie uit hoofde van de Grondwet, met inbegrip van demonstratieprojecten, op het gebied van onderzoek en technologische ontwikkeling worden vastgesteld en uitgevoerd overeenkomstig [deze afdeling].

Artikel III-142 (voorheen artikel 164)

Voor de verwezenlijking van deze doelstellingen onderneemt de Unie de volgende activiteiten, die de activiteiten van de lidstaten aanvullen:

- a) uitvoering van programma's voor onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie, waarbij de samenwerking met en tussen ondernemingen, onderzoekcentra en universiteiten wordt bevorderd;
- b) bevordering van de samenwerking van de Unie met derde landen en internationale organisaties inzake onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie;
- c) verspreiding en voorheenexploitatie van de resultaten van de activiteiten van de Unie inzake onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie;
- d) stimulering van de opleiding en de mobiliteit van onderzoekers in de Unie.

Artikel III-143 (voorheen artikel 165)

1. De Unie en de lidstaten coördineren hun activiteiten op het gebied van onderzoek en technologische ontwikkeling, teneinde de wederzijdse samenhang van het beleid van de lidstaten en het beleid van de Unie te verzekeren.
2. De Commissie kan in nauwe samenwerking met de lidstaten alle dienstige initiatieven nemen om de in lid 1 bedoelde coördinatie te bevorderen.

Artikel III-144 (voorheen artikel 166)

1. Bij Europese wet wordt het meerjarenkaderprogramma vastgesteld waarin alle activiteiten van de Unie zijn opgenomen. Deze wet wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

In dit kaderprogramma:

- a) worden de wetenschappelijke en technologische doelstellingen die met de in [artikel III-142 (voorheen artikel 164)] bedoelde activiteiten moeten worden verwezenlijkt, alsmede de daarmee samenhangende prioriteiten vastgesteld;
 - b) worden de grote lijnen van deze activiteiten aangegeven;
 - c) worden het totale maximumbedrag van en nadere regels voor de financiële deelneming van de Unie aan het kaderprogramma alsmede de onderscheiden deelbedragen voor elk van de overwogen activiteiten vastgesteld.
2. Het kaderprogramma wordt naar gelang van de ontwikkeling van de situatie aangepast of aangevuld.
 3. Het kaderprogramma wordt uitgevoerd door middel van specifieke programma's die binnen elke activiteit worden ontwikkeld. In elk specifiek programma worden de nadere bepalingen voor de uitvoering ervan, de looptijd en de noodzakelijk geachte middelen vastgesteld. Het totaal van de in de specifieke programma's vastgestelde noodzakelijk geachte bedragen mag niet meer belopen dan het voor het kaderprogramma en voor elke activiteit vastgestelde totale maximumbedrag.
 4. De Raad stelt, op voorstel van de Commissie, de Europese verordeningen of besluiten houdende de specifieke programma's vast. Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.

Artikel III- 145 (voorheen artikel 167)

Voor de uitvoering van het meerjarenkaderprogramma worden bij Europese wet of kaderwet de volgende regels vastgesteld:

- a) de regels voor de deelneming van ondernemingen, onderzoekcentra en universiteiten;
- b) de regels voor de verspreiding van de onderzoekresultaten.

De Europese wet of kaderwet wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

Artikel III-146 (voorheen artikel 168)

Bij de uitvoering van het meerjarenkaderprogramma kunnen aanvullende programma's worden vastgesteld waaraan alleen wordt deelgenomen door bepaalde lidstaten, die zorg dragen voor de financiering daarvan, onder voorbehoud van een eventuele deelneming van de Unie.

Bij Europese wet worden de regels voor de aanvullende programma's vastgesteld, met name voor wat betreft de verspreiding van de kennis en de toegang van andere lidstaten. Deze wet wordt aangenomen na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

Voor de vaststelling van de aanvullende programma's is de goedkeuring van de betrokken lidstaten vereist.

Artikel III-147 (voorheen artikel 169)

Bij de uitvoering van het meerjarenkaderprogramma kan een Europese wet in overeenstemming met de betrokken lidstaten voorzien in deelneming aan door verscheidene lidstaten opgezette onderzoek- en ontwikkelingsprogramma's, met inbegrip van de deelneming aan de voor de uitvoering van die programma's tot stand gebrachte structuren.

De Europese wet wordt na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité vastgesteld.

Artikel III-148 (voorheen artikel 170)

Bij de uitvoering van het meerjarenkaderprogramma kan de Unie voorzien in samenwerking van de Unie met derde landen of internationale organisaties inzake onderzoek en technologische ontwikkeling en demonstratie.

De nadere regeling van deze samenwerking kan worden vastgesteld in overeenkomsten tussen de Unie en de betrokken derde partijen, waarover wordt onderhandeld en die worden gesloten overeenkomstig [artikel III-222 (voorheen artikel 300)].

Artikel III-149 (voorheen artikel 171)

De Raad kan, op voorstel van de Commissie, Europese verordeningen of besluiten vaststellen tot oprichting van gemeenschappelijke ondernemingen of andere structuren die noodzakelijk zijn voor de goede uitvoering van programma's van de Unie voor onderzoek en technologische ontwikkeling en demonstratie. Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.

Artikel III-150 (nieuw)

1. Om de wetenschappelijke en technische vooruitgang, het industriële concurrentievermogen en de uitvoering van haar beleid te bevorderen, stippelt de Unie een Europees ruimtebeleid uit. Daartoe kan zij gemeenschappelijke initiatieven bevorderen, onderzoek en technologische ontwikkeling steunen en de noodzakelijke inspanningen coördineren voor de verkenning en het gebruik van de ruimte.

2. Om bij te dragen aan de verwezenlijking van de in lid 1 bedoelde doelstellingen, worden bij Europese wet of kaderwet de noodzakelijke maatregelen vastgesteld, die de vorm kunnen hebben van een speciaal Europees ruimteprogramma.

Artikel III-151 (voorheen artikel 173)

Aan het begin van elk jaar legt de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad een verslag voor. Dit verslag heeft met name betrekking op de activiteiten inzake onderzoek en technologische ontwikkeling en verspreiding van de resultaten in het voorafgaande jaar alsmede op het werkprogramma van het lopende jaar.

AFDELING 10

ENERGIE

Artikel III-152 (nieuw)

1. In het kader van de totstandbrenging van de interne markt en rekening houdend met de noodzaak om het milieu in stand te houden en te verbeteren, is het beleid van de Unie op het gebied van energie erop gericht:

- a) de werking van de energiemarkt te waarborgen,
- b) de continuïteit van de energielevering in de Unie te waarborgen, en
- c) energie-efficiëntie, energiebesparing en de ontwikkeling van nieuwe en duurzame energie te stimuleren.

2. Bij Europese wet of kaderwet worden de maatregelen vastgesteld die nodig zijn om de in lid 1 genoemde doelstellingen te bereiken. Zij wordt aangenomen na raadpleging van het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité.

3. Die wet of kaderwet is niet van invloed op de keuze van een lidstaat tussen verschillende energiebronnen en de algemene structuur van zijn energievoorziening. Dergelijke maatregelen worden vastgesteld overeenkomstig artikel [artikel III-125 (voorheen 175, lid 2, onder c)].

HOOFDSTUK IV

RUIMTE VAN VRIJHEID, VEILIGHEID EN RECHTVAARDIGHEID ¹

AFDELING 1

ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel III-153 (voorheen artikel 1)

1. De Unie is een ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid waarin de grondrechten geëerbiedigd worden en rekening wordt gehouden met de verschillende rechtstradities en -systemen van de lidstaten.
2. De Unie zorgt ervoor dat aan de binnengrenzen geen personencontroles worden verricht en ontwikkelt een gemeenschappelijk beleid op het gebied van asiel, immigratie en controle aan de buitengrenzen, dat gebaseerd is op solidariteit tussen de lidstaten en dat billijk is ten aanzien van de onderdanen van derde landen, met inbegrip van de staatlozen.
3. De Unie streeft ernaar een hoog niveau van veiligheid te waarborgen door maatregelen ter voorkoming en bestrijding van criminaliteit, en van racisme en vreemdelingenhaat, maatregelen inzake coördinatie en samenwerking tussen de politieke en justitiële autoriteiten in strafzaken en de andere bevoegde autoriteiten, alsmede door de wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen in strafzaken en de onderlinge aanpassing van de strafwetgevingen.
4. De Unie vergemakkelijkt de toegang tot de rechter, met name door het beginsel van wederzijdse erkenning van gerechtelijke en buitengerechtelijke beslissingen in civiele zaken.

Artikel III-154 (voorheen artikel 2)

De Europese Raad stelt de strategische richtsnoeren van de wetgevende en operationele programmering in de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid vast.

Artikel III-155 (voorheen artikel 3)

1. Met betrekking tot de voorstellen en wetgevingsinitiatieven die worden ingediend in het kader van de afdelingen 4 en 5 van dit hoofdstuk, zien de nationale parlementen van de lidstaten toe op de eerbiediging van het subsidiariteitsbeginsel overeenkomstig de bijzondere bepalingen in het protocol betreffende de toepassing van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel.

De parlementen van de lidstaten kunnen deelnemen aan de evaluatiemechanismen van artikel III-156 van de Grondwet en aan de politieke controle op de activiteiten van Eurojust en Europol, overeenkomstig de artikelen III-169 en III-172 van de Grondwet.

¹ In dit hoofdstuk slaan de verwijzingen naar vroegere artikelen op eerder door het Praesidium aan de Conventie voorgelegde artikelen (CONV 614/03).

Artikel III-156 (voorheen artikel 4)

Onverminderd de artikelen [III-261 tot en met III-263] kan de Raad op voorstel van de Commissie Europese verordeningen of besluiten vaststellen volgens welke de lidstaten, in samenwerking met de Commissie, een objectieve en onpartijdige evaluatie van de uitvoering, door de autoriteiten van de lidstaten, van het onder dit hoofdstuk vallende beleid van de Unie kunnen verrichten, met name ter bevordering van de volledige toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning. Het Europees Parlement, alsook de nationale parlementen van de lidstaten, worden op de hoogte gebracht van de inhoud en de resultaten van die evaluatie.

Artikel III-157 (voorheen artikel 5)

Een Permanent Comité wordt opgericht om ervoor te zorgen dat binnen de Unie de operationele samenwerking op het gebied van de binnenlandse veiligheid wordt bevorderd en versterkt. Onverminderd artikel [III-242] bevordert het de coördinatie van het optreden van de bevoegde autoriteiten van de lidstaten. De vertegenwoordigers van de betrokken organen en agentschappen van de Unie kunnen bij de werkzaamheden van het comité worden betrokken. Het Europees Parlement en de nationale parlementen van de lidstaten worden over de werkzaamheden geïnformeerd.

Artikel III-158 (voorheen artikel 6)

Dit hoofdstuk laat de uitoefening van de verantwoordelijkheden van de lidstaten ten aanzien van de handhaving van de openbare orde en de bescherming van de binnenlandse veiligheid onverlet.

Artikel III-159 (voorheen artikel 7)

De Raad stelt Europese regelingen vast inzake administratieve samenwerking tussen de diensten van de lidstaten die bevoegd zijn op de door dit hoofdstuk bestreken gebieden, en tussen deze diensten en de Commissie. Hij besluit op voorstel van de Commissie, onverminderd artikel [III-160], en na raadpleging van het Europees Parlement.

Artikel III-160 (voorheen artikel 8)

De in de afdelingen 4 en 5 van dit hoofdstuk bedoelde maatregelen worden genomen

- a) op voorstel van de Commissie, of
- b) op initiatief van een kwart van de lidstaten.

AFDELING 2

BELEID INZAKE GRENSCONTROLES, ASIEL EN IMMIGRATIE

Artikel III-161 (voorheen artikel 10)

1. De Unie ontwikkelt een beleid dat tot doel heeft:

- a) ervoor te zorgen dat personen, ongeacht hun nationaliteit, bij het overschrijden van de binnengrenzen niet worden gecontroleerd;
- b) te zorgen voor personencontrole en efficiënte bewaking bij het overschrijden van de buitengrenzen;
- c) geleidelijk een geïntegreerd systeem voor het beheer van de buitengrenzen op te zetten.

2. Daartoe worden bij Europese wet of kaderwet maatregelen vastgesteld die betrekking hebben op:

- a) het gemeenschappelijk beleid inzake visa en andere verblijfstitels van korte duur;
- b) de controles waaraan personen bij het overschrijden van de buitengrenzen worden onderworpen;
- c) de voorwaarden waaronder onderdanen van derde landen gedurende een korte periode vrij in de Unie kunnen reizen;
- d) wat nodig is voor de geleidelijke invoering van een systeem van geïntegreerd beheer van de buitengrenzen;
- e) het voorkomen dat personen, ongeacht hun nationaliteit, gecontroleerd worden bij het overschrijden van de binnengrenzen.

3. Dit artikel laat de bevoegdheid van de lidstaten inzake de geografische afbakening van hun grenzen overeenkomstig het nationale recht onverlet.

Artikel III-162 (voorheen artikel 11)

1. De Unie ontwikkelt een gemeenschappelijk beleid inzake asiel en tijdelijke bescherming teneinde iedere onderdaan van een derde land die internationale bescherming behoeft een passende status te verlenen en de naleving van het beginsel van non-refoulement te garanderen. Dit beleid moet conform het Verdrag van Genève van 28 juli 1951 en het Protocol van 31 januari 1967 betreffende de status van vluchtelingen en andere toepasselijke verdragen zijn.

2. Daartoe worden bij Europese wet of kaderwet maatregelen vastgesteld betreffende een gemeenschappelijk Europees asielstelsel dat het volgende behelst:

- a) een uniforme asielstatus voor onderdanen van derde landen die in de hele Unie geldt,
- b) een uniforme subsidiaire-beschermingsstatus voor de onderdanen van derde landen die, als zij geen asiel krijgen in de Europese Unie, internationale bescherming behoeven,
- c) een gemeenschappelijk stelsel voor tijdelijke bescherming van ontheemden in geval van massale instroom,
- d) gemeenschappelijke procedures voor toekenning of intrekking van de uniforme status van asiel of van subsidiaire bescherming,
- e) criteria en instrumenten voor de vaststelling van de lidstaat die verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielverzoek of een verzoek om subsidiaire bescherming,
- f) normen betreffende de voorwaarden inzake de opvang van asielzoekers of aanvragers van subsidiaire bescherming,
- g) partnerschap en samenwerking met derde landen om de stromen van asielzoekers of aanvragers van subsidiaire of tijdelijke bescherming te beheersen.

3. Wanneer een of meer lidstaten ten gevolge van een plotselinge instroom van onderdanen van derde landen in een noodsituatie zouden terechtkomen, kan de Raad, op voorstel van de Commissie, Europese regelingen of besluiten met voorlopige maatregelen ten gunste van de betrokken lidstaat of lidstaten vaststellen. Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

Artikel III-163 (voorheen artikel 12)

1. De Unie ontwikkelt een gemeenschappelijk immigratiebeleid dat erop gericht is in alle stadia te zorgen voor een efficiënt beheer van de migratiestromen, een billijke behandeling van onderdanen van derde landen die legaal op het grondgebied van de lidstaten verblijven, en een intensievere preventie en bestrijding van illegale immigratie en mensenhandel.

2. Daartoe worden bij Europese wet of kaderwet maatregelen vastgesteld die betrekking hebben op de volgende gebieden:

- a) de voorwaarden voor toegang en verblijf, en normen betreffende de afgifte door de lidstaten van langlopende visa en verblijfstitels, onder andere met het oog op gezinshereniging;
- b) de omschrijving van de rechten van onderdanen van derde landen die legaal in een lidstaat verblijven, ook de voorwaarden die het vrije verkeer en het vrije verblijf in de andere lidstaten regelen;

- c) illegale immigratie en illegaal verblijf, met inbegrip van verwijdering en repatriëring van illegaal verblijvende personen;
- d) bestrijding van mensenhandel, met name handel in vrouwen en kinderen.

3. De Unie kan met derde landen overeenkomsten sluiten die de overname, door hun land van oorsprong of herkomst, van illegaal verblijvende onderdanen van derde landen beogen.

4. Bij Europese wet of kaderwet kunnen maatregelen vastgesteld worden om de activiteiten van de lidstaten ter bevordering van de integratie van onderdanen van derde landen die legaal op hun grondgebied verblijven, aan te moedigen en te ondersteunen, met uitsluiting van iedere vorm van harmonisering van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten.

Artikel III-164 (voorheen artikel 13)

Aan het in deze afdeling bedoelde beleid van de Unie en de uitvoering daarvan liggen de beginselen van solidariteit en billijke verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de lidstaten, ook op financieel vlak, ten grondslag. De handelingen van de Unie die uit hoofde van deze afdeling worden vastgesteld, bevatten, steeds wanneer dat nodig is, passende bepalingen voor de toepassing van dit beginsel.

AFDELING 3

JUSTITIËLE SAMENWERKING IN CIVIELE ZAKEN

Artikel III-165 (voorheen artikel 14)

1. De Unie ontwikkelt een justitiële samenwerking in civiele zaken met grensoverschrijdende gevolgen, die berust op het beginsel van wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen en beslissingen in buitengerechtelijke zaken. Deze samenwerking kan maatregelen ter onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten omvatten.

2. Met dat doel worden bij Europese wet of kaderwet de maatregelen vastgesteld die onder andere het volgende beogen:

- a) de wederzijdse erkenning tussen de lidstaten van rechterlijke beslissingen en beslissingen in buitengerechtelijke zaken en hun tenuitvoerlegging;
- b) de grensoverschrijdende betekening en kennisgeving van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken;
- c) verenigbaarheid van de in de lidstaten geldende regels voor collisie en jurisdictiegeschillen;
- d) samenwerking bij het vergaren van bewijsmiddelen;
- e) een hoge mate van toegang tot de rechter;
- f) de goede werking van civielrechtelijke procedures, zo nodig door bevordering van de verenigbaarheid van de in de lidstaten geldende bepalingen van civiele rechtsvordering;
- g) de ontwikkeling van alternatieve methoden voor geschillenbeslechting;
- h) de ondersteuning van de opleiding van de magistraten en het justitieel personeel.

3. In afwijking van lid 2 worden de maatregelen betreffende de aspecten van het familierecht die grensoverschrijdende gevolgen hebben bij Europese wet of kaderwet van de Raad vastgesteld; hij besluit met eenparigheid van stemmen na raadpleging van het Europees Parlement.

De Raad kan op voorstel van de Commissie een Europees besluit aannemen waarin wordt bepaald welke aspecten van het familierecht met grensoverschrijdende gevolgen volgens de gewone wetgevingsprocedure kunnen worden geregeld. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement.

AFDELING 4

JUSTITIËLE SAMENWERKING IN STRAFZAKEN

Artikel III-166 (voorheen artikel 15)

1. De justitiële samenwerking in strafzaken in de Unie berust op het beginsel van de wederzijdse erkenning van rechterlijke uitspraken en beslissingen en omvat de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten op de gebieden van lid 2 en van artikel [III-167].

Bij Europese wet of kaderwet worden de maatregelen vastgesteld om:

- a) regels en procedures vast te stellen die strekken tot de erkenning in de hele Unie van alle typen vonnissen en rechterlijke beslissingen;
- b) jurisdictiegeschillen tussen de lidstaten te voorkomen en op te lossen;
- c) de opleiding van magistraten en justitieel personeel te bevorderen;
- d) samenwerking in strafzaken tussen de justitiële of gelijkwaardige autoriteiten van de lidstaten te vergemakkelijken in het kader van strafvervolgning en tenuitvoerlegging van beslissingen.

2. Ter vergemakkelijking van de wederzijdse erkenning van vonnissen en rechterlijke beslissingen en van de politieke en justitiële samenwerking in strafzaken met grensoverschrijdende gevolgen kunnen bij Europese kaderwet minimumvoorschriften worden vastgesteld met betrekking tot:

- a) de wederzijdse toelaatbaarheid van bewijs tussen de lidstaten;
- b) de rechten van personen in de strafvordering;
- c) de rechten van slachtoffers van misdrijven;
- d) andere specifieke elementen van de strafvordering, die door de Raad vooraf worden bepaald bij een Europees besluit. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen na goedkeuring door het Europees Parlement.

Vaststelling van dergelijke minimumvoorschriften belet de lidstaten niet een hoger niveau van bescherming van de rechten van personen in de strafvordering te handhaven of in te voeren.

Artikel III-167 (voorheen artikel 17)

1. Bij Europese kaderwet kunnen minimumvoorschriften worden vastgesteld betreffende de bepaling van strafbare feiten en sancties in verband met vormen van bijzonder zware criminaliteit die een grensoverschrijdende dimensie hebben die voortvloeit uit de aard of de gevolgen van deze inbreuken of uit een bijzondere noodzaak om deze op gemeenschappelijke basis te bestrijden.

Deze criminaliteitsvormen zijn de volgende: terrorisme, mensenhandel en seksuele uitbuiting van vrouwen en kinderen, illegale drugshandel, illegale wapenhandel, witwassen van geld, corruptie, namaak van betaalmiddelen, computercriminaliteit, en de georganiseerde criminaliteit.

Afhankelijk van de ontwikkelingen van de criminaliteit kan de Raad een Europees besluit vaststellen waarin andere vormen van criminaliteit worden vermeld die voldoen aan de in dit lid genoemde criteria. Hij besluit met eenparigheid van stemmen na goedkeuring door het Europees Parlement.

2. Wanneer onderlinge aanpassing van het strafrecht noodzakelijk blijkt voor een doeltreffende uitvoering van beleid van de Unie op een gebied waarop harmonisatiemaatregelen zijn vastgesteld, kunnen bij Europese kaderwet minimumvoorschriften worden vastgesteld met betrekking tot de bepaling van strafbare feiten en sancties op het betrokken gebied.

Onverminderd artikel [III-160] wordt deze kaderwet vastgesteld volgens dezelfde procedure als de in de voorgaande alinea bedoelde harmonisatiemaatregelen.

Artikel III-168 (voorheen artikel 18)

Bij Europese wet of kaderwet kunnen maatregelen worden vastgesteld ter stimulering en ondersteuning van de acties van de lidstaten op het gebied van misdaadpreventie. Deze maatregelen kunnen geen onderlinge aanpassing inhouden van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten.

Artikel III-169 (voorheen artikel 19)

1. De opdracht van Eurojust bestaat in het ondersteunen en versterken van de coördinatie en de samenwerking tussen de nationale autoriteiten die belast zijn met de vervolging van zware criminaliteit die twee of meer lidstaten schaadt of een vervolging op gemeenschappelijke basis vereist, op basis van de door de autoriteiten van de lidstaten en Europol uitgevoerde operaties en verstrekte informatie.

2. Bij Europese wet worden de structuur, de werking, het werkterrein en de taken van Eurojust vastgesteld. Deze taken kunnen het volgende omvatten:

- a) de instelling en de coördinatie van strafvervolgingen die worden ingesteld door de bevoegde nationale autoriteiten, met name die welke verband houden met strafbare feiten die de financiële belangen van de Unie schaden;
- b) de versterking van de justitiële samenwerking, met name door middel van het oplossen van rechtsbevoegdheidsconflicten en van nauwe samenwerking met het Europees justitieel netwerk.

Bij Europese wet wordt tevens bepaald op welke wijze het Europees Parlement en de nationale parlementen van de lidstaten worden betrokken bij de evaluatie van de activiteiten van Eurojust.

3. In het kader van de in deze bepaling bedoelde vervolgingen en onverminderd artikel [III-170], worden de formele besluiten in verband met de rechtsprocedure genomen door de bevoegde nationale functionarissen.

Artikel III-170 (voorheen artikel 20)

1. Ter bestrijding van ernstige criminaliteit met een grensoverschrijdende dimensie, alsmede van strafbare feiten die de belangen van de Unie schaden, kan op de grondslag van Eurojust bij Europese wet van de Raad een Europees openbaar ministerie worden ingesteld. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement.
2. Het Europees openbaar ministerie is bevoegd voor het opsporen, vervolgen en voor het gerecht brengen, in voorkomend geval in samenwerking met Europol, van daders van en medeplichtigen aan zware misdrijven die verscheidene lidstaten schaden, of inbreuken die de financiële belangen van de Unie, zoals omschreven in de in lid 1 bedoelde Europese wet, schaden. Het is belast met de rechtsvordering voor de bevoegde rechtbanken van de lidstaten in verband met deze inbreuken.
3. In de in lid 1 bedoelde Europese wet worden het statuut van het Europees openbaar ministerie, de voorwaarden voor de uitoefening van zijn functies, de voor zijn activiteiten geldende procedurevoorschriften en de voorschriften inzake de toelaatbaarheid van bewijs en de voorschriften voor de rechterlijke toetsing van de procedurele handelingen die het in de uitoefening van zijn ambt verricht, vastgesteld.

AFDELING 5

POLITIËLE SAMENWERKING

Artikel III-171 (voorheen artikel 21)

1. De Unie ontwikkelt een vorm van politieke samenwerking waarbij alle bevoegde autoriteiten van de lidstaten betrokken zijn, met inbegrip van de politie, de douane en andere gespecialiseerde wetshandavingsdiensten belast met het voorkomen, opsporen en onderzoeken van strafbare feiten.

2. Daartoe kunnen bij Europese wet of kaderwet maatregelen worden vastgesteld die betrekking hebben op:

- a) de verzameling, opslag, verwerking, analyse en uitwisseling van relevante informatie;
- b) steun voor de opleiding en uitwisseling van personeel en voor apparatuur en onderzoek op het gebied van criminalistiek;
- c) gemeenschappelijke onderzoekstechnieken voor het opsporen van ernstige vormen van georganiseerde criminaliteit.

3. Bij Europese wet of kaderwet van de Raad kunnen maatregelen worden vastgesteld die betrekking hebben op de operationele samenwerking tussen de in dit artikel bedoelde autoriteiten. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen na raadpleging van het Europees Parlement.

Artikel III-172 (voorheen artikel 22)

1. De opdracht van Europol is het optreden van de politie-instanties en andere wetshandavingsdiensten van de lidstaten, alsmede hun wederzijdse samenwerking bij de voorkoming en bestrijding van zware criminaliteit waardoor twee of meer lidstaten worden getroffen, van terrorisme en vormen van criminaliteit die een schending inhouden van een gemeenschappelijk belang dat tot het beleid van de Unie behoort, te ondersteunen en te versterken.

2. Bij Europese wet worden de structuur, de werkwijze, het actiegebied en de taken van Europol bepaald. Die taken kunnen het volgende omvatten:

- a) de verzameling, opslag, verwerking, analyse en uitwisseling van informatie die met name door de autoriteiten van de lidstaten of van derde landen of instanties worden verstrekt;

- b) de coördinatie, organisatie en uitvoering van onderzoeken en operationele acties, die gezamenlijk met de bevoegde autoriteiten van de lidstaten of in gezamenlijke onderzoeksteams worden uitgevoerd, in voorkomend geval in samenwerking met Eurojust.

Bij Europese wet wordt tevens bepaald op welke wijze de activiteiten van Europol door het Europees Parlement, samen met de nationale parlementen van de lidstaten, worden gecontroleerd.

3. Iedere operationele actie van Europol moet worden uitgevoerd in overleg en overeenstemming met de autoriteiten van de lidstaat of lidstaten op wier grondgebied de actie wordt uitgevoerd. Over het gebruik van dwangmiddelen beslissen alleen de bevoegde nationale autoriteiten.

Artikel III-173 (voorheen artikel 23)

Bij Europese wet of kaderwet van de Raad worden de voorwaarden en de beperkingen vastgesteld waarbinnen de in de artikelen III-166 en III-171 bedoelde bevoegde autoriteiten van de lidstaten op het grondgebied van een andere lidstaat mogen optreden in overleg en overeenstemming met de autoriteiten van die staat. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen na raadpleging van het Europees Parlement.

HOOFDSTUK 5

GEBIEDEN WAAROP DE UNIE KAN BESLUITEN COÖRDINEREND, AANVULLEND OF ONDERSTEUNEND OP TE TREDEN

AFDELING 1

VOLKSGEZONDHEID

Artikel III-174 (voorheen artikel 152)

1. Bij de bepaling en de uitvoering van elk beleid en elk optreden van de Unie wordt een hoog niveau van bescherming van de menselijke gezondheid verzekerd.

Het optreden van de Unie, dat een aanvulling vormt op het nationale beleid, is gericht op verbetering van de volksgezondheid, preventie van ziekten en aandoeningen bij de mens en het wegnemen van bronnen van gevaar voor de menselijke gezondheid. Dit optreden omvat de bestrijding van grote bedreigingen van de gezondheid, door het bevorderen van onderzoek naar de oorzaken, de overdracht en de preventie daarvan, alsmede door het bevorderen van gezondheidsvoorlichting en gezondheidsonderwijs.

De Unie vult het optreden van de lidstaten aan ter vermindering van de schade aan de gezondheid door drugsgebruik, met inbegrip van voorlichting en preventie.

2. De Unie moedigt samenwerking tussen de lidstaten op de in dit artikel bedoelde gebieden aan en steunt zo nodig hun optreden.

De lidstaten coördineren onderling, in verbinding met de Commissie, hun beleid en programma's op de in lid 1 bedoelde gebieden. De Commissie kan, in nauw contact met de lidstaten, alle dienstige initiatieven nemen om deze coördinatie te bevorderen.

3. De Unie en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de inzake volksgezondheid bevoegde internationale organisaties.

4. Een Europese wet of kaderwet draagt bij tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel door de vaststelling van maatregelen om de gemeenschappelijke veiligheidskwesties het hoofd te bieden, met name:

- a) maatregelen waarbij hoge kwaliteits- en veiligheidseisen worden gesteld aan organen en stoffen van menselijke oorsprong, bloed en bloedderivaten; deze maatregelen beletten niet dat een lidstaat maatregelen voor een hogere graad van bescherming handhaaft of treft;
- b) in afwijking van [artikel III-122 (voorheen artikel 37)], maatregelen op veterinaire en fyto-sanitaire gebieden die rechtstreeks gericht zijn op de bescherming van de volksgezondheid.

De Europese wet of kaderwet wordt aangenomen na raadpleging van het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité.

5. Bij Europese wet of kaderwet kunnen ook stimuleringsmaatregelen worden ingesteld die gericht zijn op de bescherming en de verbetering van de menselijke gezondheid, met uitsluiting van harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten. Hij wordt vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité.

6. Met het oog op doelstellingen van dit artikel kan de Raad, op voorstel van de Commissie, ook aanbevelingen aannemen.

7. Bij het optreden van de Unie op het gebied van de volksgezondheid worden de verantwoordelijkheden van de lidstaten voor de organisatie en verstrekking van gezondheidsdiensten en geneeskundige verzorging volledig geëerbiedigd. Met name doen de in lid 4, onder a), bedoelde maatregelen geen afbreuk aan de nationale voorschriften inzake donatie en geneeskundig gebruik van organen en bloed.

AFDELING 2

INDUSTRIE

Artikel III-175 (voorheen artikel 157)

1. De Unie en de lidstaten dragen er zorg voor dat de omstandigheden nodig voor het concurrentievermogen van de industrie van de Unie aanwezig zijn.

Hiertoe is hun optreden, overeenkomstig een systeem van open en concurrerende markten, erop gericht:

- a) de aanpassing van de industrie aan structurele veranderingen te bespoedigen;
- b) een gunstig klimaat voor het ontplooiën van initiatieven en voor de ontwikkeling van ondernemingen in de gehele Unie, met name van het midden- en kleinbedrijf, te bevorderen;
- c) een gunstig klimaat voor samenwerking tussen ondernemingen te bevorderen;
- d) een betere benutting van het industrieel potentieel van het beleid inzake innovatie, onderzoek en technologische ontwikkeling te stimuleren.

2. De lidstaten plegen, in verbinding met de Commissie, onderling overleg en coördineren, voorzover nodig, hun activiteiten. De Commissie kan initiatieven nemen om deze coördinatie te bevorderen.

3. De Unie draagt bij tot de verwezenlijking van de doelstellingen van lid 1 door middel van haar beleid en optreden uit hoofde van andere bepalingen van de Grondwet. Bij Europese wet of kaderwet kunnen specifieke maatregelen worden vastgesteld ter ondersteuning van de activiteiten die in de lidstaten worden ondernomen om de doelstellingen van lid 1 te verwezenlijken. Deze wet wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

Deze afdeling verschaft geen grondslag voor invoering door de Unie van maatregelen waardoor de mededinging kan worden vervalst of die belastingbepalingen of bepalingen betreffende de rechten en belangen van werknemers inhouden.

AFDELING 3

CULTUUR

Artikel III-176 (voorheen artikel 151)

1. De Unie draagt bij tot de ontplooiing van de culturen van de lidstaten onder eerbiediging van de nationale en regionale verscheidenheid van die culturen, maar tegelijk ook de nadruk leggend op het gemeenschappelijk cultureel erfgoed.
2. Het optreden van de Unie is erop gericht de samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en zo nodig hun activiteiten op de volgende gebieden te ondersteunen en aan te vullen:
 - a) verbetering van de kennis en verbreiding van de cultuur en de geschiedenis van de Europese volkeren,
 - b) instandhouding en bescherming van het cultureel erfgoed van Europees belang,
 - c) culturele uitwisseling op niet-commerciële basis,
 - d) scheppend werk op artistiek en literair gebied, mede in de audiovisuele sector.
3. De Unie en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de inzake cultuur bevoegde internationale organisaties, met name met de Raad van Europa.
4. De Unie houdt bij haar optreden uit hoofde van andere bepalingen van de Grondwet rekening met de culturele aspecten, met name om de culturele verscheidenheid te eerbiedigen en te bevorderen.
5. Om bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel:
 - a) worden bij Europese wet of kaderwet stimuleringsmaatregelen vastgesteld, met uitsluiting van harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten. Deze wet wordt vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's;
 - b) neemt de Raad, op voorstel van de Commissie, aanbevelingen aan.

AFDELING 4

ONDERWIJS, BEROEPSOPLEIDING, JEUGD EN SPORT

Artikel III-177 (voorheen artikel 149)

1. De Unie draagt bij tot de ontwikkeling van onderwijs van hoog gehalte door samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en zo nodig door hun activiteiten te ondersteunen en aan te vullen. Zij eerbiedigt ten volle de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de inhoud van het onderwijs en de opzet van het onderwijsstelsel en van hun culturele en taalkundige verscheidenheid.

De Unie draagt bij tot de bevordering van de Europese inzet op sportgebied, gelet op haar sociale en educatieve functie.

2. Het optreden van de Unie is erop gericht:

- a) de Europese dimensie in het onderwijs tot ontwikkeling te brengen, met name door onderricht in en verspreiding van de talen der lidstaten;
- b) de mobiliteit van studenten en docenten te bevorderen, mede door de academische erkenning van diploma's en studietijdvakken aan te moedigen;
- c) de samenwerking tussen onderwijsinstellingen te bevorderen;
- d) uitwisseling te bevorderen van informatie en ervaring omtrent de gemeenschappelijke vraagstukken waarmee de onderwijsstelsels van de lidstaten worden geconfronteerd;
- e) de ontwikkeling van uitwisselingsprogramma's voor jongeren en jongerenwerkers te bevorderen;
- f) de ontwikkeling van het onderwijs op afstand te stimuleren;
- g) de Europese dimensie van de sport te ontwikkelen, door de eerlijkheid in competities en de samenwerking tussen sportorganisaties te bevorderen, en door de fysieke en morele integriteit van sportlieden, met name jonge sporters, te beschermen.

3. De Unie en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de inzake onderwijs bevoegde internationale organisaties, met name met de Raad van Europa.

4. Om bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel:

- a) worden bij Europese wet of kaderwet stimuleringsmaatregelen vastgesteld, met uitsluiting van harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten. Deze wet wordt aangenomen na raadpleging van het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité.
- b) neemt de Raad, op voorstel van de Commissie, aanbevelingen aan.

Artikel III-178 (voorheen artikel 150)

1. De Unie legt inzake beroepsopleiding een beleid ten uitvoer waardoor de activiteiten van de lidstaten worden versterkt en aangevuld, met volledige eerbiediging van de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de inhoud en de opzet van de beroepsopleiding.

2. Het optreden van de Unie is erop gericht:

- a) de aanpassing aan veranderingen in het bedrijfsleven te vergemakkelijken, met name door beroepsopleiding en omscholing;
- b) door verbetering van de initiële beroepsopleiding en van bij- en nascholing, de opnemings- en de wederopnemings- op de arbeidsmarkt te bevorderen;
- c) de toegang tot beroepsopleidingen te vergemakkelijken en de mobiliteit van opleiders en leerlingen, met name jongeren, te bevorderen;
- d) de samenwerking inzake opleiding tussen onderwijs- of opleidingsinstellingen en ondernemingen te bevorderen;
- e) de uitwisseling te bevorderen van informatie en ervaring omtrent de gemeenschappelijke vraagstukken waarmee de opleidingsstelsels van de lidstaten worden geconfronteerd.

3. De Unie en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de inzake beroepsopleiding bevoegde internationale organisaties.

4. Een Europese wet of kaderwet draagt bij tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel, met uitsluiting van harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten. Zij wordt vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité.

AFDELING 5

CIVIELE BESCHERMING

Artikel III-179 (nieuw)

1. De Unie bevordert de samenwerking tussen de lidstaten teneinde de doeltreffendheid van de systemen ter voorkoming van en bescherming tegen natuurrampen of door de mens veroorzaakte calamiteiten binnen de Unie te versterken.

Het optreden van de Unie is erop gericht:

- a) het optreden van de lidstaten op nationaal, regionaal en lokaal niveau met betrekking tot risicopreventie, het voorbereiden van de actoren op het gebied van civiele bescherming in de lidstaten en het optreden bij natuurrampen of door de mens veroorzaakte calamiteiten te steunen en aan te vullen;
- b) snelle operationele en doeltreffende samenwerking tussen de nationale civiele beschermingsdiensten te bevorderen;
- c) de samenhang tussen internationale acties op het gebied van civiele bescherming stimuleren.

2. In een Europese wet of kaderwet worden de maatregelen vastgesteld die nodig zijn om bij te dragen tot de verwezenlijking van de in lid 1 genoemde doelstellingen.

AFDELING 6

ADMINISTRATIEVE SAMENWERKING

Artikel III-180 (nieuw)

1. De doeltreffende uitvoering op nationaal niveau van de wetgeving van de Unie door de lidstaten, die van wezenlijk belang is voor de goede werking van de Unie, wordt beschouwd als een aan gelegenheid van gemeenschappelijk belang.
2. De Unie kan de inspanningen van de lidstaten ter verbetering van hun administratieve vermogen om de wetgeving van de Unie uit te voeren, steunen. Dergelijke steun kan naast het vergemakkelijken van uitwisselingen van informatie en van ambtenaren, ook ondersteunende opleidings- en ontwikkelingsregelingen omvatten. Geen enkele lidstaat is verplicht gebruik te maken van dergelijke steun. De daartoe noodzakelijke maatregelen worden in een Europese wet vastgesteld.
3. Dit artikel doet geen afbreuk aan de verplichting van de lidstaten om de wetgeving van de Unie uit te voeren, noch aan de prerogatieven en taken van de Commissie. Dit artikel is ook niet van invloed op andere bepalingen van de grondwet die voorzien in administratieve samenwerking tussen de lidstaten onderling en tussen de lidstaten en de Unie.

TITEL IV

DE ASSOCIATIE VAN DE LANDEN EN GEBIEDEN OVERZEE

Artikel III-181 (voorheen artikel 182)

De niet-Europese landen en gebieden die bijzondere betrekkingen onderhouden met Denemarken, Frankrijk, Nederland en het Verenigd Koninkrijk, worden met de Unie geassocieerd. Die landen en gebieden, hierna genoemd landen en gebieden, worden opgenomen in [bijlage II].

Doel van de associatie is het bevorderen van de economische en sociale ontwikkeling der landen en gebieden en de totstandbrenging van nauwe economische betrekkingen tussen hen en de Unie in haar geheel.

De associatie schept in de eerste plaats de mogelijkheid de belangen en de voorspoed van de inwoners van die landen en gebieden te bevorderen, teneinde hen te brengen tot de economische, sociale en culturele ontwikkeling welke zij verwachten.

Artikel III-182 (voorheen artikel 183)

Door de associatie worden de volgende doeleinden nagestreefd:

- 1) De lidstaten passen op hun handelsverkeer met de landen en gebieden de regeling toe welke zij krachtens de Grondwet tegenover elkaar zijn aangegaan.
- 2) Ieder land of gebied past op zijn handelsverkeer met de lidstaten en de andere landen en gebieden de regeling toe die het toepast op de Europese staat waarmee het bijzondere betrekkingen onderhoudt.
- 3) De lidstaten dragen bij in de investeringen welke vereist zijn voor de geleidelijke ontwikkeling van die landen en gebieden.
- 4) Voor de door de Unie gefinancierde investeringen staat de deelneming in aanbestedingen en leveranties onder gelijke voorwaarden open voor alle onderdanen en rechtspersonen van de lidstaten en van de landen en gebieden.
- 5) In de betrekkingen tussen de lidstaten en de landen en gebieden wordt het recht van vestiging van de onderdanen en rechtspersonen op voet van non-discriminatie geregeld overeenkomstig de bepalingen en met toepassing van de procedures, bepaald in het [hoofdstuk] betreffende het recht van vestiging, behoudens de krachtens [artikel III-186 (voorheen artikel 187)] vastgestelde bijzondere maatregelen.

Artikel III-183 (voorheen artikel 184)

1. De goederen van oorsprong uit de landen en gebieden delen bij hun invoer in de lidstaten in het bij de Grondwet ingestelde verbod op douanerechten tussen de lidstaten.
2. Bij invoer in elk land en gebied zijn douanerechten op goederen uit de lidstaten en uit de andere landen en gebieden overeenkomstig [artikel III-35 (voorheen artikel 25)] verboden.
3. De landen en gebieden kunnen evenwel douanerechten heffen welke in overeenstemming zijn met de eisen van hun ontwikkeling en de behoeften van hun industrialisatie, of welke van fiscale aard zijn en ten doel hebben in hun begrotingsmiddelen te voorzien.

De in de eerste alinea bedoelde rechten mogen het peil van de invoerrechten welke worden geheven op producten uit de lidstaat waarmee elk land of gebied bijzondere betrekkingen onderhoudt, niet te boven gaan.

4. Lid 2 is niet van toepassing op landen en gebieden die uit hoofde van de bijzondere internationale verplichtingen waaraan zij zijn onderworpen, reeds een non-discriminatoir douanetarief toepassen.
5. De instelling of wijziging van douanerechten op de in de landen en gebieden ingevoerde goederen mag noch in rechte noch in feite aanleiding geven tot een rechtstreekse of zijdelingse discriminatie tussen de importen uit de onderscheidene lidstaten.

Artikel III-184 (voorheen artikel 185)

Indien het peil van de rechten, toepasselijk op goederen van herkomst uit een derde land, bij invoer in een land of gebied van dien aard is dat, als gevolg van de toepassing van [artikel III-183 (voorheen artikel 184, lid 1)], het handelsverkeer zich ten nadele van een der lidstaten kan verleggen, kan deze staat de Commissie verzoeken, aan de overige lidstaten voor te stellen de regelingen te treffen welke noodzakelijk zijn om deze toestand te verhelpen.

Artikel III-185 (voorheen artikel 186)

Behoudens de bepalingen betreffende de volksgezondheid, de openbare veiligheid en de openbare orde, zal het vrije verkeer van werknemers uit de landen en gebieden binnen de lidstaten en van werknemers uit de lidstaten binnen de landen en gebieden worden geregeld met behulp van krachtens [artikel III-186 (voorheen artikel 187)] aangenomen maatregelen.

Artikel III-186 (voorheen artikel 187)

De Raad stelt, op basis van de resultaten die in het kader van de associatie van de landen en gebieden met de Unie zijn bereikt en van de neergelegde beginselen, met eenparigheid van stemmen de verordeningen en Europese besluiten vast betreffende de wijze van toepassing en de procedure van de associatie van de landen en gebieden met de Unie.

Artikel III-187 (voorheen artikel 188)

De [artikelen III-181 tot en met III-186 (voorheen artikelen 182 tot en met 187)] zijn op Groenland van toepassing behoudens de voor Groenland geldende bijzondere bepalingen van het protocol betreffende de bijzondere regeling van toepassing op Groenland.

TITEL V

HET EXTERNE OPTREDEN VAN DE UNIE

HOOFDSTUK I

ALGEMEEN TOEPASSELIJKE BEPALINGEN

Artikel III-188 (voorheen artikel 1)

1. Het internationale optreden van de Unie berust op, en is gericht op de wereldwijde verspreiding van, de beginselen die aan haar oprichting, ontwikkeling en uitbreiding ten grondslag liggen: de democratie, de rechtsstaat, de universaliteit en ondeelbaarheid van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden, de eerbiediging van de menselijke waardigheid, de beginselen van gelijkheid en solidariteit en de eerbiediging van het internationale recht overeenkomstig de beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties. De Unie streeft ernaar betrekkingen te ontwikkelen en partnerschappen aan te gaan met landen en regionale of mondiale organisaties die deze waarden delen. Zij bevordert multilaterale oplossingen voor gemeenschappelijke problemen, met name in het kader van de Verenigde Naties.

2. De Europese Unie bepaalt gemeenschappelijk beleid en optredens van de Unie en voert deze uit, en streeft naar maximale samenwerking op alle gebieden van de internationale betrekkingen, met de volgende doelstellingen:

- a) bescherming van de waarden van de Unie, de fundamentele belangen, de veiligheid, de onafhankelijkheid en de integriteit van de Unie;
- b) consolidering en ondersteuning van de democratie, de rechtsstaat, de mensenrechten en de beginselen van het internationale recht;
- c) handhaving van de vrede, voorkoming van conflicten en versterking van de internationale veiligheid, overeenkomstig de beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties;
- d) ondersteuning van de ontwikkeling van de ontwikkelingslanden op economisch, sociaal en milieugebied met als voornaamste doel de armoede uit te bannen;
- e) aanmoediging van de integratie van alle landen in de wereldeconomie, onder meer door het geleidelijk wegwerken van belemmeringen voor de internationale handel;
- f) ontwikkeling van internationale maatregelen ter bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu en het duurzaam beheer van de mondiale natuurlijke rijkdommen, om duurzame ontwikkeling te waarborgen;
- g) hulp aan bevolkingen, landen en regio's die te kampen hebben met door de mens of de natuur veroorzaakte rampen; en
- h) bevordering van een internationaal stelsel dat gebaseerd is op sterkere multilaterale samenwerking, en van goed mondiaal bestuur.

3. De Unie eerbiedigt bovengenoemde beginselen en streeft bovengenoemde doelstellingen na bij de uitwerking en uitvoering van de verschillende, door deze titel bestreken gebieden van het externe optreden van de Unie, alsmede van de externe aspecten van het overige beleid van de Unie.

De Unie ziet toe op de samenhang tussen de diverse onderdelen van haar externe optreden en tussen het externe optreden en de onderdelen van het interne beleid. De Raad en de Commissie, hierin bijgestaan door de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, dragen de verantwoordelijkheid voor deze samenhang en werken hiertoe samen.

Artikel III-189 (voorheen artikel 2)

1. De Europese Raad stelt de strategische belangen en doelstellingen van de Unie vast op basis van de in artikel 1 van deze titel vermelde beginselen en doelstellingen.

De Europese besluiten van de Europese Raad over de strategische belangen en doelstellingen van de Unie kunnen betrekking hebben op het buitenlands beleid en op andere onderdelen van het externe optreden van de Unie. Zij kunnen de betrekkingen van de Unie met een land of een regio betreffen, of een thematische aanpak hebben. In die Europese besluiten wordt de geldigheidsduur ervan omschreven, alsmede de middelen die door de Unie en de lidstaten beschikbaar moeten worden gesteld.

De Europese Raad besluit met eenparigheid van stemmen op aanbeveling van de Raad, welke door de Raad wordt vastgesteld volgens de voor elk gebied geldende voorwaarden. De besluiten van de Europese Raad worden uitgevoerd volgens de procedures waarin de Grondwet voorziet.

2. De minister van Buitenlandse Zaken, voor aangelegenheden inzake het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, en de Commissie, voor andere onderdelen van het externe optreden, kunnen gezamenlijke voorstellen bij de Raad indienen.

HOOFDSTUK II

HET GEMEENSCHAPPELIJK BUITENLANDS EN VEILIGHEIDSBELEID

AFDELING 1

HET GEMEENSCHAPPELIJK BUITENLANDS BELEID

Artikel III-190 (voorheen artikel 3)

1. In het kader van de beginselen en doelstellingen van zijn externe optreden, zoals vermeld in artikel 1 van deze titel, bepaalt en voert de Unie een gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid dat alle terreinen van het buitenlands en veiligheidsbeleid bestrijkt.

2. De lidstaten geven in een geest van loyaliteit en wederzijdse solidariteit hun actieve en onvoorwaardelijke steun aan het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van de Unie.

De lidstaten werken samen om hun wederzijdse politieke solidariteit te versterken en tot ontwikkeling te brengen. Zij onthouden zich van ieder optreden dat in strijd is met de belangen van de Unie of dat afbreuk zou kunnen doen aan haar doeltreffendheid als bundelende kracht in de internationale betrekkingen.

De Raad en de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie zien toe op de inachtneming van deze beginselen.

3. De Unie voert het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid uit door:

- a) de algemene richtsnoeren vast te stellen,
- b) Europese besluiten vast te stellen met betrekking tot:
 - i) het optreden van de Unie,
 - ii) standpunten van de Unie,
 - iii) de uitvoering van het optreden en de standpunten,
- c) de systematische samenwerking tussen de lidstaten met betrekking tot de beleidsvoering te versterken.

Artikel III-191 (voorheen artikel 4)

De Europese Raad stelt de beginselen van en de algemene richtsnoeren voor het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid vast, onder meer voor aangelegenheden met gevolgen op defensiegebied.

Indien een internationale ontwikkeling dit vereist, roept de voorzitter van de Europese Raad een buitengewone bijeenkomst van de Europese Raad bijeen, teneinde de strategische beleidslijnen van de Unie ten aanzien van deze ontwikkeling vast te stellen.

De Raad stelt de nodige Europese besluiten vast voor het bepalen en uitvoeren van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid op de grondslag van de door de Europese Raad vastgestelde algemene richtsnoeren en strategische beleidslijnen.

Artikel III-192 (voorheen artikel 5)

1. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, die de Raad Buitenlandse Zaken voorzigt, draagt door middel van zijn voorstellen bij tot de voorbereiding van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid en waarborgt de uitvoering van de Europese besluiten van de Europese Raad en de Raad.
2. Voor aangelegenheden die onder het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid vallen, wordt de Unie vertegenwoordigd door de minister van Buitenlandse Zaken. Hij voert namens de Unie de politieke dialoog en verwoordt in internationale organisaties en op internationale conferenties het standpunt van de Unie.

Artikel III-193 (voorheen artikel 6)

1. Wanneer een internationale situatie een operationeel optreden van de Unie vereist, neemt de Raad de noodzakelijke Europese besluiten. In die besluiten worden de doelstellingen, de draagwijdte, de middelen welke de Unie ter beschikking dienen te worden gesteld, en de voorwaarden voor de uitvoering van het optreden omschreven, alsmede, zo nodig, de duur ervan.
2. Indien zich een verandering van omstandigheden voordoet met een duidelijke invloed op een vraagstuk dat het voorwerp is van een dergelijk Europees besluit, bezieet de Raad de beginselen en de doelstellingen van dat optreden opnieuw en neemt hij de noodzakelijke Europese besluiten. Zolang de Raad zich niet heeft uitgesproken, blijft het Europees besluit over het optreden van de Unie gehandhaafd.
3. Die Europese besluiten binden de lidstaten bij het innemen van standpunten en bij hun optreden.
4. Telkens wanneer op grond van een dergelijk besluit een nationale standpuntbepaling of een nationaal optreden wordt overwogen, wordt daarvan op een zodanig tijdstip kennis gegeven dat zo nodig voorafgaand overleg binnen de Raad mogelijk is. De verplichting tot voorafgaande kennisgeving geldt niet voor regelingen die slechts de nationale omzetting van de besluiten van de Raad vormen.
5. In geval van dwingende noodzaak voortvloeiend uit veranderingen in de situatie en bij gebreke van een nieuw Europees besluit van de Raad, kunnen de lidstaten met spoed de noodzakelijke regelingen treffen, rekening houdend met de algemene doelstellingen van het Europees besluit dat betrekking heeft op het optreden van de Unie. De betrokken lidstaat stelt de Raad onverwijld van iedere zodanige regeling in kennis.
6. In geval van ernstige moeilijkheden bij de uitvoering van een in dit artikel bedoeld Europees besluit, legt een lidstaat deze voor aan de Raad, die daarover beraadslaagt en passende oplossingen zoekt. Deze mogen niet in strijd zijn met de doelstellingen van het optreden noch afbreuk doen aan de doeltreffendheid ervan.

Artikel III-194 (voorheen artikel 7)

De Raad stelt Europese besluiten vast waarin de aanpak van de Unie wordt bepaald ten aanzien van een bepaalde aangelegenheid van geografische of thematische aard. De lidstaten dragen er zorg voor dat hun nationaal beleid met de standpunten van de Unie overeenstemt.

Artikel III-195 (voorheen artikel 8)

1. Iedere lidstaat, de minister van Buitenlandse Zaken, of de minister met de steun van de Commissie, kan de Raad ieder vraagstuk in verband met het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid voorleggen en bij de Raad voorstellen indienen.
2. In gevallen waarin snelle besluitvorming is vereist, roept de minister van Buitenlandse Zaken, hetzij eigener beweging, hetzij op verzoek van een lidstaat, binnen achtenveertig uur of, in geval van absolute noodzaak, op kortere termijn een buitengewone zitting van de Raad bijeen.

Artikel III-196 (voorheen artikel 9)

1. Europese besluiten uit hoofde van deze titel worden door de Raad met eenparigheid van stemmen vastgesteld. Onthouding van stemming door aanwezige of vertegenwoordigde leden vormt geen beletsel voor het vaststellen van deze besluiten.

Een lid van de Raad dat zich van stemming onthoudt, kan zijn onthouding toelichten in een formele verklaring op grond van deze alinea. In dat geval is het lid niet verplicht het Europees besluit toe te passen, doch aanvaardt het wel dat het de Unie bindt. In een geest van wederzijdse solidariteit onthoudt de betrokken lidstaat zich van ieder optreden dat het optreden van de Unie krachtens genoemd besluit zou kunnen doorkruisen of belemmeren, en eerbiedigen de andere lidstaten dit standpunt. Indien de leden van de Raad die hun onthouding op deze wijze toelichten ten minste een derde van de lidstaten vertegenwoordigen, die ten minste een derde van de bevolking van de Unie vertegenwoordigen, is het besluit niet aangenomen.

2. In afwijking van lid 1 besluit de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen:

- a) wanneer hij een Europees besluit betreffende acties en standpunten van de Unie vaststelt, op grond van een Europees besluit van de Europese Raad met betrekking tot de strategische belangen en doelstellingen van de Unie als bepaald in [artikel III-189 (voorheen artikel 2, lid 1)] van deze titel;
- b) wanneer hij een besluit betreffende een optreden of standpunt van de Unie vaststelt, op basis van een voorstel van de minister naar aanleiding van een specifiek aan hem gericht verzoek van de Europese Raad, op eigen initiatief of op initiatief van de minister;
- c) wanneer hij een Europees besluit ter uitvoering van een optreden of een standpunt van de Unie vaststelt;
- d) wanneer hij een Europees besluit houdende benoeming van een speciale vertegenwoordiger overeenkomstig [artikel III-198 (voorheen artikel 11)] van dit hoofdstuk vaststelt.

Indien een lid van de Raad verklaart om essentiële, nader genoemde, redenen van nationaal beleid voornemens te zijn zich te verzetten tegen de vaststelling van een Europees besluit met de vereiste gekwalificeerde meerderheid van stemmen, wordt niet tot stemming overgegaan. De Raad kan met gekwalificeerde meerderheid van stemmen verlangen dat de aangelegenheid voor een besluit met eenparigheid van stemmen wordt voorgelegd aan de Europese Raad.

3. De Europese Raad kan met eenparigheid van stemmen besluiten dat de Raad in andere dan de in lid 2 bedoelde gevallen met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluit.

4. De leden 2 en 3 zijn niet van toepassing op besluiten die gevolgen hebben op militair of defensiegebied.

Artikel III-197 (voorheen artikel 10)

1. Wanneer de Unie een gemeenschappelijke aanpak in de zin van [artikel I-39, (voorheen artikel 31, lid 5)] van deel I van de Grondwet heeft omschreven, coördineren de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie en de ministers van Buitenlandse Zaken van de lidstaten hun activiteiten in de Raad.

2. De diplomatieke missies van de lidstaten en de delegaties van de Unie werken samen in derde landen en bij internationale organisaties, en dragen bij tot de formulering en de uitvoering van een gemeenschappelijke aanpak.

Artikel III-198 (voorheen artikel 11)

De Raad benoemt, telkens wanneer hij het nodig acht, op initiatief van de minister van Buitenlandse Zaken een speciale vertegenwoordiger aan wie hij een mandaat opdraagt voor specifieke beleidsvraagstukken. De speciale vertegenwoordiger oefent zijn mandaat uit onder het gezag van de minister van Buitenlandse Zaken.

Artikel III-199 (voorheen artikel 12)

De Unie kan overeenkomstig dit hoofdstuk volgens de procedure van [artikel III-222 (voorheen artikel 33)] van deze titel overeenkomsten sluiten met één of meer staten of internationale organisaties.

Artikel III-200 (voorheen artikel 13)

1. De minister van Buitenlandse Zaken raadpleegt het Europees Parlement over de voornaamste aspecten en de fundamentele keuzen op het gebied van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, met inbegrip van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid, en ziet erop toe dat de opvattingen van het Europees Parlement naar behoren in aanmerking worden genomen. Het Europees Parlement wordt door de minister van Buitenlandse Zaken regelmatig op de hoogte gebracht van de ontwikkeling van het buitenlands en veiligheidsbeleid van de Unie, met inbegrip van het veiligheids- en defensiebeleid. Bij de informatieverstrekking aan het Europees Parlement kunnen de speciale vertegenwoordigers worden ingeschakeld.

2. Het Europees Parlement kan vragen of aanbevelingen tot de Raad en de minister van Buitenlandse Zaken richten. Het wijdt tweemaal per jaar een debat aan de vooruitgang die is geboekt bij de uitvoering van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, met inbegrip van het veiligheids- en defensiebeleid.

Artikel III-201 (voorheen artikel 14)

1. De lidstaten coördineren hun optreden in internationale organisaties en op internationale conferenties. Zij verdedigen in deze fora de standpunten van de Unie. De minister van Buitenlandse Zaken organiseert de coördinatie.

In internationale organisaties en op internationale conferenties waaraan niet alle lidstaten deelnemen, verdedigen de wel deelnemende lidstaten de standpunten van de Unie.

2. Onverminderd lid 1 en [artikel III-193 (voorheen artikel 6, lid 3)], van deze titel, houden de lidstaten die zijn vertegenwoordigd in internationale organisaties of op internationale conferenties waar niet alle lidstaten vertegenwoordigd zijn, de niet vertegenwoordigde lidstaten en de minister van Buitenlandse Zaken op de hoogte van alle aangelegenheden van gemeenschappelijk belang.

Lidstaten die tevens lid zijn van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties plegen onderling overleg en houden de overige lidstaten en de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie ten volle op de hoogte. Lidstaten die lid van de Veiligheidsraad zijn, verdedigen bij de uitoefening van hun functie de standpunten en belangen van de Unie, onverminderd de verantwoordelijkheden die krachtens het Handvest van de Verenigde Naties op hen rusten.

Wanneer de Unie een standpunt over een thema op de agenda van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties heeft bepaald, formuleren de lidstaten die daarin zitting hebben, het verzoek dat de minister van Buitenlandse Zaken wordt uitgenodigd om het standpunt van de Unie uiteen te zetten.

Artikel III-202 (voorheen artikel 15)

De diplomatieke en consulaire missies van de lidstaten en de delegaties van de Unie in derde landen en op internationale conferenties, alsmede hun vertegenwoordigingen bij internationale organisaties voeren onderling overleg om te verzekeren dat de Europese besluiten van de Raad inzake standpunten en optredens van de Unie in acht worden genomen en ten uitvoer worden uitgelegd. Zij intensiveren hun samenwerking door inlichtingen uit te wisselen en gezamenlijke evaluaties te verrichten.

Zij dragen bij tot de uitvoering van het bepaalde in [artikel I-8 (voorheen artikel 7, lid 2, van deel I)] van de Grondwet betreffende de bescherming van de Europese burgers op het grondgebied van derde landen. De lidstaten stellen onderling de nodige regels vast en beginnen de internationale onderhandelingen die met het oog op deze bescherming vereist zijn.

Artikel III-203 (voorheen artikel 16)

Onverminderd [artikel III-242] volgt een Politiek en Veiligheidscomité de internationale situatie op de onder het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid vallende gebieden en draagt het bij tot het bepalen van het beleid door op verzoek van de Raad, van de minister van Buitenlandse Zaken of op eigen initiatief adviezen aan de Raad uit te brengen. Het comité ziet ook toe op de uitvoering van het overeengekomen beleid, onverminderd de bevoegdheden van de minister van Buitenlandse Zaken.

In het kader van deze titel oefent het comité onder verantwoordelijkheid van de Raad en de minister van Buitenlandse Zaken de politieke controle en strategische leiding uit van crisisbeheersingsoperaties, zoals die zijn omschreven in [artikel III-205 (voorheen artikel 17)] van deze titel.

De Raad kan het comité voor het doel en de duur van een crisisbeheersingsoperatie, als bepaald door de Raad, machtigen passende besluiten te nemen over de politieke controle en strategische leiding van de operatie.

Artikel III-204 (voorheen artikel 16 bis)

De uitvoering van het GBVB laat de in de [artikelen I-12 tot en met I-14, en I-16] genoemde bevoegdheden onverlet. Evenzo laat de uitvoering van de beleidsonderdelen die in deze artikelen worden genoemd de in [artikel I-15] van de Grondwet bedoelde bevoegdheid onverlet.

Het Hof van Justitie is bevoegd om de naleving van dit artikel te controleren.

AFDELING 2

HET GEMEENSCHAPPELIJK VEILIGHEIDS- EN DEFENSIEBELEID

Artikel III-205 (voorheen artikel 17)

1. De in [artikel I-40, lid 1] bedoelde missies, waarbij de Unie civiele en militaire middelen kan inzetten, omvatten gezamenlijke ontwapeningsacties, humanitaire en reddingsmissies, missies voor advies en bijstand op militair gebied, conflictpreventie- en vredeshandhavingsmissies, missies van strijdkrachten op het gebied van crisisbeheersing, met inbegrip van het tot stand brengen van vrede, stabiliseringsoperaties aan het eind van conflicten. Al deze missies kunnen tot de strijd tegen het terrorisme bijdragen, ook door middel van steun aan derde landen om het terrorisme op hun grondgebied te bestrijden.
2. De Raad stelt met eenparigheid van stemmen de Europese besluiten vast betreffende de in lid 1 bedoelde missies en stelt doel en draagwijdte ervan vast, alsmede de algemene voorschriften voor de uitvoering ervan. De minister van Buitenlandse Zaken ziet onder gezag van de Raad en in nauw en voortdurend contact met het Politiek en Veiligheidscomité toe op de coördinatie van de civiele en militaire aspecten van deze missies.

Artikel III-206 (voorheen artikel 18)

1. In het kader van de Europese besluiten die overeenkomstig [artikel III-205 (voorheen artikel 17)] zijn vastgesteld, kan de Raad de uitvoering van een missie toevertrouwen aan een groep lidstaten die over de nodige vermogens beschikken en zich met de missie willen belasten. Deze lidstaten regelen in samenspraak met de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie onderling het beheer van de missie.
2. De Raad wordt door de deelnemende lidstaten regelmatig op de hoogte gebracht van de stand van de missie, en wordt door die lidstaten verzocht zich uit te spreken indien de uitvoering van de missie nieuwe, zwaarwegende gevolgen met zich meebrengt of een wijziging van de door de Raad krachtens [artikel III-205 (artikel 17, lid 2)], overeengekomen doelstelling, reikwijdte of uitvoeringsbepalingen vereist. In dat geval neemt de Raad de nodige Europese besluiten.

Artikel III-207 (voorheen artikel 19)

1. Het Europees Bureau voor bewapening, onderzoek en militaire vermogens, dat onder het gezag van de Raad ressorteert, heeft tot taak:
 - a) bij te dragen tot het vaststellen van de na te streven militaire vermogens van de lidstaten en de nakoming van de door de lidstaten aangegane verbintenissen inzake vermogens te evalueren;
 - b) het harmoniseren van de operationele behoeften en het hanteren van doelmatige en onderling verenigbare aankoopmethoden te bevorderen;

- c) multilaterale projecten voor te stellen om de doelstellingen in termen van militaire vermogens te halen, de door de lidstaten uitgevoerde programma's te coördineren en de specifieke samenwerkingsprogramma's te beheren;
- d) onderzoek inzake defensietechnologie te ondersteunen, en gezamenlijke onderzoeksactiviteiten en studies naar technische oplossingen die beantwoorden aan toekomstige operationele behoeften, te coördineren en te plannen;
- e) bij te dragen tot de vaststelling en in voorkomend geval de uitvoering van alle nuttige maatregelen om de industriële en technologische basis van de defensiesector te versterken en de efficiëntie van de militaire uitgaven te verbeteren.

2. Het Bureau staat open voor alle lidstaten die daaraan wensen deel te nemen. De Raad stelt met gekwalificeerde meerderheid een Europees besluit vast waarin het statuut, de zetel en de voorschriften voor de werking van het Bureau zijn vastgelegd. Daarin moet rekening worden gehouden met de mate van daadwerkelijke deelname aan de activiteiten van het Bureau. Binnen het Bureau worden specifieke groepen lidstaten gevormd die gezamenlijke projecten uitvoeren. Het Bureau vervult zijn taken zover nodig in overleg met de Commissie.

Artikel III-208 (voorheen artikel 20)

1. De lidstaten die voldoen aan criteria inzake grote militaire vermogens en die op dit gebied verdere verbintenissen willen aangaan met het oog op de meest veeleisende missies, en waarvan de lijst staat in Protocol X bij de Grondwet, stellen onderling een gestructureerde samenwerking in de zin van [artikel I-40, lid 6] in. Datzelfde protocol vermeldt de door die lidstaten overeengekomen criteria en verbintenissen inzake militaire vermogens.

2. Indien een lidstaat in een later stadium aan deze samenwerking wenst deel te nemen door de daaruit voortvloeiende verplichtingen te onderschrijven, stelt hij de Europese Raad van zijn voorname in kennis. De Raad beraadslaagt over het verzoek van de betrokken lidstaat, maar alleen de vertegenwoordigers van de lidstaten die aan de gestructureerde samenwerking deelnemen, nemen aan de stemming deel.

3. Wanneer de Raad de Europese besluiten over het voorwerp van de samenwerking vaststelt, wordt aan de beraadslagingen en de vaststelling van de Europese besluiten uitsluitend deelgenomen door de vertegenwoordigers van de lidstaten die aan de gestructureerde samenwerking deelnemen. De minister van Buitenlandse Zaken is bij de beraadslagingen aanwezig. De vertegenwoordigers van de overige lidstaten worden door de minister van Buitenlandse Zaken naar behoren en regelmatig van de ontwikkeling van de samenwerking op de hoogte gebracht.

4. De Raad kan de lidstaten die aan deze samenwerking deelnemen, de uitvoering, in het kader van de Unie, van een missie in de zin van [artikel III-205 (voorheen artikel 17)] van deze titel toevertrouwen.

Artikel III-209 (voorheen artikel 21)

1. De nauwere samenwerking op het gebied van wederzijdse defensie zoals voorzien in [artikel I-40, lid 7] staat open voor alle lidstaten van de Unie. Een lijst van deelnemende staten is opgenomen in een verklaring bij de Grondwet. Indien een lidstaat in een later stadium aan deze samenwerking wenst deel te nemen door de daaruit voortvloeiende verplichtingen te onderschrijven, stelt hij de Europese Raad daarvan in kennis en onderschrijft hij de verklaring bij de Grondwet.
2. Een lidstaat die het voorwerp is van een gewapende aanval op zijn grondgebied, brengt de overige deelnemende staten op de hoogte van de situatie en kan hun om hulp en bijstand verzoeken. De deelnemende staten komen op ministerieel niveau bijeen en worden bijgestaan door hun vertegenwoordiger in het Politiek en Veiligheidscomité en het Militair Comité.
3. De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties wordt terstond op de hoogte gebracht van elke gewapende aanval en de naar aanleiding daarvan getroffen maatregelen.
4. Deze bepalingen laten, voor de betrokken staten, de rechten en verplichtingen op grond van het Noord-Atlantisch Verdrag onverlet.

AFDELING 3

FINANCIËLE BEPALINGEN

Artikel III-210 (voorheen artikel 22)

1. De administratieve uitgaven die voor de instellingen voortvloeien uit de bepalingen van dit hoofdstuk komen ten laste van de begroting van de Unie.
2. De beleidsuitgaven die voortvloeien uit de uitvoering van die bepalingen komen eveneens ten laste van de begroting van de Unie, behalve wanneer het beleidsuitgaven betreft die voortvloeien uit operaties die gevolgen hebben op militair of defensiegebied en gevallen waarin de Raad met eenparigheid van stemmen anders besluit.

In de gevallen waarin de uitgaven niet ten laste komen van de begroting van de Unie, komen zij ten laste van de lidstaten volgens de bruto nationaal product-verdeelsleutel, tenzij de Raad met eenparigheid van stemmen anders besluit. Lidstaten wier vertegenwoordiger in de Raad een formele verklaring krachtens [artikel III-196 (voorheen artikel 9, lid 1, tweede alinea,)] heeft afgelegd, zijn niet verplicht bij te dragen in de financiering van uitgaven die voortvloeien uit operaties die gevolgen hebben op militair of defensiegebied.

3. Bij Europees besluit van de Raad worden de specifieke procedures vastgesteld om de snelle toegankelijkheid te waarborgen van de in de begroting van de Unie opgevoerde kredieten voor de dringende financiering van initiatieven in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, met name de voorbereidingen van de in [artikel I-40, lid 1] bedoelde missies.

De activiteiten ter voorbereiding van de in artikel I-40, lid 1, bedoelde missies die niet ten laste komen van de begroting van de Unie, worden gefinancierd door een startfonds, gevormd door bijdragen van de lidstaten.

De Raad stelt op voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken met gekwalificeerde meerderheid van stemmen Europese besluiten vast, houdende:

- a) de voorschriften voor de instelling en financiering van het fonds, met name de aan het fonds toegekende financiële middelen en de wijze van afroepen van de bijdragen;
- b) de voorschriften voor het beheer van het fonds;
- c) de voorschriften voor de financiële controle.

Wanneer de Raad een missie in de zin van [artikel I-40, lid 1,] overweegt, die niet ten laste kan komen van de begroting van de Unie, machtigt hij de minister van Buitenlandse Zaken om dit fonds te gebruiken. De minister van Buitenlandse Zaken brengt aan de Raad verslag uit over de uitvoering van dit mandaat.

HOOFDSTUK III

GEMEENSCHAPPELIJKE HANDELSPOLITIEK

Artikel III-211 (voorheen artikel 23)

Door samen een douane-unie op te richten beogen de lidstaten een bijdrage, in overeenstemming met het gemeenschappelijk belang, te leveren tot een harmonische ontwikkeling van de wereldhandel, tot de geleidelijke afschaffing van de beperkingen voor het internationale handelsverkeer en voor buitenlandse directe investeringen, en tot de verlaging van de tarief- en andere barrières.

Artikel III-212 (voorheen artikel 24)

1. De gemeenschappelijke handelspolitiek wordt gegrond op eenvormige beginselen, met name wat betreft de tariefwijzigingen, het sluiten van tarief- en handelsakkoorden betreffende handel in goederen en diensten, en de handelsaspecten van intellectuele eigendom, de directe buitenlandse investeringen, het eenvormig maken van liberalisatiemaatregelen, de uitvoerpolitiek alsmede de handelspolitieke beschermingsmaatregelen, waaronder de te nemen maatregelen in geval van dumping en subsidies. De gemeenschappelijke handelspolitiek wordt gevoerd in het kader van de beginselen en doelstellingen van het externe optreden van de Unie, zoals genoemd in artikel 1 van deze titel.

2. Bij Europese wet of kaderwet worden de maatregelen vastgesteld die nodig zijn voor de uitvoering van de gemeenschappelijke handelspolitiek.

3. Indien moet worden onderhandeld over akkoorden met een of meer staten of internationale organisaties, zijn de desbetreffende bepalingen van [artikel III-222 (voorheen artikel 33)] van deze titel van toepassing. De Commissie doet aanbevelingen aan de Raad, die haar machtigt de vereiste onderhandelingen te openen. De Raad en de Commissie zien erop toe dat die akkoorden verenigbaar zijn met het interne beleid en de interne voorschriften van de Unie.

De Commissie voert de onderhandelingen in overleg met een speciaal comité, door de Raad aangewezen om haar daarin bij te staan, en binnen het raam van de richtsnoeren welke de Raad haar kan verstrekken. De Commissie brengt regelmatig verslag uit aan het speciaal comité en het Europees Parlement over de stand van de onderhandelingen.

4. Ter zake van de onderhandelingen over en de sluiting van een akkoord op het gebied van handel in diensten die gepaard gaat met verplaatsing van personen en betrekking heeft op handelsaspecten van de intellectuele eigendom, besluit de Raad met eenparigheid van stemmen indien dat akkoord bepalingen bevat waarvoor interne voorschriften met eenparigheid van stemmen moeten worden vastgesteld.

5. De uitoefening van de bij dit artikel verleende bevoegdheden op het gebied van de handelspolitiek laat de afbakening van de bevoegdheden tussen de Unie en de lidstaten onverlet en leidt niet tot harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten voorzover de Grondwet een dergelijke harmonisatie uitsluit.

HOOFDSTUK IV
SAMENWERKING MET DERDE LANDEN
EN HUMANITAIRE HULP

AFDELING 1

ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Artikel III-213 (voorheen artikel 25)

1. Het beleid van de Unie op het gebied van ontwikkelingssamenwerking wordt gevoerd in het kader van de beginselen en doelstellingen van het externe optreden van de Unie, zoals genoemd in [artikel III-188 (voorheen artikel 1)] van deze titel. Het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid van de Unie en dat van de lidstaten versterken elkaar en vullen elkaar aan.

Hoofddoel van het beleid van de Unie op dit gebied is de terugdringing en op termijn de uitroeiing van armoede. De Unie houdt bij de uitvoering van beleid dat gevolgen kan hebben voor de ontwikkelingslanden rekening met de doelstellingen van de ontwikkelingssamenwerking.

2. De Unie en de lidstaten houden zich aan de verbintenissen en de doelstellingen die zij in het kader van de Verenigde Naties en andere bevoegde internationale organisaties hebben onderschreven.

Artikel III-214 (voorheen artikel 26)

1. Bij Europese wet of kaderwet worden de maatregelen vastgesteld die nodig zijn voor de uitvoering van het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid en die betrekking kunnen hebben op meerjarenprogramma's voor samenwerking met ontwikkelingslanden of op thematische programma's.

2. De Unie kan met derde landen en bevoegde internationale organisaties alle overeenkomsten sluiten die dienstig zijn voor de verwezenlijking van de in [artikel III-188 (voorheen artikel 1)] van deze titel genoemde doelstellingen. De onderhandelingen over en de sluiting van die overeenkomsten geschieden overeenkomstig [artikel III-222 (voorheen artikel 33)] van deze titel.

De eerste alinea doet geen afbreuk aan de bevoegdheid van de lidstaten om in internationale fora te onderhandelen en internationale overeenkomsten te sluiten.

3. De Europese Investeringsbank draagt, onder de in haar statuten vastgestelde voorwaarden, bij tot de uitvoering van de in lid 1 bedoelde maatregelen.

Artikel III-215 (voorheen artikel 27)

1. De Unie en de lidstaten coördineren hun ontwikkelingssamenwerkingsbeleid en plegen overleg over hun hulpprogramma's, ook in internationale organisaties en tijdens internationale conferenties, teneinde de complementariteit en de doeltreffendheid van hun optreden te bevorderen. Zij kunnen gezamenlijk optreden. De lidstaten dragen zo nodig bij tot de uitvoering van hulpprogramma's van de Unie.
2. De Commissie kan alle dienstige initiatieven nemen om de in lid 1 bedoelde coördinatie te bevorderen.
3. In het kader van hun onderscheiden bevoegdheden werken de Unie en de lidstaten samen met derde landen en met de bevoegde internationale organisaties.

AFDELING 2

ECONOMISCHE, FINANCIËLE EN TECHNISCHE SAMENWERKING MET DERDE LANDEN

Artikel III-216 (voorheen artikel 28)

1. Onverminderd de andere bepalingen van dit verdrag, met name de [artikelen III-213 tot en met III-215 (voorheen artikelen 25 tot en met 27)] van deze titel over de ontwikkelingssamenwerking, onderneemt de Unie in het kader van haar bevoegdheden activiteiten voor economische, financiële en technische samenwerking, met name financiële bijstand daaronder begrepen, met derde landen die geen ontwikkelingsland zijn. Deze activiteiten zijn coherent met het ontwikkelingsbeleid van de Unie. De activiteiten van de Unie en die van de lidstaten zijn wederzijds versterkend en complementair. Zij vinden plaats in het kader van de beginselen en doelstellingen van het externe optreden van de Unie, zoals genoemd in [artikel III-188 (voorheen artikel 1)] van deze titel.
2. De maatregelen ter uitvoering van lid 1 worden bij Europese wet of kaderwet vastgesteld.
3. In het kader van hun onderscheiden bevoegdheden werken de Unie en de lidstaten samen met derde landen en met de bevoegde internationale organisaties. De samenwerking van de Unie kan nader worden geregeld in overeenkomsten tussen de Unie en de betrokken derde partijen, waarover onderhandeld wordt en die gesloten worden overeenkomstig [artikel III-222 (voorheen artikel 33)] van deze titel. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen over associatieovereenkomsten in de zin van [artikel III-222 (voorheen artikel 32 bis, lid 2)] van deze titel en over de overeenkomsten die gesloten moeten worden met de kandidaat-lidstaten van de Unie. De eerste alinea doet geen afbreuk aan de bevoegdheid van de lidstaten om in internationale fora te onderhandelen en internationale overeenkomsten te sluiten.

Artikel III-217 (voorheen artikel 29)

Wanneer de situatie in een derde land dringende financiële hulp van de Unie vereist, stelt de Raad op voorstel van de Commissie de nodige Europese besluiten vast.

AFDELING 3

HUMANITAIRE HULP

Artikel III-218 (voorheen artikel 30)

1. Het optreden van de Unie op het gebied van humanitaire hulp vindt plaats in het kader van de beginselen en doelstellingen van het externe optreden van de Unie, zoals genoemd in [artikel III-188 (voorheen artikel 1)] van deze titel. Dat optreden strekt tot specifieke bijstand, hulpverlening en bescherming ten behoeve van de bevolkingen van derde landen die het slachtoffer zijn van door de natuur of de mens veroorzaakte rampen, om de uit die situaties voortvloeiende humanitaire noden te lenigen. De activiteiten van de Unie en die van de lidstaten zijn wederzijds versterkend en complementair.
 2. Humanitaire hulp wordt verleend overeenkomstig de beginselen van het internationaal humanitair recht, met name de beginselen van onpartijdigheid en non-discriminatie.
 3. Bij Europese wet of kaderwet worden de nodige maatregelen vastgesteld die het kader voor de uitvoering van de humanitaire hulpverlening van de Unie bepalen.
 4. De Unie kan met derde landen en de bevoegde internationale organisaties alle internationale overeenkomsten sluiten die dienstig zijn voor de verwezenlijking van de in [artikel III-188 (voorheen artikel 1)] genoemde doelstellingen. De onderhandelingen over en de sluiting van die overeenkomsten geschieden overeenkomstig [artikel III-222 (voorheen artikel 33)] van deze titel.
- De eerste alinea doet geen afbreuk aan de bevoegdheid van de lidstaten om in internationale fora te onderhandelen en internationale overeenkomsten te sluiten.
5. Er wordt een Europees vrijwilligerskorps voor humanitaire hulp opgericht teneinde een kader tot stand te brengen voor gemeenschappelijke bijdragen van Europese jongeren aan humanitaire acties van de Unie. Het statuut en de voorschriften voor de werking van het korps worden bij Europese wet vastgesteld.
 6. De Commissie kan alle dienstige initiatieven nemen om de coördinatie tussen het optreden van de Unie en het optreden van de lidstaten te coördineren teneinde de doeltreffendheid en de complementariteit van de humanitaire hulpmiddelen van de Unie en van de lidstaten te versterken.
 7. De Unie ziet erop toe dat haar humanitaire hulpverlening gecoördineerd wordt en coherent is met die van internationale organisaties en instanties, met name die welke deel uitmaken van het systeem van de Verenigde Naties.

HOOFDSTUK V

BEPERKENDE MAATREGELEN

Artikel III-219 (voorheen artikel 31)

1. Indien een Europees besluit betreffende een standpunt of een optreden van de Unie dat volgens de bepalingen betreffende het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van hoofdstuk 2 van deze titel is vastgesteld, voorziet in de onderbreking of de gehele of gedeeltelijke beperking van de economische en financiële betrekkingen met een of meer derde landen, neemt de Raad op gezamenlijk voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken en de Commissie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen de nodige maatregelen. Hij stelt het Europees Parlement daarvan in kennis.

2. De Raad kan op de in lid 1 genoemde gebieden volgens dezelfde procedure beperkende maatregelen vaststellen jegens natuurlijke of rechtspersonen, groepen of andere dan staatsentiteiten.

HOOFDSTUK VI

INTERNATIONALE AKKOORDEN

Artikel III-220 (voorheen artikel 32)

1. De Unie kan akkoorden met een of meer derde staten of internationale organisaties sluiten wanneer de Grondwet daarin voorziet of wanneer het sluiten van een akkoord nodig is om een van de in de Grondwet bepaalde doelstellingen in het kader van het beleid van de Unie te verwezenlijken, wanneer daarin bij een bindende rechtshandeling van de Unie is voorzien of wanneer zulks van invloed is op een intern besluit van de Unie.
2. De door de Unie gesloten akkoorden zijn verbindend voor de instellingen van de Unie en voor de lidstaten.

Artikel III-221 (voorheen artikel 32 bis)

1. De Unie kan met een of meer derde staten of internationale organisaties associatieovereenkomsten sluiten. Bij deze overeenkomsten wordt met een of meer derde staten of internationale organisaties een associatie ingesteld die wordt gekenmerkt door wederkerige rechten en verplichtingen, gemeenschappelijke optredens en bijzondere procedures.

Artikel III-222 (voorheen artikel 33)

1. Onverminderd de bijzondere bepalingen van [artikel III-212 (voorheen artikel 24)] wordt bij het onderhandelen over en het sluiten van akkoorden tussen de Unie en derde staten of internationale organisaties de volgende procedure gevolgd.
2. De Raad verleent de machtiging voor het openen van de onderhandelingen, stelt onderhandelingsrichtsnoeren vast en sluit de akkoorden.
3. De Commissie of, indien het akkoord uitsluitend dan wel hoofdzakelijk betrekking heeft op het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie doet aanbevelingen aan de Raad, die machtiging verleent tot het openen van de onderhandelingen.
4. In het kader van het machtigingsbesluit voor de onderhandelingen wijst de Raad, naar gelang van de inhoud van het toekomstige akkoord, de onderhandelaar of het hoofd van het onderhandelings-team van de Unie aan.
5. De Raad kan de onderhandelaar onderhandelingsrichtsnoeren geven en hij kan een bijzonder comité aanwijzen in overleg waarmee de onderhandelingen moeten worden gevoerd.
6. De Raad neemt op voorstel van de onderhandelaar een besluit over de ondertekening en, in voorkomend geval, de voorlopige toepassing vóór de inwerkingtreding.

7. De Raad sluit het akkoord op voorstel van de onderhandelaar. Tenzij het akkoord uitsluitend betrekking heeft op het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, sluit de Raad het akkoord na raadpleging van het Europees Parlement. Het Parlement brengt advies uit binnen de termijn die de Raad naar gelang van de urgentie kan vaststellen. Indien er binnen die termijn geen advies is uitgebracht, kan de Raad besluiten. Met betrekking tot associatieovereenkomsten, de toetreding van de Unie tot het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, akkoorden die een specifiek institutioneel kader in het leven roepen door het instellen van samenwerkingsprocedures, akkoorden die aanzienlijke gevolgen hebben voor de begroting van de Unie en akkoorden die betrekking hebben op gebieden waarop de wetgevingsprocedure van toepassing is, is de goedkeuring van het Europees Parlement vereist. In dringende gevallen kunnen de Raad en het Europees Parlement een termijn overeenkomen voor het geven van de goedkeuring.

8. Bij de sluiting van een akkoord kan de Raad, in afwijking van de voorgaande bepalingen, de onderhandelaar machtigen om de wijzigingen die krachtens het akkoord volgens een vereenvoudigde procedure of door een bij het akkoord opgericht orgaan worden aangenomen, namens de Unie goed te keuren; de Raad kan aan deze machtiging bijzondere voorwaarden verbinden.

9. Tijdens de gehele procedure besluit de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen. Hij besluit evenwel met eenparigheid van stemmen wanneer het akkoord betrekking heeft op een gebied waarvoor eenparigheid vereist is wat de aanneming van een handeling van de Unie betreft, alsmede ter zake van associatieovereenkomsten en de toetreding van de Unie tot het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

10. De Raad besluit op voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie of van de Commissie tot opschorting van de toepassing van een akkoord en bepaalt de standpunten die namens de Unie worden ingenomen in een krachtens een akkoord opgericht lichaam, dat besluiten met rechtsgevolgen dient te nemen, besluiten tot aanvulling of wijziging van het institutionele kader van het akkoord uitgezonderd.

11. Het Europees Parlement wordt in elke fase van de procedure onverwijld en ten volle op de hoogte gebracht.

12. Een lidstaat, het Europees Parlement, de Raad of de Commissie kan het advies inwinnen van het Hof van Justitie over de verenigbaarheid van een beoogd akkoord met de bepalingen van de Grondwet. Indien het Hof van Justitie afwijzend adviseert, kan het beoogde akkoord niet in werking treden, behoudens in geval van herziening van de Grondwet volgens de procedure van [artikel IV-6].

Artikel III-223 (voorheen artikel 34)

1. In afwijking van [artikel III-222 (voorheen artikel 33)] kan de Raad met eenparigheid van stemmen op aanbeveling van de Europese Centrale Bank of van de Commissie en na raadpleging van de Europese Centrale Bank teneinde een consensus te bereiken die verenigbaar is met de doelstelling van prijsstabiliteit, en na raadpleging van het Europees Parlement, volgens de procedure van lid 3 voor de aldaar omschreven regelingen, formele overeenkomsten sluiten over een stelsel van wisselkoersen van de euro ten opzichte van aan de Unie externe valuta's. De Raad kan, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op aanbeveling van de Europese Centrale Bank of van de Commissie en na raadpleging van de Europese Centrale Bank teneinde een consensus te bereiken die verenigbaar is met de doelstelling van prijsstabiliteit, de euro-spilkoersen binnen het wisselkoersstelsel invoeren, wijzigen of afschaffen. De voorzitter van de Raad stelt het Europees Parlement in kennis van de invoering, wijziging of afschaffing van de euro-spilkoers.

2. Indien het wisselkoersstelsel een lacune vertoont ten opzichte van één of meer aan de Unie externe valuta's in de zin van lid 1, kan de Raad op aanbeveling van de Commissie en na raadpleging van de Europese Centrale Bank, of op aanbeveling van de Europese Centrale Bank, algemene oriëntaties voor het wisselkoersbeleid ten opzichte van deze valuta's vaststellen. Deze algemene oriëntaties laten het hoofddoel van het Europees Stelsel van Centrale Banken, zijnde het handhaven van de prijsstabiliteit, onverlet.

3. In afwijking van [artikel III-222 (voorheen artikel 33)] treft de Raad, wanneer de Unie onderhandelingen met één of meer staten of internationale organisaties moet voeren over aangelegenheden betreffende het monetaire of wisselkoersstelsel, op aanbeveling van de Commissie en na raadpleging van de Europese Centrale Bank, regelingen voor de onderhandelingen over en de sluiting van dergelijke overeenkomsten. Deze regelingen verzekeren dat de Unie één standpunt inneemt. De Commissie wordt ten volle bij de onderhandelingen betrokken.

4. Onverminderd de bevoegdheden en de overeenkomsten van de Unie op het gebied van de Economische en Monetaire Unie, mogen de lidstaten in internationale organen onderhandelingen voeren en internationale overeenkomsten sluiten.

HOOFDSTUK VII

BETREKKINGEN MET INTERNATIONALE ORGANISATIES EN DERDE LANDEN EN DELEGATIES VAN DE UNIE

Artikel III-224 (voorheen artikel 35)

1. De Unie brengt elke dienstige samenwerking tot stand met de Verenigde Naties, de Raad van Europa, de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa en de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling.
2. Zij onderhoudt daarnaast de wenselijk geachte betrekkingen met andere internationale organisaties.
3. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie en de Commissie zijn belast met de uitvoering van het bepaalde in lid 2.

Artikel III-225 (voorheen artikel 36)

1. De delegaties van de Unie in derde landen en bij internationale organisaties vertegenwoordigen de Unie.
2. De delegaties van de Unie werken onder het gezag van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie en in nauwe samenspraak met de missies van de lidstaten.

HOOFDSTUK VIII

TOEPASSING VAN DE SOLIDARITEITSCLAUSULE

Artikel III-226 (voorheen artikel X)

1. De Raad stelt op gezamenlijk voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken en de Commissie een Europees besluit vast tot bepaling van de voorwaarden voor de toepassing van de in [artikel I-42] bedoelde solidariteitsclausule.
2. Wanneer een lidstaat getroffen is door een terroristische aanval, door een natuurramp of een ramp ten gevolge van menselijk optreden, verlenen de andere lidstaten hem op verzoek van zijn politieke autoriteiten bijstand. Daartoe coördineren de lidstaten hun optreden in de Raad.
3. In het kader van dit artikel wordt de Raad bijgestaan door het Politiek en Veiligheidscomité met ondersteuning van de structuren die zijn ontwikkeld in het kader van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid, en door het Comité [artikel III-157 (voorheen artikel 5 JBZ)] welke comités hem in voorkomend geval gezamenlijke adviezen verstrekken.
4. Met het oog op een doeltreffend optreden van de Unie evalueert de Europese Raad regelmatig de dreigingen waarmee de Unie geconfronteerd wordt.

TITEL VI

DE WERKING VAN DE UNIE

HOOFDSTUK I

INSTITUTIONELE BEPALINGEN

AFDELING I

DE INSTELLINGEN

Onderafdeling 1

Het Europees Parlement

(Artikel III-227 (voorheen artikel 190))

1. Het Europees Parlement stelt een ontwerp voor een Europese wet op voor het houden van rechtstreekse algemene verkiezingen van zijn leden volgens een in alle lidstaten eenvormige procedure of volgens beginselen die alle lidstaten gemeen hebben.

De Raad stelt met eenparigheid van stemmen en na de goedkeuring te hebben verkregen van het Europees Parlement, dat met meerderheid van stemmen van zijn leden een besluit neemt, de in de voorgaande alinea genoemde wet vast, waarvan hij de aanneming door de lidstaten overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen aanbeveelt.

2. Het Europees Parlement regelt bij Europese wet, die het op eigen initiatief vaststelt, worden de voorschriften en algemene voorwaarden voor de vervulling van de taken van zijn leden. Het Europees Parlement besluit na raadpleging van de Commissie en met goedkeuring van de Raad. De regels en voorwaarden betreffende de belastingregeling voor leden of voormalige leden behoeven eenparigheid van stemmen in de Raad.

3. Tijdens de gehele zittingsperiode 2004-2009 is het Europees Parlement samengesteld overeenkomstig het Protocol inzake de vertegenwoordiging van de burgers in het Europees Parlement.

Artikel III-228 (voorheen artikel 191)

Overeenkomstig artikel [I-45] van de Grondwet wordt bij Europese wet het statuut van de Europese politieke partijen vastgesteld, en worden in het bijzonder de regels inzake hun financiering vastgesteld.

Artikel III-229 (voorheen artikel 192)

Het Europees Parlement kan met een meerderheid van stemmen van zijn leden de Commissie verzoeken passende voorstellen in te dienen inzake aangelegenheden die naar het oordeel van het Parlement een handeling van de Unie voor de uitvoering van de Grondwet vergen. Ingeval de Commissie geen voorstel indient, deelt zij de redenen daarvoor aan het Europees Parlement mede.

Artikel III-230 (voorheen artikel 193)

In het kader van de vervulling van zijn taken kan het Europees Parlement op verzoek van een vierde van zijn leden een tijdelijke enquêtecommissie instellen om, onverminderd de in de Grondwet aan andere instellingen of organen verleende bevoegdheden, vermeende inbreuken op het recht van de Unie of gevallen van wanbeheer bij de toepassing van het recht van de Unie te onderzoeken, behalve wanneer de beweerde feiten het voorwerp van een gerechtelijke procedure uitmaken en deze procedure nog niet is voltooid.

De tijdelijke enquêtecommissie houdt op te bestaan zodra zij haar verslag heeft ingediend.

Bij Europese wet van het Europees Parlement, die deze op eigen initiatief heeft vastgesteld, worden de nadere bepalingen betreffende de uitoefening van het enquêterecht vastgesteld. Het Europees Parlement besluit na goedkeuring van de Raad en de Commissie.

Artikel III-231 (voorheen artikel 194)

Iedere burger van de Unie, alsmede iedere natuurlijke of rechtspersoon met verblijfplaats of statutaire zetel in een lidstaat heeft het recht om individueel of tezamen met andere burgers of personen een verzoekschrift tot het Europees Parlement te richten betreffende een onderwerp dat tot de werkterreinen van de Unie behoort en dat hem of haar rechtstreeks aangaat.

Artikel III-232 (voorheen artikel 195)

1. Het Europees Parlement benoemt op eigen initiatief de Europese ombudsman. De Europese ombudsman is bevoegd kennis te nemen van klachten van burgers van de Unie of van natuurlijke of rechtspersonen met verblijfplaats of statutaire zetel in een lidstaat over gevallen van wanbeheer bij het optreden van de instellingen of organen van de Unie, met uitzondering van het Hof van Justitie bij de uitoefening van hun gerechtelijke taak.

Overeenkomstig zijn opdracht verricht de Europese ombudsman het door hem gerechtvaardigd geachte onderzoek op eigen initiatief dan wel op basis van klachten welke hem rechtstreeks of via een lid van het Europees Parlement zijn voorgelegd, behalve wanneer de beweerde feiten het voorwerp van een gerechtelijke procedure uitmaken of hebben uitgemaakt. Indien de Europese ombudsman een geval van wanbeheer heeft vastgesteld, legt hij de zaak voor aan de betrokken instelling, die over een termijn van drie maanden beschikt om hem haar standpunt mede te delen. De Europese ombudsman doet vervolgens een verslag aan het Europees Parlement en aan de betrokken instelling toekomen. De persoon die de klacht heeft ingediend wordt op de hoogte gebracht van het resultaat van dit onderzoek.

De Europese ombudsman legt elk jaar aan het Europees Parlement een verslag voor met het resultaat van zijn onderzoeken.

2. Na elke verkiezing voor het Europees Parlement wordt de Europese ombudsman voor de zittingsduur van deze Instelling benoemd. Hij is herbenoembaar.

Op verzoek van het Europees Parlement kan de Europese ombudsman door het Hof van Justitie van zijn ambt ontheven worden verklaard, indien hij niet meer aan de eisen voor de uitoefening van zijn ambt voldoet of op ernstige wijze is tekortgeschoten.

3. De Europese ombudsman oefent zijn ambt volkomen onafhankelijk uit. Bij de vervulling van zijn taken vraagt noch aanvaardt hij instructies van enig lichaam. Gedurende zijn ambtsperiode mag de Europese ombudsman geen andere beroepswerkzaamheden, al dan niet tegen beloning, verrichten.

4. Bij een Europese wet van het Europees Parlement, die deze op eigen initiatief heeft vastgesteld, wordt het statuut van de ombudsman en de algemene voorwaarden voor de uitoefening van het ambt van Europees ombudsman vastgesteld. Het Europees Parlement besluit na advies van de Commissie en na goedkeuring van de Raad.

Artikel III-233 (voorheen artikel 196)

Het Europees Parlement houdt jaarlijks een zitting. Het komt van rechtswege de tweede dinsdag van maart bijeen.

Het Europees Parlement kan in buitengewone vergaderperiode bijeenkomen op verzoek van de meerderheid van zijn leden, van de Raad, of van de Commissie.

Artikel III-234 (voorheen artikel 197)

De leden van de Commissie kunnen alle vergaderingen van het Europees Parlement bijwonen en worden op hun verzoek in naam van de Commissie gehoord.

De Commissie antwoordt mondeling of schriftelijk op de haar door het Europees Parlement of door de leden daarvan gestelde vragen.

De Raad wordt door het Europees Parlement gehoord volgens de bepalingen, welke hij in zijn reglement van orde vaststelt.

Artikel III-235 (voorheen artikel 198)

Voorzover in de Grondwet niet anders is bepaald, besluit het Europees Parlement met een meerderheid der uitgebrachte stemmen. Het reglement van orde bepaalt het quorum.

Artikel III-236 (voorheen artikel 199)

Het Europees Parlement neemt zijn reglement van orde aan bij meerderheid van stemmen van zijn leden.

De handelingen van het Europees Parlement worden overeenkomstig de bepalingen van het reglement van orde bekendgemaakt.

Artikel III-237 (voorheen artikel 200)

Het Europees Parlement beraadslaagt in openbare zitting over het algemene jaarverslag, dat hem door de Commissie wordt voorgelegd.

Artikel III-238 (voorheen artikel 201)

Wanneer aan het Europese Parlement een motie van afkeuring betreffende het beleid van de Commissie wordt voorgelegd, kan het Europees Parlement zich over deze motie niet eerder uitspreken dan ten minste drie dagen nadat de motie is ingediend en slechts bij openbare stemming.

Indien de motie van afkeuring is aangenomen met een meerderheid van tweederde der uitgebrachte stemmen en tevens bij meerderheid van de leden van het Europees Parlement, moeten de leden van de Commissie gezamenlijk aftreden. Zij blijven de lopende zaken behartigen tot in hun vervanging is voorzien overeenkomstig [artikel III-245]. In dat geval verstrijkt de ambtsperiode van de te hunner vervanging benoemde leden van de Commissie op de datum waarop de ambtstermijn van de gezamenlijk tot aftreden gedwongen leden zou zijn verstreken.

Onderafdeling 2

De Europese Raad

Artikel III-239 (nieuw)

Ieder lid van de Raad kan slechts door één ander lid worden gemachtigd om namens hem te stemmen. Onthouding van stemming door aanwezige of vertegenwoordigde leden vormt geen beletsel voor het aannemen der besluiten van de Raad waarvoor eenparigheid van stemmen is vereist.

De Europese Raad stelt met gewone meerderheid zelf zijn procedurevoorschriften vast.

De voorzitter van het Parlement kan door de Europese Raad worden uitgenodigd aldaar te worden gehoord.

De Europese Raad wordt bijgestaan door het in [artikel III-242 (voorheen artikel 207)] vermelde secretariaat.

Onderafdeling 3

De Raad

Artikel III-240 (voorheen artikelen 203 en 204)

1. De Raad wordt door zijn voorzitter, op diens initiatief, of op initiatief van een van zijn leden of van de Commissie in vergadering bijeengeroepen.
2. De Europese Raad neemt met eenparigheid van stemmen een besluit tot vaststelling van de regels betreffende het toerbeurtsysteem voor de uitoefening van het voorzitterschap van de Raadsformaties.

Artikel III-241 (voorheen artikelen 205 en 206)

Ieder lid van de Raad kan slechts door één ander lid worden gemachtigd om namens hem te stemmen.

Voor de besluiten van de Raad waarvoor een gewone meerderheid is vereist, besluit de Raad met een meerderheid van zijn leden.

Onthouding van stemming door aanwezige of vertegenwoordigde leden vormt geen beletsel voor het aannemen der besluiten van de Raad waarvoor eenparigheid van stemmen is vereist.

Artikel III-242 (voorheen artikel 207)

1. Een comité, bestaande uit de permanente vertegenwoordigers van de lidstaten, heeft tot taak de werkzaamheden van de Raad voor te bereiden en de door de Raad verstrekte opdrachten uit te voeren. Het comité kan in de in het reglement van orde van de Raad genoemde gevallen procedure-besluiten nemen.
2. De Raad wordt bijgestaan door een secretariaat-generaal onder leiding van een secretaris-generaal.

De Raad beslist met gewone meerderheid van stemmen over de organisatie van het secretariaat-generaal.

3. De Raad besluit met gewone meerderheid van stemmen over procedurekwesties en stelt met gewone meerderheid van stemmen zijn reglement van orde vast.

Artikel III-243 (voorheen artikel 208)

De Raad kan met gewone meerderheid van stemmen besluiten de Commissie te verzoeken, alle studies die hij wenselijk acht ter verwezenlijking van de gemeenschappelijke doelstellingen te verrichten en hem alle terzake dienende voorstellen te doen. Indien de Commissie geen voorstellen doet, stelt zij de Raad in kennis van de redenen daarvan.

Artikel III-244 (voorheen artikel 209)

De Raad stelt, eigener beweging en met gewone meerderheid, bij Europees besluit het statuut van de door de Grondwet ingestelde comités vast. Hij besluit na overleg met de Commissie.

Onderafdeling 4

De Commissie

Artikel III-245 (voorheen artikel 213, lid 1, en voorheen artikel 214)

De Europese commissarissen en de commissarissen zonder stemrecht worden voor een periode van vijf jaar benoemd, behoudens, in voorkomend geval, artikel III-238. Alleen zij die de nationaliteit van een van de lidstaten bezitten, kunnen Europees commissaris of commissaris zijn.

Artikel III-246 (voorheen artikel 213, lid 2)

De Europese commissarissen en de commissarissen onthouden zich van iedere handeling welke onverenigbaar is met het karakter van hun ambt. Iedere lidstaat verbindt zich ertoe, dit beginsel te eerbiedigen en niet te trachten de Europese commissarissen en de commissarissen te beïnvloeden bij de uitvoering van hun taak.

De Europese commissarissen en de commissarissen mogen gedurende hun ambtstermijn geen andere beroepswerkzaamheden, al dan niet tegen beloning, verrichten. Bij hun ambtsaanvaarding verbinden zij zich plechtig ertoe, gedurende hun ambtstermijn en na afloop daarvan de uit hun taak voortvloeiende verplichtingen na te komen, en in het bijzonder eerlijkheid en kiesheid te betrachten in het aanvaarden van bepaalde functies of voordelen na afloop van hun ambtstermijn. Indien deze verplichtingen niet worden nagekomen, kan de Raad, bij gewone meerderheid van stemmen, of de Commissie zich wenden tot het Hof van Justitie, dat, naargelang van het geval, ontslag ambtshalve volgens artikel [III-248 (26)] of verval van het recht op pensioen of van andere, daarvoor in de plaats tredende voordelen kan uitspreken.

Artikel III-247 (voorheen artikel 215)

1. Behalve door regelmatige vervanging of door overlijden eindigt de ambtsvervulling van een Europees commissaris of van een commissaris door vrijwillig ontslag of ontslag ambtshalve. Een Europees commissaris of een commissaris dient zijn ontslag in indien de voorzitter hem daarom verzoekt.

2. In geval van vrijwillig ontslag, ontslag ambtshalve of overlijden, wordt de Europees commissaris of de commissaris voor de verdere duur van zijn ambtstermijn vervangen door een nieuwe Europees commissaris of commissaris die door de voorzitter van de Commissie wordt benoemd volgens dezelfde procedures.

3. In geval van vrijwillig ontslag, ontslag ambtshalve of overlijden, wordt de voorzitter voor de verdere duur van zijn ambtstermijn vervangen. De procedure van artikel I-26, lid 1, is van toepassing op de vervanging van de voorzitter.

4. In geval van ontslag van alle Europese commissarissen en commissarissen, blijven zij in functie totdat in hun vervanging is voorzien, voor de verdere duur van hun ambtstermijn, overeenkomstig de procedures van de artikelen I-25 en I-26.

Artikel III-248 (voorheen artikel 216)

Op verzoek van de Raad, die besluit bij gewone meerderheid van stemmen, of van het college kan een Europees commissaris of commissaris die niet meer aan de eisen voor de uitoefening van zijn ambt voldoet of op ernstige wijze is tekortgeschoten, door het Hof van Justitie van zijn ambt ontheven worden verklaard.

Artikel III-249 (voorheen artikel 217)

De taken van de Commissie worden door de voorzitter gestructureerd en over de leden van de Commissie verdeeld, behoudens artikel I-26, lid 3. De voorzitter kan de taakverdeling tijdens de ambtstermijn wijzigen. Europese commissarissen en commissarissen oefenen de hun door de voorzitter toegewezen taak uit onder diens gezag.

Artikel III-250 (nieuw)

Artikel III-251 (voorheen artikel 218)

Het college stelt zijn reglement van orde vast teneinde zijn eigen werkzaamheden en die van zijn diensten te regelen. Het college zorgt voor de bekendmaking van het reglement.

Artikel III-252 (voorheen artikel 219)

De besluiten van het college worden genomen bij meerderheid van stemmen van zijn leden. In het reglement van orde wordt het quorum bepaald.

Artikel III-253 (voorheen artikel 212)

De Commissie publiceert jaarlijks, ten minste een maand vóór de opening van de zitting van het Europees Parlement, een algemeen verslag over de activiteiten van de Unie.

Onderafdeling 5

Het Hof van Justitie

Artikel III-254 (voorheen artikel 221)

Het Europees Hof van Justitie houdt zitting in kamers, als grote kamer of in voltallige zitting, overeenkomstig de regels die daartoe in het statuut van het Europees Hof van Justitie zijn vastgesteld.

Artikel III-255 (voorheen artikel 222)

Het Europees Hof van Justitie wordt bijgestaan door acht advocaten-generaal. Indien het Europees Hof van Justitie zulks verzoekt, kan de Raad met eenparigheid van stemmen het aantal advocaten-generaal verhogen.

De advocaat-generaal heeft tot taak, in het openbaar en in volkomen onpartijdigheid en onafhankelijkheid met redenen omklede conclusies te nemen aangaande zaken waarin zulks overeenkomstig het statuut van het Europees Hof van Justitie vereist is.

Artikel III-256 (voorheen artikel 223)

De rechters en de advocaten-generaal van het Europees Hof van Justitie, gekozen uit personen die alle waarborgen voor onafhankelijkheid bieden en aan alle gestelde eisen voldoen om in hun onderscheiden landen de hoogste rechterlijke ambten te bekleden, of die bekend staan als kundige rechtsgeleerden, worden in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de lidstaten benoemd, na raadpleging van het Comité van [artikel III-258 (voorheen artikel 224 bis)].

Om de drie jaar vindt, op de wijze die in het statuut van het Europees Hof van Justitie is bepaald, een gedeeltelijke vervanging van de rechters en de advocaten-generaal plaats.

De rechters kiezen uit hun midden voor drie jaar de president van het Europees Hof van Justitie. Hij is herbenoembaar.

Het Europees Hof van Justitie stelt zijn reglement voor de procesvoering vast. De Raad keurt dit reglement goed.

Artikel III-257 (voorheen artikel 224)

Het aantal rechters van de Rechtbank wordt vastgesteld bij het statuut van het Hof van Justitie. Het statuut kan bepalen dat de Rechtbank wordt bijgestaan door advocaten-generaal.

De leden van de Rechtbank worden gekozen uit personen die alle waarborgen voor onafhankelijkheid bieden en bekwaam zijn hoge rechtelijke ambten te bekleden. Zij worden in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de lidstaten voor zes jaar benoemd, na raadpleging van het Comité van [artikel III-258 (voorheen artikel 224 bis)]. Om de drie jaar vindt een gedeeltelijke vervanging van de Rechtbank plaats. De aftredende leden zijn herbenoembaar.

De rechters kiezen uit hun midden voor drie jaar de president van de Rechtbank. Hij is herbenoembaar.

De Rechtbank stelt in overeenstemming met het Europees Hof van Justitie zijn reglement voor de procesvoering vast. De Raad keurt dit reglement goed.

Tenzij in het statuut van het Europees Hof van Justitie anders is bepaald, zijn de bepalingen van de grondwet betreffende het Europees Hof van Justitie op de Rechtbank van toepassing.

Artikel III-258 (voorheen artikel 224 bis)

Er wordt een comité opgericht dat de lidstaten van advies dient over de geschiktheid van de kandidaten voor de uitoefening van de ambten van rechter en advocaat-generaal van het Europees Hof van Justitie en van de Rechtbank, voorafgaand aan het besluit van de regeringen van de lidstaten overeenkomstig de [artikelen III-256 en III-257 (voorheen artikelen 223 en 224)].

Het comité bestaat uit zeven voormalige leden van het Europees Hof van Justitie en van de Rechtbank, personen die de hoogste nationale rechterlijke ambten bekleden en personen die bekend staan als kundige rechtsgeleerden, waarvan er één wordt voorgesteld door het Europees Parlement. De Raad benoemt de leden van dit comité en bepaalt de werkwijze ervan krachtens een Europees besluit dat op voorstel van de president van het Europees Hof van Justitie wordt vastgesteld.

Artikel III-259 (voorheen artikel 225)

1. De Rechtbank is bevoegd in eerste aanleg kennis te nemen van de in de [artikelen III-266, III-269, III-272, III-273 en III-275 (voorheen artikelen 230, 232, 235, 236 en 238)] bedoelde beroepen, met uitzondering van die waarvoor een gespecialiseerde rechtbank bevoegd is en die welke overeenkomstig het statuut aan het Europees Hof van Justitie zijn voorbehouden. Het statuut kan bepalen dat de Rechtbank bevoegd is voor andere categorieën van beroepen.

Tegen de beslissingen die de Rechtbank op grond van dit lid geeft, kan bij het Europees Hof van Justitie een tot rechtsvragen beperkte hogere voorziening worden ingesteld, op de wijze en binnen de grenzen die in het statuut worden bepaald.

2. De Rechtbank is bevoegd kennis te nemen van de beroepen die worden ingesteld tegen de beslissingen van de krachtens [artikel III-260 (voorheen artikel 225 A)] ingestelde gespecialiseerde rechtbanken.

De beslissingen die de Rechtbank op grond van dit lid geeft, kunnen op de wijze en binnen de grenzen die in het statuut worden bepaald, bij uitzondering door het Europees Hof van Justitie worden heroverwogen, indien er een ernstig gevaar bestaat dat de eenheid of de samenhang van het recht van de Unie wordt aangetast.

3. De Rechtbank is bevoegd kennis te nemen van prejudiciële vragen die worden voorgelegd krachtens [artikel III-271 (voorheen artikel 234)] en beperkt blijven tot specifieke, in het statuut bepaalde aangelegenheden.

Wanneer de Rechtbank van oordeel is dat in een zaak een principiële beslissing moet worden genomen die van invloed kan zijn op de eenheid of de samenhang van het recht van de Unie, kan hij de zaak naar het Europees Hof van Justitie verwijzen voor een uitspraak.

De beslissingen die de Rechtbank over prejudiciële vragen geeft, kunnen op de wijze en binnen de grenzen die in het statuut worden bepaald, bij uitzondering door het Europees Hof van Justitie worden heroverwogen, indien er een ernstig gevaar bestaat dat de eenheid of de samenhang van het recht van de Unie wordt aangetast.

Artikel III-260 (voorheen artikel 225 A)

1. Bij Europese wet kunnen gespecialiseerde rechtbanken worden ingesteld die worden toegevoegd aan de Rechtbank, en die in eerste aanleg kennis nemen van bepaalde categorieën van beroepen in specifieke aangelegenheden. De Europese wet wordt vastgesteld hetzij op voorstel van de Commissie na raadpleging van het Hof van Justitie, hetzij op verzoek van het Hof van Justitie na raadpleging van de Commissie.

2. In de Europese wet tot instelling van een gespecialiseerde rechtbank worden de regels voor de samenstelling van de rechtbanken vastgesteld en wordt de reikwijdte van de aan deze rechtbanken verleende bevoegdheden bepaald.

3. Tegen de beslissingen van de gespecialiseerde rechtbanken kan bij de Rechtbank een tot rechtsvragen beperkte hogere voorziening worden ingesteld of, wanneer de Europese wet tot instelling van de gespecialiseerde rechtbank daarin voorziet, een beroep dat ook op feitelijke vragen betrekking heeft.

4. De leden van de gespecialiseerde rechtbanken worden gekozen uit personen die alle waarborgen voor onafhankelijkheid bieden en bekwaam zijn rechterlijke ambten te bekleden. Zij worden door de Raad met eenparigheid van stemmen benoemd.

5. De gespecialiseerde rechtbanken stellen in overeenstemming met het Hof van Justitie hun reglement voor de procesvoering vast. Zij beslissen nadat de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen zijn goedkeuring heeft verleend.

6. Tenzij in de Europese wet tot instelling van een gespecialiseerde rechtbank anders is bepaald, zijn de bepalingen van de Grondwet betreffende het Hof van Justitie en de bepalingen van het statuut van het Hof van Justitie van toepassing op de gespecialiseerde rechtbanken.

Artikel III-261 (voorheen artikel 226)

Indien de Commissie van oordeel is dat een lidstaat één van de krachtens de Grondwet op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen, brengt zij dienaangaande een met redenen omkleed advies uit, na deze staat in de gelegenheid te hebben gesteld zijn opmerkingen te maken.

Indien de betrokken staat dit advies niet binnen de door de Commissie gestelde termijn opvolgt, kan de Commissie de zaak aanhangig maken bij het Europees Hof van Justitie.

Artikel III-262 (voorheen artikel 227)

Ieder van de lidstaten kan zich wenden tot het Europees Hof van Justitie, indien hij van mening is dat een andere lidstaat een van de krachtens de Grondwet op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen.

Voordat een lidstaat tegen een andere lidstaat een klacht indient op grond van een beweerde schending van de verplichtingen welke krachtens de Grondwet op deze laatste rusten, legt hij deze klacht voor aan de Commissie.

De Commissie brengt een met redenen omkleed advies uit nadat aan de betrokken staten de gelegenheid is gegeven over en weer schriftelijk en mondeling opmerkingen te maken.

Indien de Commissie binnen drie maanden na indiening van de klacht geen advies heeft uitgebracht, kan de klacht desalniettemin bij het Europees Hof van Justitie worden ingediend.

Artikel III-263 (voorheen artikel 228)

1. Indien het Europees Hof van Justitie vaststelt dat een lidstaat een der krachtens de Grondwet op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen, is deze staat gehouden de maatregelen te nemen welke nodig zijn ter uitvoering van het arrest van het Europees Hof van Justitie.

2. Indien de Commissie van oordeel is dat de betrokken lidstaat deze maatregelen niet heeft genomen, kan zij, nadat zij deze staat de mogelijkheid heeft geboden zijn opmerkingen in te dienen, de zaak voor het Europees Hof van Justitie brengen. Zij vermeldt het bedrag van de door de betrokken lidstaat te betalen forfaitaire som of dwangsom die zij in de gegeven omstandigheden passend acht.

Indien het Europees Hof van Justitie vaststelt dat de betrokken lidstaat zijn arrest niet is nagekomen, kan het aan deze staat de betaling van een forfaitaire som of een dwangsom opleggen.

Deze procedure geldt onverminderd het bepaalde in [artikel III-262 (voorheen artikel 227)].

3. Wanneer de Commissie bij het Europees Hof van Justitie beroep instelt op grond van [artikel III-261 (voorheen artikel 226)] omdat zij van mening is dat de betrokken lidstaat zijn verplichting tot mededeling van maatregelen ter omzetting van een kaderwet niet is nagekomen, kan de Commissie, zo zij dit nodig acht, het Europees Hof van Justitie in hetzelfde beroepsschrift verzoeken de betaling van een forfaitaire som of een dwangsom op te leggen ingeval het Hof vaststelt dat een verplichting niet is nagekomen. Indien het Europees Hof van Justitie aan het verzoek van de Commissie voldoet, wordt de betrokken betaling verricht binnen de door het Europees Hof van Justitie in zijn arrest gestelde termijn.

Artikel III-264 (voorheen artikel 229)

De Europese wetten, de Europese kaderwetten alsmede de krachtens de Grondwet vastgestelde wetten en verordeningen van de Raad kunnen aan het Hof van Justitie volledige rechtsmacht verlenen wat betreft de sancties die erin zijn opgenomen.

Artikel III-265 (voorheen artikel 229 A)

Onverminderd de overige bepalingen van de Grondwet wordt bij een Europese wet aan het Hof van Justitie, in een in die wet te bepalen mate, de bevoegdheid verleend uitspraak te doen in geschillen die verband houden met de toepassing van krachtens de Grondwet vastgestelde handelingen waarbij intellectuele-eigendomsrechten worden ingesteld.

Artikel III-266 (voorheen artikel 230)

1. Het Hof van Justitie gaat de wettigheid na van de Europese wetten en de Europese kaderwetten, van de handelingen van de Raad, de Commissie en de ECB, voorzover het geen aanbevelingen of adviezen betreft, en van de handelingen van het Europees Parlement die beogen rechtsgevolgen ten aanzien van derden te hebben. Het Hof van Justitie gaat ook de wettigheid na van de handelingen van de bureaus en de organen van de Unie die rechtsgevolgen ten aanzien van derden hebben.
2. Te dien einde is het Hof bevoegd uitspraak te doen inzake elk door een lidstaat, het Europees Parlement, de Raad of de Commissie ingesteld beroep wegens onbevoegdheid, schending van wezenlijke vormvoorschriften, schending van de Grondwet of van enige uitvoeringsregeling daarvan, dan wel wegens misbruik van bevoegdheid.
3. Het Europees Hof van Justitie is onder dezelfde voorwaarden bevoegd uitspraak te doen inzake elk door de Rekenkamer, de Europese Centrale Bank of het Comité van de Regio's ingesteld beroep dat op de vrijwaring van hun prerogatieven is gericht.
4. Iedere natuurlijke of rechtspersoon kan onder dezelfde voorwaarden beroep instellen tegen handelingen die tot hem gericht zijn of die hem rechtstreeks en individueel raken, alsmede tegen regelgevende handelingen die hem rechtstreeks raken, maar die geen uitvoeringsmaatregelen bevatten.
5. De handelingen tot oprichting van organen en bureaus van de Unie kunnen voorzien in specifieke voorwaarden inzake de beroepen die worden ingesteld door natuurlijke of rechtspersonen tegen de handelingen van deze organen of bureaus die beogen rechtsgevolgen te hebben.
6. Het in dit artikel bedoelde beroep moet worden ingesteld binnen twee maanden, te rekenen, naargelang het geval, vanaf de dag van bekendmaking van de handeling, vanaf de dag van kennisgeving aan de verzoeker of, bij gebreke daarvan, vanaf de dag waarop de verzoeker van de handeling kennis heeft gekregen.

Artikel III-267 (voorheen artikel 230 bis)

De lidstaat ten aanzien waarvan krachtens artikel I-58 een constatering is gedaan door de Europese Raad of de Raad, kan zich alleen wegens schending van de procedurele bepalingen van dat artikel tot het Hof van Justitie richten. Het Hof besluit binnen een maand na de datum van die constatering.

Artikel III-268 (voorheen artikel 231)

Indien het beroep gegrond is, wordt de betwiste handeling door het Hof van Justitie nietig verklaard.

Het Hof van Justitie wijst evenwel, zo het dit nodig oordeelt, die gevolgen van de vernietigde handeling aan, welke als gehandhaafd moeten worden beschouwd.

Artikel III-269 (voorheen artikel 232)

Indien het Europees Parlement, de Raad of de Commissie, in strijd met de Grondwet, nalaten een besluit te nemen, kunnen de lidstaten en de overige instellingen van de Unie zich wenden tot het Hof van Justitie om deze schending te doen vaststellen. Deze bepaling is onder dezelfde voorwaarden van toepassing op de bureaus en organen van de Unie die nalaten een besluit te nemen.

Dit beroep is slechts ontvankelijk indien de betrokken instelling, het betrokken bureau of het betrokken orgaan vooraf tot handelen is uitgenodigd. Indien deze instelling, dit bureau of dit orgaan na twee maanden, te rekenen vanaf de uitnodiging, zijn of haar standpunt nog niet heeft bepaald, kan het beroep worden ingesteld binnen een nieuwe termijn van twee maanden.

Iedere natuurlijke of rechtspersoon kan onder de in de voorgaande alinea's vastgestelde voorwaarden bij het Hof van Justitie zijn bezwaren indienen tegen het feit dat een der instellingen, bureaus of organen van de Unie heeft nagelaten tot hem een andere handeling te richten dan een aanbeveling of een advies.

Artikel III-270 (voorheen artikel 233)

De instelling of de instellingen, het bureau of het orgaan waarvan de handeling nietig is verklaard of waarvan de nalatigheid strijdig met de Grondwet is verklaard, is respectievelijk zijn gehouden de maatregelen te nemen welke nodig zijn ter uitvoering van het arrest van het Hof van Justitie.

Deze verplichting geldt onverminderd die welke kan voortvloeien uit de toepassing van [artikel III-333 (voorheen artikel 288), tweede alinea].

Artikel III-271 (voorheen artikel 234)

Het Hof van Justitie is bevoegd, bij wijze van prejudiciële beslissing, uitspraak te doen

- a) over de uitlegging van de Grondwet,
- b) over de geldigheid en de uitlegging van de handelingen van de instellingen van de Unie.

Indien een vraag te dien aanzien wordt opgeworpen voor een rechterlijke instantie van een der lidstaten, kan deze instantie, indien zij een beslissing op dit punt noodzakelijk acht voor het wijzen van haar vonnis, het Europees Hof van Justitie verzoeken over deze vraag een uitspraak te doen.

Indien een vraag te dien aanzien wordt opgeworpen in een zaak aanhangig bij een nationale rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep, is deze instantie gehouden zich tot het Europees Hof van Justitie te wenden.

Indien een dergelijke vraag wordt opgeworpen in een bij een nationale rechterlijke instantie aanhangige zaak betreffende een gedetineerde persoon, doet het Europees Hof van Justitie zo spoedig mogelijk uitspraak.

Artikel III-272 (voorheen artikel 235)

Het Hof van Justitie is bevoegd kennis te nemen van geschillen over de vergoeding van [artikel III-333 (voorheen artikel 288), tweede alinea] bedoelde schade.

Artikel III-273 (voorheen artikel 236)

Het Hof van Justitie is bevoegd uitspraak te doen in elk geschil tussen de Unie en haar personeelsleden, binnen de grenzen en onder de voorwaarden vastgesteld in het statuut of voortvloeiende uit de regeling welke op hen toepasselijk is.

Artikel III-274 (voorheen artikel 237)

Het Europees Hof van Justitie is bevoegd, binnen de hierna aangegeven grenzen, kennis te nemen van de geschillen betreffende:

- a) de uitvoering van de verplichtingen der lidstaten voortvloeiende uit de statuten van de Europese Investeringsbank. De Raad van bewind van de Bank beschikt dienaangaande over de bevoegdheden welke bij [artikel III-261 (voorheen artikel 226)] aan de Commissie zijn toegekend;
- b) de besluiten van de Raad van gouverneurs van de Europese Investeringsbank. Elke lidstaat, de Commissie en de Raad van bewind van de Bank kunnen onder de voorwaarden gesteld in [artikel III-266 (voorheen artikel 230)] beroep instellen tegen deze besluiten;

- c) de besluiten van de Raad van bewind van de Europese Investeringsbank. Beroep tegen deze besluiten kan onder de voorwaarden van [artikel III-266 (voorheen artikel 230)] slechts worden ingesteld door de lidstaten of de Commissie, en alleen in geval van schending van de vormvoorschriften bedoeld in artikel 21, leden 2, 5, 6 en 7, van de statuten van de Bank;
- d) de uitvoering van de verplichtingen van de nationale centrale banken voortvloeiende uit deze Grondwet en uit de statuten van het Europees Stelsel van centrale banken. De Raad van de Europese Centrale Bank beschikt dienaangaande ten aanzien van de nationale centrale banken over de bevoegdheden welke bij [artikel III-261 (voorheen artikel 226)] aan de Commissie zijn toegekend ten aanzien van de lidstaten. Indien het Hof van Justitie vaststelt dat een nationale centrale bank een van de krachtens deze Grondwet op haar rustende verplichtingen niet is nagekomen, is deze bank gehouden die voorzieningen te treffen welke nodig zijn ter uitvoering van het arrest van het Hof van Justitie.

Artikel III-275 (voorheen artikel 238)

Het Europees Hof van Justitie is bevoegd uitspraak te doen krachtens een arbitragebeding vervat in een door of namens de Unie gesloten publiekrechtelijke of privaatrechtelijke overeenkomst.

Artikel III-276 (voorheen artikel 239)

Het Europees Hof van Justitie is bevoegd uitspraak te doen in elk geschil tussen lidstaten dat met de materie van deze Grondwet verband houdt, indien dit geschil hem krachtens een compromis wordt voorgelegd.

Artikel III-277 (voorheen artikel 240)

Behoudens de bevoegdheden die bij deze Grondwet aan het Hof van Justitie worden verleend, zijn de geschillen waarin de Unie partij is, niet uit dien hoofde onttrokken aan de bevoegdheid van de nationale rechterlijke instanties.

Artikel III-278 (voorheen artikel 240 bis)

Het Hof van Justitie is niet bevoegd ten aanzien van de [artikelen I-39 en I-40] en van de bepalingen van [hoofdstuk II van titel V van deel III] betreffende het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid.

Artikel III-279 (voorheen artikel 240 ter)

Bij de uitoefening van zijn bevoegdheden betreffende de bepalingen in de [afdelingen 3 en 4 van hoofdstuk IV van titel III] betreffende de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid is het Hof van Justitie niet bevoegd de geldigheid of de evenredigheid na te gaan van operaties van de politie of van andere instanties van een lidstaat belast met wetshandhaving of de uitoefening van de verantwoordelijkheden van de lidstaten ten aanzien van de handhaving van de openbare orde en de bescherming van de binnenlandse veiligheid, indien deze handelingen onder het nationaal recht vallen.

Artikel III-280 (voorheen artikel 292)

De lidstaten verbinden zich een geschil betreffende de uitlegging of de toepassing van de Grondwet niet op andere wijze te doen beslechten dan in deze Grondwet is voorgeschreven.

Artikel III-281 (voorheen artikel 241)

Iedere partij kan, ook al is de in [artikel III-266 (voorheen artikel 230, vijfde alinea)], bedoelde termijn verstreken, naar aanleiding van een geschil waarbij een Europese wet, een wet of een verordening van de Raad, van de Commissie of van de Europese Centrale Bank in het geding is, de in [artikel III-266 (voorheen artikel 230, tweede alinea)], bedoelde middelen aanvoeren om voor het Hof van Justitie de niet-toepasselijkheid van deze handeling in te roepen.

Artikel III-282 (voorheen artikel 242)

Een bij het Europees Hof van Justitie ingesteld beroep heeft geen schorsende werking. Het Hof van Justitie kan echter, indien het van oordeel is dat de omstandigheden zulks vereisen, opschorting van de uitvoering van de bestreden handeling gelasten.

Artikel III-283 (voorheen artikel 243)

Het Hof van Justitie kan in zaken welke bij dit college aanhangig zijn gemaakt, de noodzakelijke voorlopige maatregelen gelasten.

Artikel III-284 (voorheen artikel 244)

De arresten van het Hof van Justitie zijn uitvoerbaar overeenkomstig de bepalingen van [artikel III-303 (voorheen artikel 256)].

Artikel III-285 (voorheen artikel 245)

Het statuut van het Hof van Justitie wordt vastgesteld bij een protocol.

De bepalingen van het statuut kunnen bij wet worden gewijzigd, met uitzondering van titel I en artikel 64. De wet wordt vastgesteld hetzij op verzoek van het Hof van Justitie en na raadpleging van de Commissie, hetzij op verzoek van de Commissie en na raadpleging van het Hof van Justitie.

Onderafdeling 6
De Rekenkamer

Artikel III-286 (voorheen artikel 248)

1. De Rekenkamer onderzoekt de rekeningen van alle ontvangsten en uitgaven van de Unie. Zij onderzoekt tevens de rekeningen van alle ontvangsten en uitgaven van ieder door de Unie ingesteld orgaan, voorzover de oprichtingshandeling dit onderzoek niet uitsluit.

De Rekenkamer legt het Europees Parlement en de Raad een verklaring voor waarin de betrouwbaarheid van de rekeningen en de regelmatigheid en de wettigheid van de onderliggende verrichtingen worden bevestigd, die in het Publicatieblad van de Europese Unie wordt bekendgemaakt. Aan die verklaring kunnen specifieke beoordelingen worden toegevoegd voor ieder belangrijk werkterrein van de Unie.

2. De Rekenkamer onderzoekt de wettigheid en de regelmatigheid van de ontvangsten en uitgaven en gaat tevens na of een goed financieel beheer werd gevoerd. Hierbij brengt zij in het bijzonder verslag uit over onregelmatigheden.

De controle van de ontvangsten geschiedt aan de hand van de vaststellingen en van de stortingen van ontvangsten aan de Unie.

De controle van de uitgaven geschiedt aan de hand van betalingsverplichtingen en van betalingen.

Deze controles kunnen plaatsvinden vóór de afsluiting van de rekeningen van het betrokken begrotingsjaar.

3. De controle geschiedt aan de hand van stukken, en, zo nodig, ter plaatse bij de overige instellingen, in de gebouwen van alle organen die ontvangsten of uitgaven namens de Unie beheren, en in de lidstaten, inclusief in de gebouwen van alle natuurlijke of rechtspersonen die betalingen uit de begroting ontvangen. De controle in de lidstaten geschiedt in samenwerking met de nationale controle instanties of, indien deze laatste niet over de nodige bevoegdheden beschikken, in samenwerking met de bevoegde nationale diensten. De Rekenkamer en de nationale controle instanties van de lidstaten werken samen in onderling vertrouwen en met behoud van hun onafhankelijkheid. Deze instanties en diensten delen aan de Rekenkamer mee of zij voornemens zijn aan de controle deel te nemen.

De overige instellingen, de instanties die ontvangsten of uitgaven namens de Unie beheren, de natuurlijke of rechtspersonen die betalingen uit de begroting ontvangen en de nationale controle instanties of, indien deze niet over de nodige bevoegdheden beschikken, de bevoegde nationale diensten, zenden de Rekenkamer op verzoek alle bescheiden en inlichtingen toe die nodig zijn voor de vervulling van haar taak.

Ten aanzien van het beheer van de ontvangsten en uitgaven van de Unie door de Europese Investeringsbank wordt het recht van toegang van de Rekenkamer tot informatie waarover de Bank beschikt, door een regeling tussen de Rekenkamer, de Bank en de Commissie bepaald. Bij ontstentenis van een regeling heeft de Rekenkamer desalniettemin toegang tot de informatie die nodig is voor de controle op de door de Bank beheerde ontvangsten en uitgaven van de Unie.

4. De Rekenkamer stelt na afsluiting van elk begrotingsjaar een jaarverslag op. Dit verslag wordt toegezonden aan de overige instellingen en tezamen met de antwoorden van deze instellingen op de opmerkingen van de Rekenkamer in het Publicatieblad van de Europese Unie gepubliceerd.

De Rekenkamer kan voorts te allen tijde met betrekking tot bijzondere vraagstukken opmerkingen maken, met name in de vorm van speciale verslagen, en kan op verzoek van een van de overige instellingen adviezen uitbrengen.

De Rekenkamer neemt haar jaarverslagen, speciale verslagen of adviezen aan met meerderheid van stemmen van haar leden. Zij kan echter uit haar midden kamers vormen voor het aannemen van bepaalde soorten van verslagen of adviezen overeenkomstig haar reglement van orde.

De Rekenkamer staat het Europees Parlement en de Raad bij bij de controle op de uitvoering van de begroting.

De Rekenkamer neemt haar reglement van orde aan. Zij besluit na goedkeuring door de Raad.

Artikel III-287 (voorheen artikel 247)

1. De leden van de Rekenkamer worden gekozen uit personen die in hun eigen land behoren of behoord hebben tot de externe controle-instanties of die voor deze functie bijzonder geschikt zijn. Zij moeten alle waarborgen voor onafhankelijkheid bieden.

2. De leden van de Rekenkamer worden voor zes jaar benoemd. Zij zijn herbenoembaar. De Raad stelt op eigen initiatief een besluit houdende de overeenkomstig de voordrachten van de onderscheiden lidstaten opgestelde lijst van leden vast. Hij besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

De leden van de Rekenkamer kiezen uit hun midden voor drie jaar hun voorzitter. Hij is herkiesbaar.

3. De leden van de Rekenkamer oefenen hun ambt volkomen onafhankelijk uit in het algemeen belang van de Unie.

Bij de vervulling van hun taken vragen noch aanvaarden zij instructies van enige regering of enig lichaam. Zij onthouden zich van iedere handeling welke onverenigbaar is met het karakter van hun ambt.

4. De leden van de Rekenkamer mogen gedurende hun ambtsperiode geen andere beroeps-werkzaamheden, al dan niet tegen beloning, verrichten. Bij hun ambtsaanvaarding verbinden zij zich plechtig om gedurende hun ambtsperiode en na afloop daarvan de uit hun taak voortvloeiende verplichtingen na te komen, in het bijzonder eerlijkheid en kiesheid te betrachten in het aanvaarden van bepaalde functies of voordelen na afloop van die ambtsperiode.

5. Behalve door regelmatige vervanging of door overlijden, eindigt de ambtsvervulling van een lid van de Rekenkamer door vrijwillig ontslag of door ontslag ambtshalve ingevolge een uitspraak van het Hof van Justitie overeenkomstig lid 6.

De betrokkene wordt vervangen voor de verdere duur van zijn ambtstermijn.

Behoudens in geval van ontslag ambtshalve, blijven de leden van de Rekenkamer in functie totdat in hun vervanging is voorzien.

6. De leden van de Rekenkamer kunnen slechts van hun ambt worden ontheven of van hun recht op pensioen of andere daarvoor in de plaats tredende voordelen vervallen worden verklaard, indien het Hof van Justitie, op verzoek van de Rekenkamer, constateert dat zij hebben opgehouden aan de eisen voor de uitoefening van hun ambt of aan de uit hun taak voortvloeiende verplichtingen te voldoen.

AFDELING 2

CONSULTATIEVE ORGANEN VAN DE UNIE

Onderafdeling 1

Het Comité van de Regio's

Artikel III-288 (voorheen artikel 263)

Het aantal leden van het Comité van de Regio's bedraagt ten hoogste 350. De samenstelling van het Comité wordt door de Raad met eenparigheid van stemmen bij Europese wet vastgesteld.

De leden van het Comité en een gelijk aantal plaatsvervangers worden voor vijf jaar benoemd. Zij zijn herbenoembaar. De Raad stelt het Europees besluit houdende de overeenkomstig de voordrachten van de onderscheiden lidstaten opgestelde lijst van leden en plaatsvervangers vast. Bij het verstrijken van het in de eerste alinea bedoelde mandaat uit hoofde waarvan zij zijn voorgedragen, eindigt de ambtstermijn van de leden van het Comité van rechtswege en worden zij voor de verdere duur van de ambtstermijn volgens dezelfde procedure vervangen. Leden van het Comité kunnen niet tegelijkertijd lid zijn van het Europees Parlement.

Artikel III-289 (voorheen artikel 264)

Het Comité van de regio's kiest, voor een periode van tweeënhalf jaar, uit zijn midden zijn voorzitter en zijn bureau.

Het Comité stelt zijn reglement van orde vast.

Het Comité wordt door zijn voorzitter bijeengeroepen op verzoek van het Europees Parlement, van de Raad of van de Commissie. Het kan eveneens op eigen initiatief bijeenkomen.

Artikel III-290 (voorheen artikel 265)

Het Comité van de Regio's wordt door het Europees Parlement, door de Raad of door de Commissie geraadpleegd in de door de Grondwet voorgeschreven gevallen en in alle andere gevallen, in het bijzonder die welke grensoverschrijdende samenwerking betreffen, waarin een van deze instellingen zulks wenselijk oordeelt.

Indien het Europees Parlement, de Raad of de Commissie zulks noodzakelijk achten, stellen zij aan het Comité een termijn voor het uitbrengen van het advies; deze termijn mag niet korter zijn dan een maand, te rekenen vanaf het tijdstip waarop de desbetreffende mededeling aan de voorzitter wordt gericht. Na afloop van de gestelde termijn kan worden gehandeld zonder het advies af te wachten.

Wanneer het Economisch en Sociaal Comité overeenkomstig [artikel III-294 (voorheen artikel 262)] wordt geraadpleegd, wordt het Comité van de regio's door het Europees Parlement, de Raad of de Commissie in kennis gesteld van dat verzoek om advies. Het Comité van de regio's kan, wanneer het van mening is dat er specifieke regionale belangen op het spel staan, hieromtrent advies uitbrengen. Het kan tevens, in de gevallen waarin het zulks dienstig acht, op eigen initiatief een advies uitbrengen.

Het advies van het Comité alsmede een verslag van de besprekingen worden aan het Europees Parlement, aan de Raad en aan de Commissie gezonden.

Onderafdeling 2

Het Economisch en Sociaal Comité

Artikel III-291 (voorheen artikel 258)

Het aantal leden van het Economisch en Sociaal Comité bedraagt ten hoogste 350. De samenstelling van het Comité wordt door de Raad met eenparigheid van stemmen bij Europese wet vastgesteld.

Artikel III-292 (voorheen artikel 259)

De leden van het Comité worden voor vijf jaar benoemd. Zij zijn herbenoembaar. De Raad stelt het Europees besluit houdende de overeenkomstig de voordrachten van de onderscheiden lidstaten opgestelde lijst van leden vast.

De Raad besluit na raadpleging van de Commissie. Hij kan de mening vragen van de Europese organisaties die representatief zijn voor de verschillende economische en sociale sectoren welke belang hebben bij de activiteit van de Unie.

Artikel III-293 (voorheen artikel 260)

Het Comité kiest, voor de periode van tweeënhalf jaar, uit zijn midden zijn voorzitter en zijn bureau.

Het Comité stelt zijn reglement van orde vast.

Het Comité wordt door zijn voorzitter bijeengeroepen op verzoek van het Europees Parlement, van de Raad of van de Commissie. Het kan tevens op eigen initiatief bijeenkomen.

Artikel III-294 (voorheen artikel 262)

Het Comité moet door het Europees Parlement, door de Raad of door de Commissie worden geraadpleegd in de gevallen voorzien in de Grondwet. In alle overige gevallen kan het door deze instellingen worden geraadpleegd. Het Comité kan tevens op eigen initiatief advies uitbrengen.

Indien het Europees Parlement de Raad of de Commissie zulks nodig achten, stellen zij aan het Comité een termijn voor het uitbrengen van advies; deze termijn mag niet korter zijn dan een maand, te rekenen vanaf het tijdstip waarop de desbetreffende mededeling aan de voorzitter wordt gericht. Na afloop van de gestelde termijn kan worden gehandeld zonder het advies af te wachten.

Het advies van het Comité en het advies van de gespecialiseerde afdeling, alsmede een verslag van de besprekingen, worden aan het Europees Parlement, de Raad en de Commissie gezonden.

AFDELING 3

DE EUROPESE INVESTERINGSBANK

Artikel III-295 (voorheen artikel 266)

De Europese Investeringsbank bezit rechtspersoonlijkheid.

De leden van de Europese Investeringsbank zijn de lidstaten.

De statuten van de Europese Investeringsbank zijn opgenomen in een protocol. Bij Europese wet kunnen op verzoek van de Europese Investeringsbank en na raadpleging van de Commissie, of op verzoek van de Commissie en na raadpleging van de Europese Investeringsbank, de artikelen 4, 11 en 12 en artikel 18, lid 5, van de statuten van de Bank worden gewijzigd.

Artikel III-296 (voorheen artikel 267)

De Europese Investeringsbank heeft tot taak, met een beroep op de kapitaalmarkten en op haar eigen middelen bij te dragen tot een evenwichtige en ongestoorde ontwikkeling van de interne markt in het belang van de Unie. Te dien einde vergemakkelijkt zij, door zonder winstoogmerk leningen en waarborgen te verstrekken, de financiering van de volgende projecten in alle sectoren van het economisch leven:

- a) projecten tot ontwikkeling van minder-ontwikkelde gebieden,
- b) projecten tot modernisering of overschakeling van ondernemingen of voor het scheppen van nieuwe bedrijvigheid, voortvloeiende uit de geleidelijke instelling van de interne markt, welke projecten door hun omvang of hun aard niet geheel kunnen worden gefinancierd uit de verschillende middelen welke in ieder van de lidstaten voorhanden zijn,
- c) projecten welke voor verscheidene lidstaten van gemeenschappelijk belang zijn en die door hun omvang of aard niet geheel kunnen worden gefinancierd uit de verschillende middelen welke in ieder van de lidstaten voorhanden zijn.

Bij de vervulling van haar taak vergemakkelijkt de Bank de financiering van investeringsprogramma's in samenhang met bijstandsverlening van de structuurfondsen en van de andere financieringsinstrumenten van de Unie.

AFDELING 4

BEPALINGEN WELKE DE INSTELLINGEN EN ORGANEN VAN DE UNIE GEMEEN HEBBEN

Artikel III-297 (voorheen artikel 250)

1. Wanneer krachtens de Grondwet een handeling van de Raad wordt aangenomen op voorstel van de Commissie, kan de Raad een handeling die van dat voorstel afwijkt slechts met eenparigheid van stemmen aannemen, onder voorbehoud van de artikelen [I-54, III-298 (voorheen 251, leden 4 en 5) en III-306 (voorheen 272)].
2. Zolang de Raad niet heeft besloten, kan de Commissie te allen tijde gedurende de procedures die tot aanneming van een handeling van de Unie leiden, haar voorstel wijzigen.

Artikel III-298 (voorheen artikel 251)

1. Wanneer krachtens de Grondwet de wetten of de kaderwetten volgens de gewone wetgevingsprocedure worden vastgesteld, zijn de onderstaande bepalingen van toepassing.
2. De Commissie dient een voorstel in bij het Europees Parlement en bij de Raad.

Eerste lezing

3. Het Europees Parlement stelt zijn standpunt in eerste lezing vast en deelt het mee aan de Raad.
4. Indien de Raad het standpunt van het Europees Parlement goedkeurt, is de voorgestelde handeling aangenomen.
5. Indien de Raad het standpunt van het Europees Parlement niet goedkeurt, stelt hij zijn standpunt in eerste lezing vast en deelt hij dit mee aan het Europees Parlement.
6. De Raad stelt het Europees Parlement ten volle in kennis van de redenen die hem hebben geleid tot het vaststellen van zijn standpunt in eerste lezing. De Commissie stelt het Europees Parlement ten volle in kennis van haar standpunt.

Tweede lezing

7. Indien het Europees Parlement binnen een termijn van drie maanden na deze mededeling:
 - a) het standpunt van de Raad in eerste lezing goedkeurt of zich niet heeft uitgesproken, wordt de betrokken handeling geacht te zijn aangenomen;
 - b) het standpunt van de Raad in eerste lezing met volstrekte meerderheid van zijn leden verwerpt, wordt de voorgestelde handeling geacht niet te zijn aangenomen;
 - c) met volstrekte meerderheid van zijn leden amendementen op het standpunt van de Raad in eerste lezing voorstelt, wordt de aldus geamendeerde tekst toegezonden aan de Raad en aan de Commissie, die advies over deze amendementen uitbrengt.

8. Indien de Raad binnen een termijn van drie maanden na ontvangst van de amendementen van het Europees Parlement met gekwalificeerde meerderheid van stemmen

- a) al deze amendementen goedkeurt, wordt de betrokken handeling geacht te zijn aangenomen;
- b) niet alle amendementen goedkeurt, roept de voorzitter van de Raad, in overeenstemming met de voorzitter van het Europees Parlement, binnen zes weken het bemiddelingscomité bijeen.

9. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen over de amendementen waarover de Commissie negatief advies heeft uitgebracht.

Bemiddeling

10. Het bemiddelingscomité bestaat uit de leden van de Raad of hun vertegenwoordigers en een gelijk aantal vertegenwoordigers van het Europees Parlement en heeft tot taak binnen een termijn van zes weken nadat het is bijeengeroepen met een gekwalificeerde meerderheid van de leden van de Raad of hun vertegenwoordigers en met een meerderheid van de vertegenwoordigers van het Europees Parlement overeenstemming te bereiken over een gemeenschappelijke ontwerp-tekst op basis van de standpunten van het Parlement en de Raad in tweede lezing.

11. De Commissie neemt aan de werkzaamheden van het bemiddelingscomité deel en neemt alle nodige initiatieven om de standpunten van het Europees Parlement en de Raad nader tot elkaar te brengen.

12. Indien het bemiddelingscomité binnen een termijn van zes weken nadat het is bijeengeroepen, geen gemeenschappelijke ontwerp-tekst goedkeurt, wordt de voorgestelde handeling geacht niet te zijn aangenomen.

Derde lezing

13. Indien het bemiddelingscomité binnen die termijn een gemeenschappelijke ontwerp-tekst goedkeurt, beschikken het Europees Parlement en de Raad over een termijn van zes weken na deze goedkeuring om de betrokken handeling overeenkomstig de gemeenschappelijke ontwerp-tekst aan te nemen, met volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen wat het Europees Parlement betreft, en met gekwalificeerde meerderheid wat de Raad betreft. Wanneer een van de twee instellingen de voorgestelde handeling niet binnen die termijn goedkeurt, wordt zij geacht niet te zijn aangenomen.

14. De in dit artikel vermelde termijnen van drie maanden en zes weken worden, op initiatief van het Europees Parlement of van de Raad, met ten hoogste één maand, respectievelijk twee weken verlengd.

15. Wanneer een wet of een kaderwet in de specifiek bij de Grondwet bepaalde gevallen op voorstel van een groep van lidstaten aan de gewone wetgevingsprocedure wordt onderworpen, zijn de leden 2, 6 in fine en 9 niet van toepassing.

Het Europees Parlement en de Raad zenden de Commissie het voorstel van de groep van lidstaten alsmede hun standpunten in eerste en tweede lezing toe. Het Europees Parlement en de Raad kunnen de Commissie te allen tijde gedurende de procedure om advies verzoeken. De Commissie kan ook op eigen initiatief advies uitbrengen. Indien de Commissie dat nodig acht, kan zij onder de in lid 11 genoemde voorwaarden deelnemen aan de werkzaamheden van het bemiddelingscomité.

Artikel III-299 (nieuw)

Het Europees Parlement, de Raad en de Commissie raadplegen elkaar en bepalen in onderlinge overeenstemming de wijze waarop zij samenwerken. Daartoe kunnen zij, met inachtneming van de Grondwet, interinstitutionele akkoorden sluiten die een dwingend karakter kunnen hebben.

Artikel III-300 (nieuw)

1. Bij de vervulling van hun taken steunen de instellingen, bureaus en organen van de Unie op een open, doeltreffend en onafhankelijk Europees ambtenarenapparaat.
2. Onverminderd artikel [III-329 (voorheen artikel 283)] kan daartoe een Europese wet met de toepasselijke specifieke bepalingen worden vastgesteld.

Artikel III-301 (nieuw)

1. De instellingen, bureaus en organen van de Unie erkennen het belang van de transparantie van hun werkzaamheden en nemen krachtens artikel I-49 in hun reglementen van orde de specifieke bepalingen over de toegang van het publiek tot documenten op. Het Hof van Justitie en de Europese Centrale Bank leven in de uitoefening van hun administratieve functie artikel I-49, lid 3, na.
2. Met betrekking tot de wetgevingsprocedures houden het Europees Parlement en de wetgevende Raad niet alleen openbare zittingen, maar zorgen zij ook voor de publicatie van de desbetreffende stukken.

Artikel III-302 (voorheen artikel 210)

De Raad stelt Europese besluiten vast houdende de wedden, vergoedingen en pensioenen van de voorzitter en de leden van de Commissie, van de president, de rechters, de advocaten-generaal en de griffier van het Hof van Justitie, en van de leden en de griffier van het Gerecht van eerste aanleg, van de voorzitter en de leden van de Rekenkamer en van de leden van het Economisch en Sociaal Comité. De Raad stelt tevens alle vergoedingen vast welke als beloning kunnen gelden.

Artikel III-303 (voorheen artikel 256)

De handelingen van de Raad, de Commissie of de Europese Centrale Bank welke voor natuurlijke of rechtspersonen, met uitzondering van de staten, een geldelijke verplichting inhouden, vormen executoriale titel.

De tenuitvoerlegging geschiedt volgens de bepalingen van burgerlijke rechtsvordering die van kracht zijn in de staat op het grondgebied waarvan zij plaatsvindt. De formule van tenuitvoerlegging wordt, zonder andere controle dan de verificatie van de authenticiteit van de titel, aangebracht door de nationale autoriteit die door de regering van elke lidstaat daartoe wordt aangewezen. Van de aanwijzing stelt zij de Commissie en het Hof van Justitie in kennis.

Nadat de bedoelde formaliteiten op verzoek van de belanghebbende zijn vervuld, kan deze de tenuitvoerlegging volgens de nationale wetgeving voortzetten door zich rechtstreeks te wenden tot de bevoegde instantie.

De tenuitvoerlegging kan niet worden geschorst dan krachtens een beschikking van het Hof van Justitie. Evenwel behoort het toezicht op de regelmatigheid van de wijze van tenuitvoerlegging tot de bevoegdheid van de nationale rechterlijke instanties.

HOOFDSTUK II

FINANCIËLE BEPALINGEN

AFDELING 1

HET MEERJARIG FINANCIËEL KADER

Artikel III-304 (nieuw)

1. Het meerjarig financieel kader wordt vastgesteld voor een periode van ten minste vijf jaar, overeenkomstig artikel [I-54 (voorheen artikel 39 bis)].
2. In het financieel kader worden de jaarlijkse maximumbedragen aan kredieten voor vastleggingen per uitgavencategorie vastgesteld, alsmede het jaarlijkse maximumbedrag van de kredieten voor betalingen. De uitgavencategorieën, die gering in aantal zijn, corresponderen met de grote beleidsdomeinen van de Unie.
3. Het financieel kader omvat alle andere bepalingen die dienstig zijn voor het goede verloop van de jaarlijkse begrotingsprocedure.
4. Indien de Europese wet van de Raad houdende een nieuw financieel kader nog niet is vastgesteld wanneer het voorgaand financieel kader verstrijkt, blijven de maximumbedragen en de overige bepalingen betreffende het laatste jaar van het voorgaand financieel kader van toepassing totdat deze wet is vastgesteld.
5. Tijdens de gehele procedure die leidt tot vaststelling van het meerjarig financieel kader, nemen het Parlement, de Raad en de Commissie alle maatregelen die nodig zijn om de procedure tot een goed einde te brengen.

AFDELING 2

DE JAARLIJKSE BEGROTING VAN DE UNIE

Artikel III-305 [voorheen artikel 272]

Het begrotingsjaar begint op 1 januari en sluit op 31 december.

Artikel III-306 [voorheen artikel 272]

Bij Europese wet wordt de jaarlijkse begroting van de Unie vastgesteld overeenkomstig de volgende bepalingen:

1. Iedere instelling maakt voor 1 juli een raming op van haar uitgaven. De Commissie voegt die ramingen in een ontwerpbegroting samen. Zij voegt daaraan een advies toe, dat afwijkende ramingen mag inhouden.

Dit ontwerp omvat een raming van de uitgaven en een raming van de ontvangsten.

De Commissie kan de ontwerpbegroting in de loop van de procedure wijzigen totdat het in punt 5 bedoelde bemiddelingscomité bijeen wordt geroepen.

2. De Commissie legt de ontwerpbegroting uiterlijk op 1 september van het jaar dat voorafgaat aan het betrokken begrotingsjaar aan het Europees Parlement en aan de Raad voor.

3. De Raad stelt zijn standpunt over de ontwerpbegroting vast en deelt dit standpunt uiterlijk op 1 oktober van het jaar dat voorafgaat aan het betrokken begrotingsjaar aan het Europees Parlement mee. De Raad stelt het Europees Parlement ten volle in kennis van de redenen die hem hebben geleid tot het vaststellen van zijn standpunt.

4. Indien het Europees Parlement binnen een termijn van 40 dagen na deze mededeling:

- a) het standpunt van de Raad goedkeurt of zich niet heeft uitgesproken, wordt de begrotingswet geacht te zijn aangenomen;
- b) met een meerderheid van zijn leden amendementen op het standpunt van de Raad voorstelt, wordt de aldus geamendeerde tekst toegezonden aan de Raad en aan de Commissie. De voorzitter van het Europees Parlement roept in overleg met de voorzitter van de Raad onverwijld het bemiddelingscomité bijeen.

Het bemiddelingscomité komt niet bijeen indien de Raad binnen een termijn van tien dagen aan het Europees Parlement meedeelt dat hij alle amendementen van het Parlement aanvaardt.

5. Het bemiddelingscomité bestaat uit de leden van de Raad of hun vertegenwoordigers en een gelijk aantal vertegenwoordigers van het Europees Parlement en heeft tot taak om, binnen een termijn van eenentwintig dagen nadat het is bijeengeroepen, op basis van de standpunten van het Europees Parlement en van de Raad, met een gekwalificeerde meerderheid van de leden van de Raad of hun vertegenwoordigers en met een meerderheid van de vertegenwoordigers van het Europees Parlement overeenstemming te bereiken over een gemeenschappelijke ontwerptekst.

6. De Commissie neemt deel aan de werkzaamheden van het bemiddelingscomité en neemt alle initiatieven die nodig zijn om de standpunten van het Europees Parlement en de Raad nader tot elkaar te brengen.

7. Indien het bemiddelingscomité binnen een termijn van eenentwintig dagen nadat het is bijeengeroepen, een gemeenschappelijke ontwerptekst goedkeurt, beschikken het Europees Parlement en de Raad na deze goedkeuring ieder over een termijn van veertien dagen om de gemeenschappelijke ontwerptekst aan te nemen, met een meerderheid van de uitgebrachte stemmen wat het Europees Parlement betreft en met gekwalificeerde meerderheid van stemmen wat de Raad betreft.

8. Indien het bemiddelingscomité binnen de termijn van eenentwintig dagen geen gemeenschappelijke ontwerptekst goedkeurt, of indien de Raad de gemeenschappelijke ontwerptekst afwijst, kan het Europees Parlement, binnen een termijn van veertien dagen, met een meerderheid van de stemmen van zijn leden en met drievijfde van het aantal uitgebrachte stemmen zijn amendementen bevestigen. Indien het amendement van het Parlement niet wordt bevestigd, wordt het standpunt van de Raad voor de begrotingspost waarvoor dat amendement is ingediend, geacht te zijn aangenomen.

Indien het Parlement de gemeenschappelijke ontwerptekst met meerderheid van de stemmen van zijn leden en met drievijfde van het aantal uitgebrachte stemmen afwijst, kan het verzoeken dat hem een nieuwe ontwerpbegroting wordt voorgelegd.

9. Wanneer de in dit artikel omschreven procedure is afgesloten, constateert de voorzitter van het Europees Parlement dat de begrotingswet definitief is vastgesteld.

Artikel III-307 [voorheen artikel 273]

1. Indien bij het begin van een begrotingsjaar geen begrotingswet is vastgesteld, kunnen de uitgaven maandelijks worden verricht per hoofdstuk of per andere afdeling, overeenkomstig de bepalingen van de in [artikel III-314 (voorheen artikel 279)] bedoelde Europese wet, zonder dat zij een twaalfde der bij de begrotingswet van het vorige begrotingsjaar opgenomen kredieten mogen overschrijden en zonder dat deze maatregel tot gevolg mag hebben, dat de Commissie meer dan een twaalfde van de kredieten van de voorliggende ontwerpbegroting ter beschikking krijgt.

2. De Raad kan, op voorstel van de Commissie en met inachtneming van de overige in lid 1 gestelde voorwaarden, een Europees besluit vaststellen waarbij uitgaven van meer dan een twaalfde worden toegestaan. De Raad zendt dit besluit onverwijld aan het Europees Parlement.

Dit Europees besluit voorziet op het gebied van de middelen in de nodige maatregelen voor de toepassing van dit artikel.

Het wordt van kracht op de dertigste dag volgende op die van zijn aanneming indien het Europees Parlement binnen die termijn niet met meerderheid van de stemmen van zijn leden besluit die uitgaven te verminderen.

Artikel III-308 [voorheen artikel 271]

Onder de voorwaarden die worden vastgesteld bij de in [artikel III-314 (voorheen artikel 279)] bedoelde Europese wet, kunnen de kredieten welke aan het einde van het begrotingsjaar ongebruikt zijn gebleven, worden overgedragen uitsluitend naar het eerstvolgende begrotingsjaar, voorzover deze kredieten niet betrekking hebben op personeelsuitgaven.

De kredieten worden ingedeeld in hoofdstukken, waarin de uitgaven worden gegroepeerd naar hun aard en bestemming en onderverdeeld overeenkomstig de in [artikel III-314 (voorheen artikel 279)] bedoelde Europese wet.

De uitgaven van het Europees Parlement, van de Raad, van de Commissie en van het Hof van Justitie worden als afzonderlijke afdelingen in de begroting opgenomen, onverminderd een speciale regeling voor bepaalde gemeenschappelijke uitgaven.

AFDELING 3

DE UITVOERING VAN DE BEGROTING EN DE KWIJTING

Artikel III-309 [voorheen artikel 274]

De Commissie voert de begroting uit in samenwerking met de lidstaten, overeenkomstig de in [artikel III-314 (voorheen artikel 279)] bedoelde Europese wet, onder haar eigen verantwoordelijkheid, binnen de grenzen der toegekende kredieten en in overeenstemming met het beginsel van goed financieel beheer. De lidstaten werken met de Commissie samen om te verzekeren dat de toegekende kredieten volgens datzelfde beginsel worden gebruikt.

Bij de in [artikel III-314 (voorheen artikel 279)] bedoelde Europese wet worden de controle- en auditverplichtingen van de lidstaten bij de uitvoering van de begroting en de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheden vastgesteld.

Bij de in [artikel III-314 (voorheen artikel 279)] bedoelde Europese wet worden de verantwoordelijkheden en de nadere bepalingen betreffende de inbreng van iedere instelling bij de uitvoering van haar eigen uitgaven, vastgesteld.

Binnen de begroting kan de Commissie, met inachtneming van de grenzen en de voorwaarden bepaald in de in [artikel III-314 (voorheen artikel 279)] bedoelde Europese wet, kredieten overschrijven hetzij van het ene hoofdstuk naar het andere, hetzij van de ene onderafdeling naar de andere.

Artikel III-310 [voorheen artikel 275]

De Commissie legt elk jaar aan het Europees Parlement en aan de Raad de rekeningen over het afgelopen begrotingsjaar voor welke betrekking hebben op de uitvoering van de begroting. Bovendien doet zij hun een financiële balans van de activa en passiva van de Unie toekomen.

De Commissie dient bij het Europees Parlement en de Raad ook een evaluatieverslag in waarin de bereikte resultaten worden getoetst aan de door het Europees Parlement en de Raad krachtens artikel [artikel III-311 (voorheen artikel 276.3)] verstrekte aanwijzingen.

Artikel III-311 [voorheen artikel 276]

1. Op aanbeveling van de Raad verleent het Europees Parlement aan de Commissie kwijting voor de uitvoering van de begroting. Te dien einde onderzoekt het, na de Raad, de rekeningen, de financiële balans en het evaluatieverslag genoemd in [artikel III-310 (voorheen artikel 275)], het jaarverslag van de Rekenkamer tezamen met de antwoorden van de gecontroleerde instellingen op de opmerkingen van de Rekenkamer, de in [artikel III-286 (voorheen artikel 248, lid 1, tweede alinea)], genoemde verklaring, alsmede de relevante speciale verslagen van de Rekenkamer.

2. Alvorens kwijting te verlenen aan de Commissie of voor enig ander doel in verband met de uitoefening van de bevoegdheden van de Commissie inzake de uitvoering van de begroting, kan het Europees Parlement de Commissie verzoeken verantwoording af te leggen ter zake van de uitvoering van de uitgaven of de werking van de financiële controlestelsels. De Commissie verstrekt het Europees Parlement op verzoek alle nodige inlichtingen.

3. De Commissie stelt alles in het werk om gevolg te geven aan de opmerkingen in de kwijtingsbesluiten en aan andere opmerkingen van het Europees Parlement over de uitvoering van de uitgaven, alsook aan de opmerkingen waarvan de door de Raad aangenomen aanbevelingen tot kwijting vergezeld gaan.

4. Op verzoek van het Europees Parlement of de Raad brengt de Commissie verslag uit over de maatregelen die zijn genomen naar aanleiding van deze opmerkingen, met name over de instructies die zijn gegeven aan de diensten die met de uitvoering van de begroting zijn belast. Deze verslagen worden ook aan de Rekenkamer toegezonden.

AFDELING 4

GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN

Artikel III-312 [voorheen artikel 277]

Het meerjarig financieel kader en de jaarlijkse begroting luiden in euro.

Artikel III-313 [voorheen artikel 278]

De Commissie kan, onder voorbehoud dat zij daarvan de bevoegde instanties der betrokken staten in kennis stelt, de saldi, welke zij in de valuta van een der lidstaten in haar bezit heeft, overmaken in de valuta van een andere lidstaat, voorzover zij gebruikt moeten worden voor de doeleinden die in dit Verdrag zijn aangewezen. De Commissie vermijdt dergelijke overmakingen zoveel mogelijk, indien zij saldi beschikbaar heeft of beschikbaar kan maken in de valuta waaraan zij behoefte heeft.

De Commissie onderhoudt de betrekkingen met elke van de betrokken lidstaten door tussenkomst van de door deze aangewezen autoriteit. Voor de uitvoering van financiële verrichtingen heeft zij toegang tot de centrale bank van de betrokken lidstaat of tot een andere door deze staat gemachtigde financiële instelling.

Artikel III-314 [voorheen artikel 279]

1. De Europese wet

- a) stelt de financiële regels vast waarbij met name de wijze wordt vastgesteld waarop de begroting wordt opgesteld en uitgevoerd, alsmede de wijze waarop rekening en verantwoording wordt gedaan en de rekeningen worden nagezien;
- b) stelt de regels vast en organiseert de controle betreffende de verantwoordelijkheid der financiële controleurs, ordonnateurs en rekenplichtigen.

De Europese wet wordt vastgesteld na raadpleging van de Rekenkamer.

2. Een op voorstel van de Commissie vastgestelde verordening van de Raad stelt de regels en de procedure vast volgens welke de budgettaire ontvangsten waarin het stelsel der eigen middelen van de Unie voorziet, ter beschikking van de Commissie worden gesteld, alsmede de maatregelen welke moeten worden toegepast om, in voorkomend geval, te voorzien in de behoefte aan kasmiddelen. De Raad besluit na advies van het Europees Parlement en de Rekenkamer.

3. De Raad besluit in alle in dit artikel bedoelde gevallen tot 1 januari 2007 met eenparigheid van stemmen.

Artikel III-315 (nieuw)

Het Europees Parlement, de Raad en de Commissie zien erop toe dat de financiële middelen waarmee de Unie haar juridische verplichtingen jegens derden kan voldoen, beschikbaar zijn.

Artikel III-316 (nieuw)

In het kader van de in dit hoofdstuk bedoelde begrotingsprocedures roept de Commissie regelmatig de voorzitters van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie bijeen. De voorzitters nemen alle maatregelen die nodig zijn om het overleg te bevorderen en de standpunten van de instellingen dichter bij elkaar te brengen om de uitvoering van de bepalingen van dit hoofdstuk te vergemakkelijken.

AFDELING 5

FRAUDEBESTRIJDING

Artikel III-317 (voorheen artikel 280)

1. De Unie en de lidstaten bestrijden fraude en alle andere onwettige activiteiten waardoor de financiële belangen van de Unie worden geschaad, met overeenkomstig dit artikel vast te stellen maatregelen. Deze maatregelen moeten afschrikkend werken en in de lidstaten een doeltreffende bescherming bieden.
2. De lidstaten nemen ter bestrijding van fraude waardoor de financiële belangen van de Unie worden geschaad, dezelfde maatregelen als die welke zij treffen ter bestrijding van fraude waardoor hun eigen financiële belangen worden geschaad.
3. Onverminderd de andere bepalingen van de Grondwet coördineren de lidstaten hun optreden om de financiële belangen van de Unie tegen fraude te beschermen. Zij organiseren daartoe samen met de Commissie een nauwe en geregelde samenwerking tussen de bevoegde autoriteiten.
4. Bij de Europese wet of kaderwet worden de nodige maatregelen vastgesteld op het gebied van de preventie en bestrijding van fraude waardoor de financiële belangen van de Unie worden geschaad, om in de lidstaten een doeltreffende en gelijkwaardige bescherming te bieden. De wet wordt vastgesteld na raadpleging van de Rekenkamer.
5. De Commissie brengt in samenwerking met de lidstaten jaarlijks aan het Europees Parlement en de Raad verslag uit over de ter uitvoering van dit artikel vastgestelde maatregelen en bepalingen.

HOOFDSTUK III

NAUWERE SAMENWERKING

Artikel III-318 (voorheen artikel I)

De bepalingen van artikel [I-43] van de Grondwet en van de hierna volgende artikelen [III-319 tot en met III-325] zijn niet van toepassing op de vormen van samenwerking op het gebied van defensie waarin wordt voorzien bij artikel [I-40]. Die samenwerkingsvormen worden specifiek geregeld bij de artikelen [III-206 tot en met III-209 (voorheen artikelen 18 tot en met 21)].

Artikel III-319 (voorheen artikel J)

Bij de voorgenomen nauwere samenwerking worden de Grondwet en het acquis van de Unie in acht genomen.

De voorgenomen nauwere samenwerking mag geen afbreuk doen aan de interne markt, noch aan de economische en sociale samenhang. Zij mag geen belemmering of discriminatie in de handel tussen de lidstaten vormen, en zij mag de mededinging tussen de lidstaten niet verstoren.

Artikel III-320 (voorheen artikel K)

De voorgenomen nauwere samenwerking eerbiedigt de bevoegdheden, rechten en verplichtingen van de lidstaten die er niet aan deelnemen. De niet-deelnemende lidstaten belemmeren niet de uitvoering ervan door de deelnemende lidstaten.

Artikel III-321 (voorheen artikel L)

1. Nauwere samenwerking staat open voor alle lidstaten op het moment waarop zij wordt aangegaan, mits de eventueel in het machtigingsbesluit vastgestelde deelnemingsvoorwaarden worden nageleefd. Deelneming is ook op ieder ander tijdstip mogelijk, mits, afgezien van de bovengenoemde eventuele voorwaarden, de in dit kader reeds vastgestelde handelingen worden nageleefd.

De Commissie en de lidstaten die aan een nauwere samenwerking deelnemen, zien erop toe dat de deelname van zo veel mogelijk lidstaten wordt vergemakkelijkt.

2. De Commissie en in voorkomend geval de minister van Buitenlandse Zaken houden alle leden van de Raad, alsmede het Europees Parlement op de hoogte van de ontwikkeling van de nauwere samenwerking.

Artikel III-322 (voorheen artikel M)

1. De lidstaten die onderling een nauwere samenwerking wensen aan te gaan op een van de gebieden die onder de Grondwet vallen, met uitzondering van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, richten een verzoek tot de Commissie, met opgave van de werkingssfeer en de met de voorgenomen nauwere samenwerking nagestreefde doelstellingen. De Commissie kan bij de Raad een voorstel in die zin kan indienen. Indien de Commissie geen voorstel indient, deelt zij de redenen daarvan mee aan de betrokken lidstaten.

De machtiging om een nauwere samenwerking aan te gaan, wordt verleend bij besluit van de Raad, die op voorstel van de Commissie en na goedkeuring van het Europees Parlement handelt.

2. In het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid richten de lidstaten die onderling een nauwere samenwerking wensen aan te gaan, een verzoek tot de Raad. Het verzoek wordt doorgezonden naar de minister van Buitenlandse Zaken die advies uitbrengt over de samenhang van de nauwere samenwerking met het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van de Unie, alsmede naar de Commissie die advies uitbrengt over met name de samenhang van de voorgenomen nauwere samenwerking met het beleid van de Unie op andere gebieden. Het verzoek wordt ter informatie ook toegezonden aan het Europees Parlement.

De machtiging tot nauwere samenwerking wordt verleend bij besluit van de Raad.

Artikel III-323 (voorheen artikel N)

1. Een lidstaat die aan nauwere samenwerking wil deelnemen, stelt de Raad, de Commissie en, in voorkomend geval, de minister van Buitenlandse Zaken van dit voornemen op de hoogte.

Binnen vier maanden na ontvangst van de kennisgeving bevestigt de Commissie de deelname van de betrokken lidstaat. Zij stelt in voorkomend geval vast dat aan de voorwaarden tot deelname is voldaan en zij stelt de door haar nodig geachte overgangsbepalingen vast voor de toepassing van de reeds in het kader van de nauwere samenwerking vastgestelde handelingen.

Is de Commissie evenwel van mening dat aan de eventuele voorwaarden voor deelname niet is voldaan is, dan geeft zij aanwijzingen omtrent de te nemen maatregelen opdat aan deze voorwaarden wel kan worden voldaan, en stelt zij een termijn vast waarbinnen zij de aanvraag tot deelname opnieuw in overweging zal nemen. Wanneer zij de aanvraag opnieuw in overweging neemt, handelt zij overeenkomstig de voorgaande alinea. Indien de Commissie van oordeel is dat aan de eventuele voorwaarden voor deelname nog steeds niet is voldaan, kan de betrokken lidstaat de kwestie voorleggen aan de Raad die, overeenkomstig artikel [I-43, lid 3,] besluit. De Raad kan ook, op voorstel van de Commissie, de in de vorige alinea bedoelde overgangsbepalingen vaststellen.

2. In het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid bevestigt de Raad de deelname van de betrokken lidstaat, na de minister van Buitenlandse Zaken te hebben geraadpleegd. Hij constateert in voorkomend geval dat aan de voorwaarden tot deelname voldaan is. De Raad kan ook op voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken overgangsbepalingen vaststellen. Is de Raad evenwel van mening dat aan de eventuele voorwaarden voor deelname niet voldaan is, dan geeft hij aanwijzingen omtrent de te nemen maatregelen opdat aan deze voorwaarden wel kan worden voldaan, en stelt hij een termijn vast waarbinnen hij de aanvraag tot deelname opnieuw in overweging zal nemen.

Voor de toepassing van dit lid besluit de Raad overeenkomstig artikel [I-43, lid 3,] van de Grondwet.

Artikel III-324 (voorheen artikel O)

De uitgaven die voortvloeien uit de uitvoering van een nauwere samenwerking, met uitzondering van de administratieve kosten voor de instellingen, komen ten laste van de deelnemende lidstaten, tenzij de Raad, na raadpleging van het Europees Parlement, met eenparigheid van stemmen van al zijn leden anders besluit.

Artikel III-325 (voorheen artikel P)

De Raad en de Commissie zorgen ervoor dat de in het kader van een nauwere samenwerking genomen maatregelen coherent zijn, zowel onderling als met het beleid van de Unie, en werken daartoe samen.

TITEL VII

GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN

Artikel III-326 (voorheen artikel 299)

Gezien de structurele economische en sociale situatie van de Franse overzeese departementen, de Azoren, Madeira en de Canarische Eilanden, die wordt bemoeilijkt door de grote afstand, het insulaire karakter, de kleine oppervlakte, een moeilijk reliëf en klimaat en de economische afhankelijkheid van enkele producten, welke factoren door hun blijvende en cumulatieve karakter de ontwikkeling van deze gebieden ernstig schaden, stelt de Raad, op voorstel van de Commissie, Europese verordeningen en besluiten vast die er met name op gericht zijn de voorwaarden voor de toepassing van de Grondwet, met inbegrip van gemeenschappelijk beleid, op deze gebieden vast te stellen. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.

De in de eerste alinea bedoelde maatregelen hebben met name betrekking op het douane- en handelsbeleid, het fiscaal beleid, vrijhandelszones, het landbouw- en visserijbeleid, voorwaarden voor het aanbod van grondstoffen en essentiële consumptiegoederen, staatssteun en de voorwaarden voor toegang tot de structuurfondsen en tot horizontale programma's van de Unie.

De Raad neemt de in de eerste alinea bedoelde maatregelen aan, rekening houdend met de bijzondere kenmerken en beperkingen van de ultraperifere gebieden en zonder afbreuk te doen aan de integriteit en de samenhang van de rechtsorde van de Unie, met inbegrip van de interne markt en het gemeenschappelijk beleid.

Artikel III-327 (voorheen artikel 295)

De Grondwet laat de regeling van het eigendomsrecht in de lidstaten onverlet.

Artikel III-328 (voorheen artikel 282)

In elk der lidstaten heeft de Unie de ruimste handelingsbevoegdheid welke door de nationale wetgevingen aan rechtspersonen wordt toegekend; zij kan met name roerende en onroerende goederen verkrijgen of vervreemden en in rechte optreden. Te dien einde wordt zij door de Commissie vertegenwoordigd.

Artikel III-329 (voorheen artikel 283)

Het statuut van de ambtenaren van de Unie, alsmede de regeling welke van toepassing is op de andere personeelsleden van de Unie, worden bij wet vastgesteld. Het wordt vastgesteld na raadpleging van de andere betrokken instellingen.

Artikel III-330 (voorheen artikel 284)

Voor de vervulling van de haar opgedragen taken kan de Commissie, binnen de grenzen en onder de voorwaarden door de Raad overeenkomstig de Grondwet vastgesteld, alle gegevens verzamelen en alle noodzakelijke verificaties verrichten.

Artikel III-331 (voorheen artikel 285)

1. Onverminderd artikel 5 van het Protocol betreffende de statuten van het Europees Stelsel van centrale banken en van de Europese Centrale Bank worden de maatregelen voor de opstelling van statistieken, wanneer zulks voor de vervulling van de taken van de Gemeenschap Unie nodig is, vastgesteld bij een wet of een kaderwet.
2. De productie van communautaire statistieken geschiedt op basis van onpartijdigheid, betrouwbaarheid, objectiviteit, wetenschappelijke onafhankelijkheid, kosteneffectiviteit en statistische geheimhouding; het mag geen buitensporige lasten voor de economische actoren met zich mee brengen.

Artikel III-332 (voorheen artikel 287)

De leden van de instellingen van de Unie, de leden van de comités, alsmede de ambtenaren en personeelsleden van de Unie zijn gehouden, zelfs na afloop van hun functie, de inlichtingen die naar hun aard vallen onder de geheimhoudingsplicht en met name de inlichtingen betreffende de ondernemingen en hun handelsbetrekkingen of de bestanddelen van hun kostprijzen, niet openbaar te maken.

Artikel III-333 (voorheen artikel 288)

De contractuele aansprakelijkheid van de Unie wordt beheerst door de wet welke op het betrokken contract van toepassing is.

Inzake de niet-contractuele aansprakelijkheid moet de Unie overeenkomstig de algemene beginselen welke de rechtsstelsels der lidstaten gemeen hebben, de schade vergoeden die door haar instellingen of door haar personeelsleden in de uitoefening van hun functies is veroorzaakt.

De tweede alinea is onder dezelfde voorwaarden van toepassing op de schade die door de Europese Centrale Bank of door haar personeelsleden in de uitoefening van hun functies is veroorzaakt.

De persoonlijke aansprakelijkheid der personeelsleden jegens de Unie wordt geregeld bij de bepalingen welke hun statuut of de op hen toepasselijke regeling vaststellen.

Artikel III-334 (voorheen artikel 289)

De zetel van de instellingen van de Unie wordt in onderlinge overeenstemming door de regeringen der lidstaten vastgesteld.

Artikel III-335 (voorheen artikel 290)

De regeling van het taalgebruik door de instellingen van de Unie wordt, onverminderd het statuut van het Hof van Justitie, bij een met eenparigheid van stemmen door de Raad aangenomen verordening vastgesteld.

Artikel III-336 (voorheen artikel 291)

De Unie geniet, overeenkomstig de bepalingen van het aan dit Verdrag gehechte Protocol van 8 april 1965 betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Gemeenschappen, op het grondgebied van de lidstaten de voorrechten en immuniteiten welke nodig zijn ter vervulling van haar taak. Dit zelfde geldt voor de Europese Centrale Bank en de Europese Investeringsbank.

Artikel III-337 (voorheen artikel 307)

De rechten en verplichtingen voortvloeiende uit overeenkomsten vóór 1 januari 1958 of, voor de toetredende staten, vóór de datum van hun toetreding gesloten tussen een of meer lidstaten enerzijds en een of meer derde staten anderzijds, worden door de bepalingen van deze Grondwet niet aangetaast.

Voorzover deze overeenkomsten niet verenigbaar zijn met de Grondwet maken de betrokken lidstaat of lidstaten gebruik van alle passende middelen om de vastgestelde onverenigbaarheid op te heffen. Indien nodig verlenen de lidstaten elkaar bijstand teneinde dat doel te bereiken en volgen in voorkomende gevallen een gemeenschappelijke gedragslijn.

Bij de toepassing van de overeenkomsten, bedoeld in de eerste alinea, houden de lidstaten rekening met het feit dat de voordelen door elke lidstaat in de Grondwet toegestaan, een wezenlijk bestanddeel uitmaken van de Unie en diensgevolge onverbrekkelijk verbonden zijn met de oprichting van gemeenschappelijke instellingen, met het toekennen van bevoegdheden aan die instellingen en met het verlenen van dezelfde voordelen door de overige lidstaten.

Artikel III-338 (voorheen artikel 296) ¹

1. De Grondwet vormt geen beletsel voor de volgende regels:

- a) geen enkele lidstaat is gehouden inlichtingen te verstrekken waarvan de verbreiding naar zijn mening strijdig zou zijn met de wezenlijke belangen van zijn veiligheid;
- b) elke lidstaat kan de maatregelen nemen die hij noodzakelijk acht voor de bescherming van de wezenlijke belangen van zijn veiligheid en die betrekking hebben op de productie van of de handel in wapenen, munitie en oorlogsmateriaal; die maatregelen mogen de mededingingsverhoudingen op de interne markt niet wijzigen voor producten die niet bestemd zijn voor specifiek militaire doeleinden.

2. De Raad kan met eenparigheid van stemmen op voorstel van de Commissie een Europees besluit vaststellen tot wijziging van de lijst van de producten waarop de bepalingen van lid 1, b), van toepassing zijn, die hij op 15 april 1958 heeft vastgesteld.

¹ Dit artikel zou door de Conventie kunnen worden behandeld in het kader van de vraagstukken over het gemeenschappelijk defensiebeleid.

PROTOCOL HOUDENDE WIJZIGING VAN HET EURATOMVERDRAG

DE HOGE VERDRAGSLUITENDE PARTIJEN,

ERAAN HERINNEREND hoe belangrijk het is dat de rechtsgevolgen van de bepalingen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie ten volle bewaard blijven,

VERLANGEND evenwel om dat verdrag aan te passen aan de nieuwe bepalingen van het verdrag tot instelling van een Grondwet voor Europa, met name op institutioneel en financieel gebied,

Hebben onderstaande bepalingen vastgesteld, die worden gehecht aan het verdrag tot instelling van een Grondwet voor Europa en die het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie als volgt wijzigen:

Artikel 1

Het woord "Gemeenschap" wordt vervangen door "Unie".

Artikel 2

Artikel 3 wordt ingetrokken.

Artikel 3

Het opschrift van titel III "Institutionele bepalingen" wordt vervangen door het opschrift "Institutionele en financiële bepalingen".

Artikel 4

De artikelen 107 tot en met 170 worden vervangen door de volgende tekst:

"Artikel 107.

Onverminderd de specifieke bepalingen van de artikelen 134, 135, 144, 145, 171, 172, 174 en 176, zijn de institutionele en financiële bepalingen (artikelen I - XX tot en met I - ZZ en artikelen III - XX tot en met III - ZZ) en artikel I - 58 van het verdrag tot instelling van een Grondwet voor Europa van toepassing in het kader van het onderhavige verdrag."

Artikel 5

Het opschrift van titel IV "Financiële bepalingen" wordt vervangen door het opschrift "Bijzondere financiële bepalingen".

Artikel 6

De artikelen 173, 173 bis, 175, 177 tot en met 183 bis en 184 worden ingetrokken.

Artikel 7

Artikel 190 wordt vervangen door de volgende tekst:

"De regeling van het taalgebruik door de instellingen van de Unie wordt, onverminderd de bepalingen van het statuut van het Hof van Justitie, door de Raad met eenparigheid van stemmen vastgesteld.".

Artikel 8

Artikel 198 wordt als volgt gewijzigd:

"a) is dit Verdrag niet van toepassing op de Faeröer;".

Artikel 9

Artikel 201 wordt als volgt gewijzigd:

"De Unie brengt met de Organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling een nauwe samenwerking tot stand welke zal plaatsvinden op de wijze die in onderlinge overeenstemming wordt vastgesteld.".

Artikel 10

Artikel 206 wordt als volgt gewijzigd:

"De Unie kan met een of meer staten of internationale organisaties akkoorden sluiten waarbij een associatie wordt ingesteld die wordt gekenmerkt door wederkerige rechten en verplichtingen, gemeenschappelijk optreden en bijzondere procedures.

Die akkoorden worden gesloten door de Raad krachtens een na raadpleging van het Europees Parlement met eenparigheid van stemmen genomen besluit.".

Wanneer die akkoorden tot wijzigingen van dit Verdrag nopen, moeten die wijzigingen vooraf volgens de procedure van artikel N van het Verdrag betreffende de Europese Unie worden aangenomen.

Protocol betreffende de Eurogroep

De hoge verdragsluitende partijen,

Verlangend de voorwaarden voor een sterkere economische groei in Europa te bevorderen en daartoe een steeds nauwere coördinatie van het economisch beleid in de eurozone te ontwikkelen,

Zich ervan bewust dat er bijzondere bepalingen voor een versterkte dialoog tussen de staten van de eurozone moeten worden vastgesteld, in afwachting dat alle lidstaten van de EU tot de eurozone toetreden,

Hebben overeenstemming bereikt over de onderstaande bepalingen, die aan de Grondwet worden gehecht:

Artikel 1

De ministers van de staten van de eurozone vergaderen in informeel verband. De vergaderingen worden, voorzover nodig, gehouden om van gedachten te wisselen over aangelegenheden die verband houden met de specifieke bevoegdheden van de ministers inzake de ene munt. Op deze vergaderingen, die worden voorbereid door de vertegenwoordigers van de ministers van Financiën van de tot de eurozone behorende staten, worden de Commissie en de ECB uitgenodigd.

Artikel 2

Door de ministers van de staten van de eurozone wordt met een meerderheid van de lidstaten van de eurozone, een voorzitter gekozen voor de duur van twee jaar.

DEEL IV

ALGEMENE EN SLOTBEPALINGEN

Artikel IV-1 (voorheen artikel A)
Intrekking van de vorige verdragen.

Op de datum van inwerkingtreding van het verdrag tot instelling van de Grondwet worden ingetrokken, het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap en het Verdrag betreffende de Europese Unie, alsmede de akten en verdragen waarbij deze zijn gewijzigd of aangevuld en die zijn opgenomen in het aan het verdrag tot instelling van de Grondwet gehechte Protocol.

Artikel IV-2 (voorheen artikel B)
Juridische continuïteit ten aanzien van de Europese Gemeenschap en de Europese Unie.

De Europese Unie treedt in de plaats van de Europese Gemeenschappen en de Unie voor alle rechten en verplichtingen daarvan, hetzij intern hetzij uit internationale overeenkomsten voortvloeiende, die vóór de inwerkingtreding van het verdrag tot instelling van de Grondwet ontstaan zijn krachtens eerdere verdragen, protocollen en akten, met inbegrip van alle activa en passiva van de Gemeenschappen en de Unie, alsmede hun archieven.

De bepalingen van de krachtens de in de eerste alinea genoemde verdragen en akten vastgestelde handelingen van de instellingen van de Unie blijven van kracht volgens de voorwaarden van het aan het verdrag tot instelling van de Grondwet gehechte protocol. De jurisprudentie van het Hof van Justitie blijft gelden als bron voor de uitlegging van het recht van de Unie.

Artikel IV-3 (voorheen artikel C)
Territoriaal toepassingsgebied

1. Het verdrag tot instelling van de Grondwet is van toepassing op het Koninkrijk België, het Koninkrijk Denemarken, de Bondsrepubliek Duitsland, de Helleense Republiek, het Koninkrijk Spanje, de Franse Republiek, Ierland, de Italiaanse Republiek, het Groothertogdom Luxemburg, het Koninkrijk der Nederlanden, de Republiek Oostenrijk, de Portugese Republiek, de Republiek Finland, het Koninkrijk Zweden en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland.

2. Krachtens artikel III-326 van deel III is het verdrag tot instelling van de Grondwet van toepassing op de Franse overzeese departementen, de Azoren, Madeira en de Canarische Eilanden.

3. De landen en gebieden overzee waarvan de lijst als [bijlage II aan het VEG] is gehecht, vormen het onderwerp van de bijzondere associatieregeling omschreven in het vierde deel [van het VEG] van het verdrag tot instelling van de Grondwet.

Het verdrag tot instelling van de Grondwet is niet van toepassing op de landen en gebieden overzee die met het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland bijzondere betrekkingen onderhouden, die niet op bovengenoemde lijst voorkomen.

4. Het verdrag tot instelling van de Grondwet is van toepassing op de Europese grondgebieden welke buitenlandse betrekkingen door een lidstaat worden behartigd.

5. Het verdrag tot instelling van de Grondwet is van toepassing op de Åland-eilanden, overeenkomstig Protocol nr. 2 bij de Akte betreffende de toetredingsvoorwaarden van de Republiek Oostenrijk, de Republiek Finland en het Koninkrijk Zweden.

6. In afwijking van de voorgaande leden:

- a) is het verdrag tot instelling van de Grondwet niet van toepassing op de Faeröer;
- b) is het verdrag tot instelling van de Grondwet niet van toepassing op de zones van Cyprus die onder de soevereiniteit van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland vallen;
- c) zijn de bepalingen van het verdrag tot instelling van de Grondwet op de Kanaaleilanden en op het eiland Man slechts van toepassing voorzover noodzakelijk ter verzekering van de toepassing van de regeling die voor deze eilanden is vastgesteld in het op 22 januari 1972 ondertekende Verdrag betreffende de toetreding van nieuwe lidstaten tot de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie.

Artikel IV-4 (voorheen artikel D)
Regionale unies

Het verdrag tot instelling van de Grondwet vormt geen beletsel voor het bestaan en de voltooiing van de regionale unies tussen België en Luxemburg alsmede tussen België, Luxemburg en Nederland, voorzover de doelstellingen van die regionale unies niet bereikt zijn door toepassing van genoemd verdrag.

Artikel IV-5 (voorheen artikel E)
Protocollen

De aan onderhavig verdrag gehechte protocollen maken een integrerend deel daarvan uit.

Artikel IV-6 (voorheen artikel F)
Procedure voor de herziening van het verdrag tot instelling van de Grondwet

1. De regering van elke lidstaat, het Europees Parlement of de Commissie kunnen aan de Raad ontwerpen voorleggen tot herziening van het verdrag tot instelling van de Grondwet. Deze ontwerpen worden ter kennis gebracht van de nationale parlementen van de lidstaten.
2. Indien de Europese Raad, na raadpleging van het Europees Parlement en de Commissie, bij gewone meerderheid ermee instemt dat de voorgestelde wijzigingen worden besproken, roept de voorzitter van de Europese Raad een Conventie bijeen die is samengesteld uit vertegenwoordigers van de nationale parlementen van de lidstaten, de staatshoofden en regeringsleiders van de lidstaten, het Europees Parlement en de Commissie. Ook de Europese Centrale Bank wordt geraadpleegd in geval van institutionele wijzigingen op monetair gebied. De Europese Raad kan bij gewone meerderheid van stemmen besluiten de Conventie niet bijeen te roepen indien de reikwijdte van de wijzigingen bijeenroeping niet rechtvaardigt. In dit laatste geval stelt de Europese Raad het mandaat van de Conferentie van vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten vast.

De Conventie buigt zich over de ontwerpen tot herziening en neemt bij consensus een aanbeveling aan de in lid 3 genoemde Conferentie van vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten aan.

3. De Conferentie van vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten wordt door de voorzitter van de Raad bijeengeroepen, teneinde in onderlinge overeenstemming de in het verdrag tot instelling van de Grondwet aan te brengen wijzigingen vast te stellen.

De wijzigingen treden in werking nadat zij door alle lidstaten overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen zijn bekrachtigd.

4. Indien vier vijfden van de lidstaten het verdrag houdende wijziging van het verdrag tot instelling van de Grondwet twee jaar na de ondertekening ervan hebben bekrachtigd en een of meer lidstaten moeilijkheden bij de bekrachtiging hebben ondervonden, behandelt de Europese Raad de zaak.

Artikel IV-7 (voorheen artikel G)

Aanneming, bekrachtiging en inwerkingtreding van het verdrag tot instelling van de Grondwet

1. Het verdrag tot instelling van de Grondwet zal door de Hoge Verdragsluitende Partijen worden bekrachtigd overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen. De akten van bekrachtiging zullen worden nedergelegd bij de regering van de Italiaanse Republiek.

2. Het verdrag tot instelling van de Grondwet treedt in werking op ..., mits alle akten van bekrachtiging zijn nedergelegd, of bij gebreke daarvan op de eerste dag van de maand die volgt op het nederleggen van de akte van bekrachtiging door de ondertekenende staat die als laatste deze handeling verricht.

Artikel IV-8 (voorheen artikel H)

Duur

Het verdrag tot instelling van de Grondwet wordt voor onbeperkte tijd gesloten.

Artikel IV-9 (voorheen artikel I)

Talen ¹

Dit verdrag, opgesteld in één exemplaar, in de Deense, de Duitse, de Engelse, de Finse, de Franse, de Griekse, de Ierse, de Italiaanse, de Nederlandse, de Portugese, de Spaanse en de Zweedse taal, [de Tsjechische, de Estische, de Letse, de Litouwse, de Hongaarse, de Maltese, de Poolse, de Slowaakse en de Sloveense taal] zijnde de teksten in elk van deze talen gelijkelijk authentiek, zal worden nedergelegd in het archief van de regering van de Italiaanse Republiek, die een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift daarvan toezendt aan de regeringen der andere ondertekenende staten.

o

o o

¹ Dit artikel zal overeenkomstig de Toetredingsakte moeten worden aangepast.

Verklaring bij de Slotakte van het Verdrag tot vaststelling van de Grondwet

Indien vier vijfden van de lidstaten het verdrag tot instelling van de Grondwet twee jaar na de ondertekening ervan hebben bekrachtigd en een of meer lidstaten moeilijkheden bij de bekrachtiging hebben ondervonden, behandelt de Europese Raad de zaak.
